dönüşsüz yolculuklar kitabı

ethem baran

iletişim

dönüşsüz yolculuklar kitabı

ethem baran

iletişim

İletişim Yayınları 1936 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 284

Dijital Kitap
ISBN: 978-975-05-2055-6
Sürüm V01.01.01.01

Dijital Kitap Yapım Sistematik Dijital Kitap Atölyesi

Kaynak Basılı Kitap
ISBN: 978-975-05-1345-9
1. Basım, 1. Baskı, 2012, İstanbul
İletişim Yayıncılık A.Ş.

*Editör*Levent Cantek
Kapak Suat Aysu
Kapak Resmi Yalçın Gökçebağ
Uygulama Hüsnü Abbas
Düzelti Aysun Kara

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr
twitter: @iletisimyayin • facebook: facebook.com/iletisimyayin

ETHEM BARAN 1962'de Yozgat'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Yozgat'ta tamamladı. 1983'te Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü'nden mezun oldu. Çeşitli dergilerde öykü, deneme ve eleştiri yazıları yayımlandı. İlk öykü kitabı *Sonrası Ayrılık* 1991'de yayımlandı. Onu 1994'te yayımlanan *Kurutulmuş Gül Mevsimi* izledi. *Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı* (2005 Yunus Nadi Öykü Ödülü), *Unuttuğum Bütün Akşamlar* (2005), *Bozkırın Uzak Bahçeleri* (2006), *Evlerimiz Poyraza Bakar* (2009), *Bulut Bulut Üstüne* (2011) adlı öykü kitapları ile *Yarım* (2008) ve *Emanet Gölgeler Defteri* (2013) adlı romanları vardır.

iletişim

ETHEM BARAN

Dönüşsüz Yolculuklar Kitabı

2005 YUNUS NADİ ÖYKÜ ÖDÜLÜ

Güleren
ve Dilara'ya…
Onlar için, onlarla…

İnsan her zaman, kâğıda dökebileceğinden daha iyi bir kitap taşır kafasında.

– MICHAEL CUNNIGHAM

Anlatılana dek aslında hiçbir şey olmamıştır.

– VIRGINIA WOOLF

Aslında yalnızca çocukluk döneminin memleketi vardır.

– ROLAND BARTHES

Ve Demiştik

Ben ona aşkımı söylememiştim
Duyunca gözleri doldu dediler

– Halk türküsü

Evleri dere kenarındaydı biliyorsun. Hani bademliğin altında, tepenin dibinde. Kışın kızak kayarken oradaki evlerin çatısına uçacağız diye korkardık hatırlıyor musun? Aslında görmüşsündür o kadını, tanırsın. Sürmeli, rastıklı, esmer bir kadındı. Kocası ölmüştü. Adam, hapishanenin altındaki briket ocağında çalışırmış, belki oradan tanırsın. Rahmetli demek doğru mu bilmem ama, işte o adamın sağlığında bile kadının "kırık"ları olduğu söylenirdi. Bizim İlhami vardı ya, hani sonradan sizin komşunuz olmuşlardı, işte onun babası, genelevde bekçilik yapan Çap Rıza'nın –çap çap yürüdüğü için öyle derlerdi– o kadının kırığı olduğunu herkes bilirdi. İlhami, yazık, öyle mahcup olurdu ki... Onun yanında bu konudan bahsetmemeye çalışırdık. Mahallede kocasından çok kadın tanınırdı. Durmadan gezerdi; akşama kadar çarşıyla ev arasında mekik dokurdu.

O zamanlar ben, henüz bıyığı terlememiş, vakit geçirme sıkıntısıyla kaldırımları arşınlayan, kahvehanelerin birinden çıkıp diğerine giren, okula gidiyorum diye evden çıkıp kemerime sıkıştırdığım bir defter bir kitapla sazevlerini, düğün

salonlarını dolaşan bir yeniyetmeyim. Biraz büyüdük, aklımız her şeye eriyor ya, aslında buğday satıldığı halde nedense herkesin un pazarı dediği, güvercinlerin ve onlardan cesaret alan serçelerin gün boyu bir Büyük Cami'nin kurşun kubbelerine, bir üstü naylonlarla örtülü buğday öbeklerinin açıkta kalan kısımlarına kanat çırptığı o meydanda hamallık yapan babamla sık sık kavga ediyoruz. Akşama kadar buğday çuvallarının altında ezile ezile içi boş bir çuvala dönen zavallı babam, sağır ve dilsiz bir kadın olan anneme biraz daha benzediğinden olacak hiç konuşmazdı. Konuştuğunda da ya kardeşlerimi ya da annemi döverdi. Beni artık dövmüyordu, bağırıp çağırıyor, ana avrat küfrediyor sonra gidip yatıyordu. Babam erken yatardı ama, sofradan kalkıp da dört tane içtiği, sırtında yük taşırken bile söndürmediği sigarasının duman rengine boyadığı gözlerini duvara dikip düşündüğü o bir iki saat bir türlü geçmezdi. Sanki babam hiç yatmayacak, dışarı çıkamayacağım; gecenin bana ait kısmı elimden uçup kaçacak sanırdım. Eğer akşam yemeğine eve gitmediysem mesele yoktu; gece döndüğümde herkes yatmış oluyordu, sabahları da babamı görmüyorduk zaten. Yok eğer evdeysem, o sıkıntılı saatler uzadıkça uzuyor, kardeşlerim ders çalışıyormuş gibi yaparken annem her zamanki sessizliğiyle ortalıkta dolaşıp duruyor, gece kısalıp bitmeye yüz tutuyordu.

Aslında annemin sessizliği babamın evde olduğu saatlere özgüydü. Yoksa mahallenin en gürültücü kadını oydu. Evin önünde oynayan çocukları kovalar, komşularla kavga eder, ağzından kelime yerine çıkan çığlıklarla babamdan yediği

dayaklara, bizim yaramazlıklarımıza, yokluğa, karanlığa, pisliğe en çok da sessizliğe karşı isyanını dile getirirdi.

Bir zaman da televizyon yüzünden dayak yedi annem. Televizyon istiyordu. Babam da "Ulan salak karı, ağzın yok dilin yok, sen ne yapacaksın televizyonu?" diye tekme tokat girişirdi. Annemin, televizyonu bizim için istediğini hiçbir zaman anlamadı babam.

O hiç bitmeyeceğini sandığım dakikalar, odayı dolduran sigara dumanlarıyla dağılıp gidiyor; babam, mahallenin birçok erkeğinin henüz evlerine dönmediği bir saatte, erkenden yatıyordu.

Kendimi hemen dışarı atıp koşar adım o eve vardığımda yemek yerken buluyordum onları. Vaktin henüz erken olduğunu anlayıp rahatlıyordum.

Yine o zamanlardı beni darbuka merakı sardığında. Sigaraya başlamışım, sigara parası yok; okula gidiyorum, doğru dürüst defter kitap yok; üstte yok başta yok. Bir de derste öyle uykum geliyor ki, sorma. Bir defter ile bir kitabım var, kemerime sıkıştırdım mıydı onları, ilk teneffüste ver elini dışarı. Doğru kız mesleğin oraya. Kız mesleğin civarı, benim gibi okuldan kaçanlar ile tasdiknamelilerin, beklemelilerin, okulu bitirmiş askere gidecekleri günü bekleyenlerin, evli oldukları halde bekâr geçinenlerin ve en çok da hayatlarında hiç kız görmemiş ya da şehrin başka yerinde hiç kız yokmuş gibi bahçe duvarını yalayarak dolaşan endüstri mesleklilerin mekânıydı. Karnım iyice acıkana kadar duvar boyunca ayak basmadığım yer kalmıyordu. İlk zamanlar un pazarına, babamın yanına gidiyordum belki harçlık verir diye. Güneşten bozarmış yüzü,

dumanlı gözleriyle gülümserdi babam beni görünce. Arkadaşlarına “Benim büyük oğlan,” derken sarı bıyıklarının altındaki sarı dişleri daha da sararırdı. Bu adamın, akşamları evde nasıl başka bir adama dönüştüğünü düşünür, şaşardım. Cebinde parası varsa, ben istemeden çıkarır verirdi. İşte o zaman, un pazarındaki bütün kuşlar havalanır, meydanın üstünü kapatan gökyüzü silme güvercin kesilir, kanat şakırtıları bütün çarşıda yankılanırdı. Bu, benim inanılmaz bir sevinçle kuşların arasına dalmamla mı olurdu, yoksa kuşlar da benimle birlikte mi havalanırdı düşünmezdim bile. Çoğu zaman da babam sesini çıkarmaz, işi yoksa bile buğday çuvallarını düzelterek çalışır gibi yapardı. Oysa öyle çok isterdim ki, “Karnın aç mı?” diye sormasını; köşedeki fırından alacağımız sıcak pidelerin içine, fırının önünde haşlanmış yumurta satan adamdan iki yumurta alıp üstüne kırmızı toz biber serperek yemeyi...

Sonraları utanır oldum babamın yanına gitmekten.

O sıralar en büyük merakım, düğünler... Hani bizim balo dediğimiz salon düğünleri. Uzun saçlı, tuhaf kıyafetli gençlerin gitar, org, bateri çaldığı; ılık meşrubat ve bayat, kuru pastaların ikram edildiği; davetsiz “çarşı gençliği”nin önce kapı ağzında dikilip salondaki kızları tek tek “tespit ettiği”, sonra da ellerinde ya da ağızlarında sigaralarıyla piste çıkıp meydanı kimseye bırakmadıkları düğünler... Aslında merakım düğünlerden ziyade sazcılar. Sazcılar dedimse, düğün salonundaki, kızların gözdesi orkestracılar değil elbet. Onların yanına bile yaklaşamıyoruz. Benim dediğim ev düğünlerine giden orkestracılar. Bilirsin, eskiden ev düğünlerini davulzurnacıdan

hariç klarnet, keman, cümbüş, bir de darbukacıdan oluşan çalgıcılar yapardı. Sonradan onların yerini elektrosaz, bateri veya darbukalarıyla koca koca hoparlörlerini taksiye yükleyip gelen sazcılar aldı. Sazcı dediğime bakma, onlar da kendilerine orkestra diyorlar ama milletin dilinde adları "cazcı"ydı..

Her ne kadar darbukaya, elektrosaza heves sardıysam da, esasında gözüm kemandaydı. Meşhur bir çalgıcı takımı vardı. Şefleri keman çalan, esmer, yakışıklı bir adamdı. Oğlu da –ben yaşlardaydı– darbuka çalıyordu. Ne kadar çok isterdim biliyor musun o adamın babam olmasını. Kendime öyle yakın bulurdum. Kanım kaynardı. Babam gibi değil, onun gibi olmak istiyordum. O yaşlarda babamın yerine koyduğum birkaç adamdan biriydi. Pek tanımıyordum; sadece çocukluğumun hareketsiz, durgun gecelerini kıpırdatan, bu kıpırtıyı alıp bir çocuğun sonu gelmez rüyalarına ekleyen ev düğünleri sayesinde küçük dünyama girmişti. Oğlunu yetiştiriyordu. Çocuk yanlış çalarsa kemanın yayıyla suratına suratına dürtüyordu. Oğluna şimdilik darbukayı öğretiyordu, sonra kemanı öğretecekti. "Aptal" derlerdi o adamlara hatırlıyor musun? Niye öyle derlerdi –aslında bu sözün başka bir anlamı varmış, öyle duymuştum– bilmiyorum, ama benim zoruma giderdi öyle denmesi. Benim gözümde hiç de aptal değillerdi, aksine çok akıllı adamlardı. Yakışıklı, esmer kemancının kafasını kemana yaslayarak bir çalışı vardı ki görmeliydin. Keşke öyle çalmasa derdim; kendini böyle kaptırmasa, yayı böyle çekmese, tellere böyle basmasa, gözlerini yummasa. Çünkü, keman insanı verem edermiş, derlerdi. Böyle içli çalınmamalıydı. Hatta dinlemek de doğru değildi. N'olur

n’olmazdı. Sonra “cazcılar” çıkıp da o eski “çalgıcılar” ortadan kaybolunca, acaba benim esmer, yakışıklı kemancım verem olmuş mudur diye çok düşünmüşümdür.

Okuldan kaçıp kız mesleğin orayı ziyaretten sonra bir iki kahveye uğruyor, okey oynayanların yanında birkaç çay, birkaç sigara içtikten sonra doğru sazcıların dükkânına gidiyorum. Dükkânın sahibi Yusuf Abi beni çok seviyor. “Seni yetiştireceğim,” diyor, “şimdilik darbukayla başlayacaksın işe... Daha sonra elektrosaz...” Onlarla düğünlere gidiyoruz. Ben yedek darbukacı.

Düğün evine henüz büyüklerin gelmediği, meydanın çocuklara kaldığı zamanlarda ben çalıyorum darbukayı. Arada sırada sazı tıngırdatıyorum. Para filan aldığım yok.

Yemek, içki, sigara bol; kızların da gözü üzerimizde... En çok da Yusuf Abi’nin üzerinde. Şarkı istemek için kızların biri geliyor, biri gidiyor. Anlattığına göre Yusuf Abi’nin “yemediği” kız kalmamış. “Veriyor” dediği kızlara bakıyorum, bana hiç de öyle gelmiyor; yine de bir bildiği vardır Yusuf Abi’nin diyorum kendi kendime. “Bize niye hiç düşmüyor?” diye soruyorum. “İşi bileceksin oğlum!” diyor. Bu işin sırrını yavaş yavaş çözüyorum: Yüzüne, işini ciddiye alan bir ifade oturtacaksın, fazla gülmeyecek, ağır hareket edecek, sigarayı kendine has bir tavırla tüttürecek, kızlarla ilgilenmiyor gibi yapacaksın. İstek parçaları da hemen çalmayacaksın. Bütün bunları yapıyorum ama yine de elde var sıfır. Demek ki diyorum, bu iş darbuka çalmakla olmayacak; saza geçmek lazım. Gerçi koskoca orkestrada çalıyoruz; erkeklerin alınmadığı, delikanlıların ancak pencerelerden ya da bahçe duvarlarının gerisinden

izleyebildiği düğünlerde başköşe bize ayrılıyor ya, neye yarar, altı üstü bir dümbelekçiyiz. Elektrosaz öyle mi ya?

Saza bir türlü terfi edemedim ama öyle bir sevdaya tutuldum ki...

Benim sevdaya tutulmamla o acı ve korkunç olayın başlangıcı aynı tarihlere rastlar.

Bakkal Halit Ağa'nın evinde oturan bir arkadaşım vardı: Harun. Kardeşiyle beraber okumaya gelmişlerdi köyden. Harun endüstri meslekte, Cemal ticaretteydi. Babaları arada bir köyden yiyecek bir şeyler getirir, üç beş kuruş harçlık verir giderdi.

Harun, köyünün tozunu toprağını, tarlalarını, rüzgârını, kayalarını; durgun, dümdüz, ağırbaşlı bozkırını ve ses vermez derin gecelerini de yanında getirmiş, onları gittiği her yere götüren bir çocuktu: kaşlar tozlu sarı, saçlar akşamüstü yeline tutulmuş ekin dalgalı. Pek konuşmazdı; çok şey biliyor, çok şey düşünüyor gibi suskundu. Tıpkı bozkır gibi... Bozkır da öyledir ya, bitip tükenmezliğinde, sararıp solmuşluğunda, güneşe, rüzgâra, kara, yağmura karşı sere serpe uzanmışlığında kendini gizlemeden ele verir de, koynunda sakladığı bir deresi, alçacık bir tepesinde yapayalnız bıraktığı bir ağacı, birbiri ardına devrilen tepelerinde ufku aramaktan yorgun düşmüş bir yoluyla pek çok sırrı saklar gibidir. Ne var ki ortada sır yoktur. Hepsi budur.

Harun da buydu.

Dar bir aralıktan geçilerek girilen, yaz kış ısınmayan, güneşe ve gökyüzüne uzak o loş, karanlık evde mercimekli pilav pişirip yediğimiz günler bugün gibi aklımda. Üstüne çay.

Her şey bakkal Halit Ağa'nın "Oğlum oturacak," diyerek Harunları evden çıkarmasıyla başladı.

Harun, dere kenarındaki yeni evine taşındı. O kadının evine. Önünde küçük bir bahçesi vardı evin, arkasında dik bir yamacı. Kadın bahçe ve dereye bakan tarafta oturuyordu; Harun pencereye yığılıverecekmiş gibi duran bademli tepe tarafında. Sırt sırta iki ev.

Önceleri çekiniyordum o eve gitmekten. Kaç kez, babamın sıkıntıyla doldurduğu evimize sığamadığım, ya sessizlikten ya da kavga gürültüden kaçıp kendimi sokaklara vurduğum akşamlarda o evin önünden geçip gitmişimdir. Neden çekindiğimi, neden adımlarımın derenin üstündeki tahta köprüyü geçip geçmemekte kararsız kaldığını bilmiyordum. Çekingenliğimi nasıl yendim, ilk ne zaman gittim onu da bilmiyorum. Artık eskiden olduğu gibi Harun'un evine gidip geliyordum. İki kardeş genellikle yemek ve bulaşık yüzünden kavga ediyorlardı. Sonunda bulaşıkları ben yıkıyordum; üstüne de bir çay demliyordum, iş tatlıya bağlanıyordu.

Bir akşam oturmuş çay içiyorken kapı vuruldu. Gelen ev sahibiydi. Hani o kadın... Firdevs.

Teklifsiz daldı içeri.

"Bekâr çayı güzel olur. Hani bize?" dedi gülerek.

Odada iki somya, bir tahta masa vardı; masada defterler, kitaplar. Aralarında benim tek defter ile kitap da var. Cemal ara sıra ders çalışırdı o masada. Bize göre çalışkan bir öğrenciydi. Zaten sonunda bir tek o okulu bitirebildi. Şimdi polis.

Firdevs'in bu dağınık masa ve kirli yataklar ile duvara gelişigüzel çakılmış çivilere asılı gömlek, pantolon, pijama ve kravatlara; odanın kilimsiz, çulsuz toprak zeminindeki çay artıklarıyla oluşturduğumuz çamura, orta yerdeki piknik tüpünde buharlaşan çaydanlığa göz gezdirmesi aslında çok kısa sürdü ama bize hiç de öyle gelmedi. Harun'un yüzü akşam güneşine yakalanmış bozkır gibi kızardı. Cemal her zamanki gibi tepkisiz, kıpırtısız. Ben, "Burada ne arıyorsun?", "Sen şu dümbelekçi çocuk değil misin?" diye sorulmuş da bir türlü cevap verememişim gibi bocalamış, şaşkın.

Biz üçümüz yatağın birine oturduk, Firdevs diğerine.

Dediğim gibi sürmeli, rastıklı, esmer bir kadındı. İlk defa böyle bir kadın görüyordum. Birdenbire üçümüze, odaya, yaşanan zamana hâkim olmuştu.

Ve bu hâkimiyeti hep sürecekti.

Çayı ben doldurup verdim Firdevs'e. Koskoca kadına Firdevs diyerek sadece adıyla hitap etmek ne garip değil mi? Öyle de olsa o Firdevs'ti; abla, teyze, hanım ya da başka bir şey değil, Firdevs'ti.

Ev sahibi gibi davranarak kendi kendime sorduğum, orada ne aradığım sorusuna cevap veriyor, yükümü hafifletiyordum belki de...

Hep o konuştu. Konuştuklarından aklımda kalan tek şey, bizi evine çağırdığıydı.

Ertesi gün Harun'la çarşı pazar dolaşıyorken Firdevs'in gölgesi de bizimle beraber yürüyordu. Biz hâlâ dün akşamı yaşıyorduk.

O akşam Firdevs'in kapısını çaldığımızda tanımlanamaz bir sıcaklığın içime akacağını önceden bilemezdim.

Kapı açıldığında masmavi bir denizle karşılaştım. Işıktan korkar gibi titreyen bir deniz; dalgalanıp köpüklenen, durulan, sonra tekrar dalgalanan...

Saklı bir denizdi.

Bu zamana kadar gizli kalmayı nasıl başardığını; mahallede görünmeden, sokak aralarında, çarşıda, okul yollarında kendini göstermeden, hiçbir gözde yankısını, hiçbir dilde izini bırakmadan nasıl kendini sakladığını sordum kendi kendime o kapı önünde akmayı unutup duraklamış zaman içinde... Ardından, ben de olsam, böyle bir güzeli saklar, kimseye göstermezdim dedim kendi kendime. Adını bile söylemezdim kimseye. Zaten onun adını en yakın arkadaşlarıma bile söylemedim. İnsanın, sevdiğinin, nişanlısının, eşinin adını başkalarına söylemesi ayıp gibi gelirdi bana. Ondan söz ederken "benimki" ya da "hatun" derdim. Sadece ben değil, herkes öyleydi galiba. Kimse sevdiğinden, eşinden adıyla bahsetmezdi. Yıllarca ben de böyle düşündüm, böyle yaptım. İşte bunca yıl sonra söylüyorum:

Adı, Işıl'dı.

Bir insan adıyla bu kadar benzeşir miydi, bütünleşir miydi, bu kadar uyum içinde olur muydu? Olurdu, olmuştu.

Işıl ışıl parlıyordu kız. Hani ay parçası dediklerinden.

Birbirimizin gözüne bile bakmamıştık, bakamamıştık ama o gözler bir çift çivi gibi çakılıp kalmıştı yüreğime.

Donmuştum. Geri dönüp kaçmak istedim. Kaçarsam bu güzellik benim olacaktı, benim kalacaktı. İçeri girersem onu kaybedecektim.

Bizi içeri buyur etmişti. İçimde ılık ılık akan bir şeyler, yüreğimde önlenemez bir çırpıntı, yüzümde –muhtemelen– alların en alı girmiştim Harun'un ardından.

Okul civarı, çarşı pazar, kahveler, sazevleri dolaştıktan sonra ya da malum sebeplerle kendimi evden dışarı attığım gecelerde Firdevs'in evine gidip gelmelerim başladı. Eğer Harun'la gitmediysem, varırdım ki, Harun zaten orada.

Geceleri yorgana sarıldığımda yorgan Işıl oluyordu. Isınıyordum. Rüyalarım onların sokağıyla başlıyordu, sonra tahta köprüden geçiyor, kapıyı çalıyordum. Sonra birden salonda otururken görüyordum kendimi. Işıl çay getiriyordu. Sonra çayı unutuyordum. Sonra salonda bizden başka kimse olmuyordu. Firdevs ile Harun yatak odasına geçmiş oluyorlardı. Sesleri geliyordu. Birden yatak odasının içini görüyordum. Birden Harun ile Firdevs'i alt alta, üst üste, çıplak, çırılçıplak... Sonra tekrar salonda buluyordum kendimi. Işıl iyice sokulmuş oluyordu bana. Başını göğsüme yaslamış oluyordu, ayaklarını altına toplamış oluyordu, kollarını belime dolamış oluyordu, gözlerini gözlerime bağlamış, dudaklarını dudaklarıma uzatmış oluyordu. Ben, nice zamandır bu anı beklemiştim, bu anın hayalini kurmuştum demek istiyordum, kapıda ilk gördüğüm anda sana vurulacağımı hissetmiştim, bu sevdanın beni perişan edeceğine daha o ilk dakikada yemin edebilirdim demek istiyordum; peki sen ne düşünmüştün beni

ilk gördüğünde, kalbin hafiften de olsa çarpmış mıydı, aklının bir köşesinden bir şimşek çakımı da olsa bir an gelip geçmiş miydi beni sevebileceğin, yoksa beni de evinize gelen herhangi bir misafir gibi, bir yabancı gibi, mesela, ne bileyim Harun gibi yani, herhangi biri gibi mi görmüştün demek istiyordum, sahi beni gerçekten seviyorsun değil mi demek istiyordum, peki ne zamandan beri, peki ne kadar, peki dünyadan da mı çok, her şeyden de mi fazla demek istiyordum, benim kadar sevemezsin, benim kadar uykusuz kalamazsın, hayal kuramazsın, yüreğin benimki kadar çarpamaz, benim kadar heyecanlanamazsın, benim kadar titreyemezsin demek istiyordum, sonra Işıl, yemin ederim diye başlıyordu, o daha yeminini tamamlamadan ben onun beni ne kadar çok sevdiğini, düşlediğini, her akşam yolumu gözlediğini, bazı akşamlar gelmediğimde nasıl da yıkıldığını, görmediğinde ne çok özlediğini, yerimin boş kaldığını, o boşluğa bakarak ne hayaller kurduğunu söyleyeceğini daha o söylemeden biliyordum, sonra Işıl'ın dudakları dudaklarıma iyice yaklaşmış oluyordu, saçları yüzümü okşuyor oluyordu, birden yatak odasının kapısı açılıyor, Firdevs salonun ortasında dikilmiş, gözlerimin içine içine bakıyordu, bağırıp çağırıyor, beni evden kovuyordu. Bazen de biz yatak odasında oluyorduk, Firdevs Harun'a bizi anlatıyor oluyordu, seviyorum bu çocuğu diyordu, iyi çocuk diyordu, eli iş tutar bunun, mesleğini eline almış, aç kalmaz diyordu. Sonra babamın yan odadan gelen öksürüğünü duyuyordum, sokakta birbiriyle yarışırcasına havlayan köpeklerin sesini sonra, birden sabah oluyordu, gün ışıyordu, rüyanın neresinde kaldığımı unutuyordum, yorgan soğuyordu.

Geçen gün, karşı mahalleden doğru bir çalgı sesi geliyordu; içim cız etti, bir gidip bakayım dedim. Aradan bunca yıl, bu kadar zaman geçmesine, bizler de dahil çok şey değişmesine rağmen her şey aynıydı: Bir evin avlusuna dizmişler sandalyeleri, yer kazanmak için birbirinden uzağa koydukları iki sandalye üzerine kalas uzatmışlar, çalgıcıları da gölgeye, avlunun en güzel köşesine yerleştirmişler.

Üç beş çocuk, sesleri çatlamaya başlamış delikanlılığın kapısında üç beş irice çocuk daha. Elektrosazda da bundan on beş sene önceki ben... Ama dümbelekten saza terfi etmiş ben... Öyle ince, kara, kavruk. Ve illaki üç beş ufaklık hariç herkesin elinde tüten birer sigara. Nasıl tütmez? Benim on beş sene öncesinde bıraktığım kavruk delikanlı öyle bir şarkı söylüyor ki...

Uyanırsan dayanamam
Bırakamam yoksa seni
Sen uyurken gideceğim
Bunun başka yok çaresi

Ulan oğlum, diyorum içimden çalgıcı çocuğa, senin yaşın ne başın ne? Sen daha ana kuzususun. Sesin çatlamış, suratında seyrek, ince birkaç tüy bitmiş, dudağının kenarına bir sigara kıstırmış, gözlerine de derin ve anlamlı olduğunu zannettiğin bir bakış uydurmuşsun diye, kendini, söylediğin şarkıda olduğu gibi biraz önce bir kadının koynundan çıkıp gelmiş mi sanıyorsun? Nasıl da inanarak söylüyorsun? Uyanırsa dayanamazmış! O uyurken çekip gidecekmiş. İte bak, yattığı yere bak! Sanki karıyı uyurken bırakıp gelmiş gibi... Yıkık,

çaresiz. Burada saz çalıyor gibi görünüyor ama aslında burada değil. Buraya kendinden artakalanları göndermiş.

İçkili düğünlerde kolonun yanına, sazcıyla benim arama koydururduk sehpayı. Çay bardağında rakı ve bir iki tabak meze. Karşıdan bakıldığında sehpa ve üzerindekiler görünmezdi. Biz öyle herkes gibi uluorta içmezdik. Sigaralarımız nasıl parmaklarımızın arasında kendiliğinden tütüp bitiyorsa, içkilerimiz de sanki biz içmeden kendiliğinden biterdi. Düğün sahiplerinden biri, bize sormadan doldururdu bardakları. İki şarkı arasında ya da ritmin kendi yolunu bulduğu, daha doğrusu bizim öyle ayarladığımız bölümlerde çay bardağındaki rakıyı bir dikişte bitirir, mezeden bir çatal alır, kendi kendine bitmesi için yeni bir sigara yakardık.

Kafalar iyi olmaya başlayınca şarkı istekleri artar, gürültü çoğalır, bazı masalardan naralar yükselir, bir süre sonra da bardaklar yere çarpılarak kırılmaya başlanırdı. Kafayı bulan, bardağını fondip yapar sonra yere çarpar, “Bana içki verin, ben sarhoş değilim!” diye bağırırdı.

İşte böyle gecelerden birinde açılmıştım Harun’a. Kafam iyi sayılırdı. Düğün dağıldıktan sonra, sayısını bilmediğim kadar çok –bir torba dolusu– bira alıp Harunlara gitmiştim. Kardeşi evde yoktu, o hafta köye gitmişti.

Bira şişelerini dişimle açmış, cebimden düğün evinden stokladığım leblebi ve tuzlu fıstıklardan iki avuç çıkarıp masanın üzerine koyduktan sonra “Hadi şerefe,” deyip şişeleri tokuşturarak kafaya dikmiştik. Harun bana yetişmek için iki

şişeyi peş peşe soluksuz içince gözleri parlamış, ağzı aynı benim ağzım gibi yayılmıştı.

“Eee... anlatsana oğlum şu mevzuu!” diye konuya giriş yapmak istemiştim. Firdevs’le olan ilişkisini anlatsındı, zaten biliyordum ama kendilerini anlatıyorken konuyu bize de getirirdi belki, “Sen de az değilsin hani...” derdi belki, Işıl’la ilgili, ikimizle ilgili benim bilmediğim, fark etmediğim, duymadığım yeni bir şey anlatırdı belki, kim bilir... Hele bir başlasındı. Hele bir o anlatsındı. Sonra “Eee, sıra sende, öt bakalım, bir anlayalım sizin mevzuu...” derdi elbet. Demezse de kesin kararlıydım konuyu açmaya. Ne yapıp edip lafı oraya getirirdim. Hazır kafam da iyiydi.

“Hangi mevzuu?” dedi sırıtarak. Ağzının bir tarafı neredeyse çenesine değecekti sırıtırken. Elinde yeni bir şişe, masanın kenarına dayayıp yumruğuyla vurarak açmaya çalışıyordu.

“Ver lan acemi!” diyerek elinden şişeyi alıp dişimle açmıştım.

“Yiyor musun oğlum karıyı? Anlatsana...”

Laf olsundu işte. Anlatsındı işte. Ayrıntı istemiyordum ondan, konu açılsın yeterdi. Ben çıkıp gittikten sonra, Işıl yattıktan sonra ne yaptıklarını bilmek için müneccim olmak gerekmiyordu. Gerçi neredeyse oğlu yaşındaydı Harun, bir keresinde öyle söylemişti Firdevs, İstanbul’daki oğlum olsa olsa Harun’dan dört beş yaş ya büyüktür ya değildir,” demişti.

Harun gene sırıtıyor, her zamanki gibi gene susuyordu.

Işıl olmasaydı, Firdevs’e başka gözle bakar mıydım, Harun’un yerinde olmak ister miydim, diye çok düşünmüşümdür. Ne zaman Firdevs’le kendimi bir odada,

yalnız, yakın, çok yakın düşünmeye çalıştıysam Işıl çıkıvermiştir karşıma ansızın, bir deniz mavisi dolmuştur odaya, mavilik duvarlara, eşyalara vurup daha da güçlenerek geri gelmiş, önce gözlerimi yakıp ardından kabaran bir sel gibi titreyen vücudumu ve bütün odayı önünde sürükleyerek hayalimi de, beni de, Firdevs'i de tuz buz edip dağıtmıştır.

"Aramızda kalacak ama," demişti.

O andan itibaren –o hiç konuşmayan– Harun anlattı, ben dinledim, ağzımı açıp tek kelime edemedim.

"Karıyı idare ediyorum, benim derdim o değil..."

Harun'un suratında derinleştikçe derinleşen o sırıtma, yeni bir şişeyi açmaya çalışırken dudağımı patlattığımda da hiç değişmemişti. Ancak Harun da, o sırıtış da, dudaklarından dökülen yayvan kelimeler de yavaş yavaş bir masal perdesinin ardında kayboluyor, Işıl kendi mavisinin, kendi denizinin içinde yüzüyor, ben içine sığamadığım karanlık gecelerin en karanlık uçlarına tutunarak kendimi yoğunlaşan bir sarhoşluğun dışına taşımaya uğraşıyordum; Işıl'ı ilk gördüğüm o kapı önündeki akmayı unutup da duraklamış olan zamanı tersine çevirmeye, Harun'u köyünün tozuna toprağına, rüzgârlarına, ses vermez derin gecelerine geri göndermeye çabalıyordum. Aslında pek konuşmayan, çok şey biliyor gibi, çok şey düşünüyor gibi, pek çok sırrı saklıyor gibi görünen Harun'un, sigara dumanlarına, biranın ekşi kokusuna, boğazlardan akıp giden yudumların derin bir kuyuya düşüyormuşçasına çıkardığı seslere eklenen sözleri, aslında ortada bir sır olduğunu, benim dümbelekçilikten saza hiçbir zaman geçemeyeceğimi, hayatımın sonu gelmez geceler

arasında bir yerlere sıkışıp kaldığını, Işıl'la hiç konuşmamış olduğumu, aslında benim hep sarhoş dolaştığımı ve aslında bu gece yeni ayıldığımı yüzüme yüzüme haykırıyordu.

Patlamış dudağıma kırdığım bir sigaranın tütününü basmıştım.

O eve bir daha hiç gitmedim. Harun'un ölüsünü bulduklarında bile.

Firdevs'in İstanbul'daki oğlunun izinli geldiği günlerdi.

Harun evde, bir ipte asılı bulundu.

Biliyor musun hâlâ burnuma, patlamış dudağıma bastırdığım tütünün kokusu gelir.

1995-2003

Her Dağın Kendi Kışı

Son yağmurdu.
İnmiş ve dinmişti.

Otobüs hareket etti.

Şehre yeni gelen herkese ömür boyu unutamayacakları ilk tokadı atan o değilmiş gibi pısmış; küçük, uzak ve soğuk bir şehirde olup olabilecek bütün sesleri ve hareketleri yuttuğu halde yalnızlığını, terk edilmiş görüntüsünü bir türlü üzerinden atamayan zavallı terminal geride kaldı.

Masalar atılmıştı kahvelerin önüne. Tahta sandalyelerde sırtlarından yaz kış çıkarmadıkları aynı ceket, boğaza kadar iliklenmiş aynı kalın gömlek, kayışlaşmış pantolon, çamurlu kara lastiklerle oturan zamanı unutmuş adamlar. Beyaz üzerine kırmızımavi çizgili melamin tabaklarda kıtlama çaylar. Otobüs, kahvelerin camlarından parça parça, atlaya atlaya geçiyor; suyu, pırıltısı, rengi çekilmiş gözlerle sanki saatlerdir bekliyorlarmış gibi, günün en önemli anını yaşıyorlarmış gibi, hayatlarında kendilerinin de bilmedikleri, çözemedikleri bir anlamı onlara fısıldayacakmış gibi bakan adamların yüzünde bir parça heves, bir parça kırıklık, biraz hüzün, azıcık umut, en çok da ne olduğunu kimsenin bilmediği gölgeler bırakarak süzülüyor, Raşit'in aklına çoktan tepelerin ardında bıraktığı köyünün karanlık ve soğuğunu getiren köy evlerinin küçük

pencerelerini şenlendiriyor, el sallayan çocukların masumiyetini rüzgârında savuruyordu.

Tarlaların üzerinden çıkıp ala karlı dağların tepesinde silinen bir gökkuşağı vardı. Tüm dünyayı kaplamış, sevince boğmuş gibiydi. Gidişini kutlar gibi. Yolculuğunu. Sevincini.

Otobüsün camında bir süre kalıyor bu görüntü. Yol dönünce değişiyor. Şimdi gökkuşağı görünmüyor, ama buraların asıl sahibi olan dağlar her zaman olduğu gibi buraları beklemeye devam ediyor.

Dağlar her zaman kış.

Hâlâ karlı.

Dağlar korkar mıydı karanlıktan?

Güneş batıp derin, koyu ve ürperen bir karanlık, yanına –yaz mevsimi bile olsa– buz gibi bir soğuğu alarak doruktan dereye kıskıvrak yakalayıp yutarsa onları, ürperirler miydi?

Her gün aynı şeyleri yaşamış ve yaşıyor olmak katlanılır bir alışkanlığı da getiriyor muydu yanında?

O, daha gün batmadan kendi karanlığına teslim olmuş dağların alçağında yükseğinde, yanında yöresinde, daha çok da eteğinin kıvrımları arasında sonsuz bir uçurumun başındaymışçasına yankılanan çırılçıplak bir yalnızlığa gömülmüş köyler; henüz gölgeler uzamadan tek tük ışıklarını yakarak yaklaşmakta olan korkuyu uzaklaştırma çabasına girerek ne kadar kurtarabilirler kendilerini?

O tek tük, kırık dökük, titrek ışıklar dağın korkulu bağrında nasıl bir yara açabilirler?

Aslında açılan o yara gelip ta burada, işte şuramızda kanamakta değil midir?

O köylerin her birinde, bir okulun buz tutmuş camlarının gerisinde gencecik bir çift buğulu göz, erken inen karanlığa, kendi soğuğuyla titreyen geceye, gecenin korkusuna teslim olmuş dağlara bakmakta değil midir?

Oysa yaz geldi. Yani buralar dışında her yere. Okullar tatile girdi. Otobüslerde günler öncesinden yerler ayırtıldı. Günler iple çekildi, geçmeyen günler, geceler geçti, otobüslere binildi. Koca kışın altında ezilip kalmış, hâlâ titreyen, üşüyen hastalıklı kente güneşli ama soğuk gözlerle bakıldı, şimdilik veda edildi. İki ay yokuz buralarda, alın hayrını görün, sizin olsun hepsi.

Otobüsün camında yine gökkuşağı. Kutlama ya da uğurlama devam ediyor demek ki. Sevmeye başladığını duyumsuyor birden Raşit, dağların delimsirek yeşilini, kuytulara saklanarak kendini unutturmaya çalışan karları, tarlaların çıplak yalnızlığını. Kendi yalnızlığından hızla uzaklaştığını, başka yalnızlığın boşluğu dolduruşunu. Sevilmeyen bir yalnızlıktan sevilen bir yalnızlığa.

Tıpkı yaşlı çobanlar gibi sopasına dayanmış, bir ayağı önde, sürüsünü bekleyen çoban çocuk. Bir gün yaşlı bir çoban olarak yine aynı yerde, aynı mevsimde karşımıza çıkacak çocuk. O çocukla birlikte buralarda yaşlanacağı düşüncesi oturuyor içine birden.

Şoför teybi açıyor. Arabesk bir şarkı. Raşit hatırlıyor gibi şarkıyı; ilkgençliğinin derinlerinde, belediye parkının tozlu masalarında bira içtikleri, dumanlı kahvelerde oynanan paralı oyunları izledikleri, üç dört kişilik arkadaş grubundan birinin

evinde toplanıp, ısındığında iyice ağırlaşan teypten kaset dinledikleri gecelerde gizli. Liseli arkadaşları. Gün boyu adımlamadık yerini bırakmadıkları caddeler, kaldırımlar... Kızları konuşuyorlar akşamlara kadar. Akşamdan geceyarısına; artık dolaşmaktan iyice bıkıp tükenen sözlerin sonunda yorgunluğun kucağına düşünceye, kasabada uyanık kimse kalmayıncaya kadar. Gecenin yeni güne, bir öncekinin aynı yeni bir güne devrildiği saatlerin bile çok gerilerde kaldığı bir vakitte yataklarına girip düşlerin koynunda aynı sözleri ete kemiğe büründürmeye başlayana dek...

Üniversiteyi kazanıp bu kasabadan kurtulabilirse, kızlar avcunun içinde olacaktı. Kavak hışırtılarının peşinde sürüklenen gecelerini, kızgın kaldırımların suratında yansıdığı günlerini bu hayalle süslemişti. Fazla sürmedi; fakültenin tozlu sıraları, havasız koridorları, gürültülü kantini arasında düşler yavaş yavaş uzaklaşırken; yurttaki arkadaşlarının, kampüsün banklarının, ağaç altlarının, park içi yolların, çimenlere uzanmış sarmaş dolaş çiftlerin başka bir şarkıyı söylediklerini çabuk anladı.

Ahmet, ayda bir, iki ayda bir, başka kadından veya kızdan söz ediyordu. Kimi bankada çalışan bir kız oluyordu, kimi kocasından ayrılmış bir memur, kimi de okuldan ya da kız yurdundan, "çalışan" bir kız...

Bir gün... Uzun uzun düşünülmüş, ölçülüp biçildikten, ince ince hesaplandıktan sonra, nice sonra, artık içinde tutamadığı, tutarsa iyice büyüyüp içine sığmayacağından korktuğu sözlerin ağzından döküldüğü bir gün:

"Nasıl buluyorsunuz bu karıları? Nerden? Bize de..."

Ahmet bir an bile duraksamadan, sanki böyle bir soruyu hep beklermiş de o fırsatı yakalamış gibi, gözlerinin içine dik dik bakarak tıslamıştı:

“Pezevenk miyiz oğlum biz!”

Günlerce Ahmet’in yüzüne bakamamıştı. Ne ki, Ahmet onun bu kırgınlığını fark etmemişti bile.

Toprak rengi, alçacık, tek göz evler. O evlerde yaşayan onca insan. Kaç baş nüfus! İki üç evli çoğu. Onlarca çocuk. Küçücük bir ev; ev denilirse. O kalabalıkta o işi nasıl becerir bu insanlar, becerir de bunca çoğalırlar sorusu Raşit’in aklında. Arkadaşlarıyla da konuşurlardı. “Yok arkadaş, ben yapamam o kalabalıkta”ya varırdı sonu. “İçlerinde aklı ereni var, erecek olanı var; uyumayanı, uyuyamayanı...”

Evlerin önünde yün çırpan kadınlar.

Derede çamaşır yıkayan kadınlar.

Çingeneler yol kenarına çadır kurmuş.

Heyecanı biraz yatışır, gittiğine kalbi kanaat getirir gibi olunca gözlerini dışardan içeri çevirdi. O zaman gördü onu. Bir arka sırada, çaprazında oturuyordu. Kafasını hafif çevirince göz göze gelmişlerdi.

Gülümsemiş miydi?

Yok canım!

Nasıl olduysa, dağlar, köpüklü bir ırmak, kendini bilmez şımarık bir bulut ve cama belli belirsiz yansımış gülümseyen bir yüz otobüsle birlikte koşturmaya başladı.

Horasan'da yolcu almak için durdu otobüs. Hemen kalkacaktı, ama yirmi dakikadan fazla zaman geçmesine rağmen şoförle muavin hâlâ ortalıkta yoktu.

İndi.

Karşıda Tanrıverdi Turizm'in yazıhanesi. Şoförle muavin orada, çay içiyorlar, hiç aceleleri yok. Yazıhanenin yanında Asya Lokantası. "Asya" buralara ne çok yakışıyor. "Terminal"in diğer yanında da oto tamircileri, traktörler, köy minibüsleri.

Her yolculuğunda, otobüsten azıcık uzaklaşırsa arabayı kaçıracağını, onu beklemeden bırakıp gideceklerini ya da bekleseler bile bütün yolcuların ona ters ters bakacaklarını, ayrıca şoför ve muavinden sırayla azar işiteceğini sanırdı; her defasında aynı şey olurdu: Tuvalete gider, oturup bir bardak çay içer, yarım saatlik "yemek ve ihtiyaç" molası verildiği hem otobüsün içinde muavin tarafından hem de bilmem ne tesisinin içlerinde en okuryazar ve en iyi konuşan olduğunu sandıkları ne dediği anlaşılmayan ama tahmin edilebildiği için anlaşılıyormuş gibi algılanan uykulu, hayattan bezmiş, bütün yolculara kızgın kişisi tarafından daha onlar araçtan inmeden anons edileli on dakikadan fazla olmadığı halde bütün anonslara kulak kesilir, mola veren her otobüs yolcular iner inmez, çizmeleri kendilerinden büyük, genellikle ufak tefek, ağızlarında muavinlerden kopardıkları Marlboro veya Parliament sigaralı adamlar tarafından yıkandığı için sürekli ıslak olan perona tıslaya yaylana yanaşan ve mutlaka geç kalmış bir yolcusunu ardından koşturarak perondan ayrılan otobüsleri dikkatle izler, kendi otobüsünün plakasına, rengine defalarca bakar, ikinci bir sigara yakma, ikinci bardak acımış,

zift gibi bir çay daha içip içmeme konusunda tereddüt eder, her defasında vazgeçerdi. O yüzden otobüsün ön kapısı ile arka kapısı arasında ağır ağır turluyordu.

O da indi arabadan.

Onunla birlikte deminki gülümseme de indi.

Gülümsemiş miydi gerçekten?

Yok canım!

Bugüne kadar hiçbir kız ona gülümsememişti; ona ait bir gülümsemeyle, sessiz ama çok şey söylemiş de susmuş gibi... İkisinin arasında kalan, öyle olduğu için de ayrı bir anlamı, derinliği olan bir gülümsemeyle. İkisinin anlayabileceği, tadını çıkarabileceği... Bir şifre gibi, birçok şeyi birbirine bağlayan bir bağ, kopmaz, koparılamaz bir zincir gibi...

Lavaş, haşlanmış yumurta, halka tatlı, gazete satan çocuklar bağırıp duruyorlardı. Çocuklardan biri, koluna taktığı alüminyum kovadaki suyun içine soyup attığı salatalıkları ışıldatarak yaklaştı.

Taze salatalık kokusu.

“Ay ne güzel kokuyor bunlar! Kaça?”

“Ben ısmarlayayım hocam...”

Nasıl söylemişti? Öyle birdenbire. Önceden düşünmeden, ölçüp tartmadan, önünü ardını hesaplamadan...

“Ver bakalım oradan iki tane.”

“Çok teşekkür ederim.”

Isırmıştı. Ne güzel ses çıkıyordu çiğnedikçe. Kırt, kırt...

Başını arkaya yasladı, yavaş yavaş sola çevirip azıcık da uzansa onu görebilecekti. Çevirmedi.

Kayalık bir vadiden geçiyorlardı. Dik kayalar sık sık güneşi kesiyor, otobüsün içi bir kararıp bir aydınlanıyordu. Böyle anlardan birinde, güneş gözünü almış gibi yapıp başını biraz geri çevirerek ona bakabilirdi.

Sanki öğretmen olduğunu biliyor gibi "hocam" demişti, salatalık ısmarlarken.

"Öğretmen misiniz?"

Şimdi de bu soru! Ağzından çıkmıştı bir kez.

"Evet," demişti kız, kokulu kırt kırtlar arasında.

"Ben de..."

Bu kadardı. Bir soru daha sorarsa askıntı oluyormuş gibi düşünebilirdi kız. Sormamıştı. Kızdan beklemişti konuşmayı sürdürür diye. Ama o, satıcı çocukları izlemekten kendini alamıyormuş ya da kendini bu izleme görüntüsünün ardına saklıyormuş gibi meşgul görünüyordu.

Saçları nasıl da parlıyordu tel tel. Hafif bir makyaj yapmıştı. Durmuş, dinlenmiş, tatile başlamanın, yola çıkmanın sevincini sindirmiş bir duruluk vardı yüzünde. Gözleri ela ela ışıldıyordu.

Kızın dinçliği karşısında kendi uykusuzluğunu düşünmüştü Raşit. Kaç gündür gözüne uyku girmiyordu. Önündeki günler uzadıkça uzuyor, vakit geçirme sıkıntısı boğazından midesine doğru bir alev gibi boşalıyor, mevcudu iyice azalan öğrencilerinin şımarıklıklarını görmezden gelirken onların uğultuya dönüşen sesleri giderek uzaklaşıyor, zaman geçirmek için aşağı köydeki öğretmen arkadaşlarına gitse de artık

konuşmalar tat vermiyordu. Sanki her şey askıya alınmıştı; köy susmuş, dağlar susmuş, kayalar, yeşeren meralar susmuştu. Kocaman bir boşluk kaplamıştı her yeri. Köye ilk geldiği günlerdeki içini saran üşüme duygusuyla birlikte gözüne düşman gibi görünmeye başlayan dağların korkutucu yalnızlığında yitip kaybolduğunu sanmaya başlamıştı. Yapılacak tek şeyin beklemek olduğunu biliyordu; eşikte durup, ikindi gölgelerinin indiği ve çocuklardan en ufak bir iz bile kalmamış çıplak bahçeye, köyün zavallı evlerinin üstünde uzanan ürkek çayırlara baktığında beklemesi gerektiğine bir kez daha inanıyordu. Geceler artık daha sessiz, daha derin, daha karanlıktı. Düşler daha karışık, uykular delik deşik. Her gece sonu gelmez yolculuklara çıkıyordu; her seferinde otobüsü kaçırıyor, bilet bulamıyor ya da bilet alıp yerine oturduktan sonra biri gelip kendi yeri olduğunu söyleyerek onu kaldırıyor, bir yanlışlık olduğunu söyleyen ama hiçbir zaman özür dilemeyen beyaz gömlek lacivert kravatlı firma yetkilisiyle birlikte giden otobüsün ardından bakıp saatler sonra kalkacak başka bir otobüsü beklemenin sıkıntılı boşluğuna yuvarlanıyordu.

Aylardır, çocuklar dışında kimseyle konuşmamıştı. Konuşmayı unutmuştu neredeyse. Kıza adını bile sormamıştı. Hangi okulda olduğunu, ne kadar zamandır görev yaptığını, memleketini, sonra kendi adını, okulunu... En azından yolculuğun nereye olduğunu sorabilirdi. Onu bile sormamıştı. Onu bile...

Yokuşa saran otobüsün içindeki gölge, motorun artan uğultusuyla birlikte sıyrılınca göz kamaştıran bir ışık doldu

yerine. Gözlerini kapattı Raşit. Birazdan usul usul açar, rahatsız olmuş gibi sağa sola bakınıyor bahanesiyle sola, arkaya çevirirdi gözlerini. Ama şimdi değil, biraz sonra. Kurşun gibi ağırlaşmıştı gözkapakları. Kaç gündür kıyısında gezindiği, uçlarına tutunduğu birikmiş uykuların hepsi birden saldırdı. Beyninin içinden, otobüsün homurtusuyla birlikte gün ışığına bulanmış belirsiz şekillerin bir sis gibi yükselip uzaklaştığını, içinin çekildiğini duyumsadı. Büyük bir boşlukta yüzüyor gibiydi. Zaman ve mekân duygusu kaybolmuştu. Otobüs, yolunu değiştirip farklı coğrafyalara girmiş; Raşit'in uykusuz gecelerinin içinden, aslında doğru dürüst yolu olmayan ve bir otobüsün asla gidemeyeceği köyünden geçmiş; tekrar tekrar aynı yerlerde, kızı ilk fark ettiği anın ve konuştukları zaman diliminin kıyılarında dolaşıp durmuş, sonra her yerden ve her şeyden uzaklaştıkça uzaklaşmıştı.

Bir el dürtükleyerek uyandırdı onu.

Oydu.

Gülümsüyordu.

Demek yanılmamıştı. İşte yine aynı deminki gibi gülümsüyordu.

"Hadi inmiyor musun?" dedi.

Meğer otobüs mola vermiş, herkes inmiş, en son ikisi kalmış.

Birden aşağıdalar, serin gecenin içinde. Birden yol lokantasının çay içilen bölümündeler, ellerinde sıcak sıcak tüten çay bardakları. Birden otobüs kaptanlarının yemek yediği, dikkat çekecek kadar abartılı biçimde vernikli çıta ve naylon çiçek, yaprak, sarmaşıklarla süslenmiş özel bölümden

çevirip bakışlarını, göz göze geliyorlar. Birden yıllardır beklediği gülümsemeyi ona verdi kız. Artık onun da bir gülümsemesi vardı; gözlerinin içine içine bakan bir çift göz vardı, içine içine bakabileceği bir çift göz. Artık elini uzatsa tutabileceği bir el vardı çok yakınında, elini uzatsa dokunabileceği saçlar. Artık başı dönüyordu. Otobüs kaçmış ya da kaçmamış, bir sonraki otobüste yer varmış ya da yokmuş, sabaha kadar bu sandalyelerde gecelemek zorunda kalmışlar ya da buldukları bir yere kıvrılıp yatmışlar, memleketlerinde onları bekleyenler varmış ya da gelmediklerini görünce meraklanıp yollara düşmüşler, kızı otobüste tanıyanlar varmış da onlar birilerine, başkalarına, çok farklı, akla hayale gelmedik şeyler anlatmışlar ya da onları fark eden hiç kimse olmamış, bütün bunlar önemli değildi artık...

Çay salonunun geniş yan camlarından görünen karanlık bölge köy meydanına benziyordu. Yalnız ve çıplak. Gece yeli karanlığa karışmış ağaçları sallıyordu usuldan. Titrek ve korkulu. Koşturarak dışarı çıkıp yaprakların hışırtısına karışmak istiyordu insanın canı; gökteki ayın cılız ışığına bulaşmış bulut parçalarına uzanmak, kara bir perde gibi önünde duran gecenin sonunu görmek... Ama bir yandan da zaman geçmesin istiyordu Raşit; çay bitmesin, salonu dolduran uğultu bitmesin; restoranın soğuk ve geceyi yalnızlaştıran ışıklarının yarım yamalak aydınlattığı, lastik çizmeli, ağızları sigaralı, ellerinde uzun saplı fırçalar olan kısa boylu adamlar tarafından ıslatılmış perona yanaşan otobüsler bitmesin, bu eller, bu bakışlar, bu gülümseme, içini ısıtan bu sıcaklık bitmesin istiyordu.

Söylenmemiş sözlerden oluşan bir sessizliğin içindeydiler. Hep kendinden söz eden; kendini, çocukluğunu, özlemlerini anlatan bir sessizlik. Bir şey olmasını bekleyerek hiçbir şey yapmadan geçirilen uzun kış gecelerini andıran.

Bütün kış boyunca yağmıştı kar. Her şeyi, her yeri örterek; gecelerin, gündüzlerin üstünü kapatarak, durmamacasına... Yerle gök bir olmuştu. Karşı dağlar görünmez olmuştu; yollar, ilçe, il, memleketi, bahar görünmez olmuştu. Kimi geceler sabah da görünmez oluyordu. Kar böyle yağmaya devam ederse sabah da olmazdı, akşam da; dünya altında kalır, kaybolur giderdi. Raşit, buz tutan camın gerisinde kaygıyla, sessiz, korkulu sabahı beklerdi. Çocukların getireceği ekmeği ve tezeği. Soğuğa alışmıştı, pek fazla bir şey de yemiyordu. Ama meyveyi özlüyordu. Portakal kokulu odalar canlanıyordu belleğinde. Sobaya baktıkça aklına kestane geliyordu. Yine de isteklerini çayla bastırmayı öğrenmişti.

Ne çok konuşuyordu böyle! Ne olmuştu ona, o da anlamıyordu.

“Özür dilerim,” dedi kıza. “Konuşmayı özlemişim, kendimi tutamadım.”

Kız anlıyordu. Hatta hoşuna gidiyordu Raşit’in konuşması.

Raşit konuştukça bedeninin, kafasının, hatta beyninin hafiflediğini duyumsuyor; içinde, yalnızlığın tıka basa doldurduğu yerlerde yeni boşluklar açıldığını, buralara ılık ılık bir şeylerin aktığını gözleriyle görüyor gibi oluyordu. Konuştukça, yaşadığı dünyadan, geçmişinden sıyrılıyordu. Bir yandan da nasıl bu kadar kolay olduğuna şaşıyordu. Böylesine kolay açılabileceğini hiç düşünmemişti.

Görev yaptığı köyü, öğrencilerini, aşağı köydeki öğretmen arkadaşlarını anlatıyordu.

Kız dinliyordu.

Kız nasıl da kumraldı, nasıl da elaydı, nasıl da duru, ışıltılı...

Kasabaya gittiğinde; ağır, kararmış avlu kapısını açtığında, kara kazanın başında çamaşır yıkayan anasını görecekti. Anasının, yalnızlığı hiç değişmeyen bir ifadeyle yansıtan yüzü, onu görünce hafif bir tebessümle kıpırdayacak; Raşit onun yüzünün ve ellerinin elbisesi gibi yıprandığını düşünecekti. "İlk işimiz sana güzel elbiseler almak olacak," diyecekti. Karşı gelmelerini önemsemeyip ertesi gün zorla çarşıya götürecekti. Artık abisine yük olmadığı gibi, onlara destek olmaya başladığını da gösterecekti.

Kız gözlerinin içine hayranlıkla bakıyordu. Daha önce tanışmış olmayı çok istediğini söyleyecek gibi oluyor, Raşit o ara, kız utanmasın, rahat konuşsun diye başını öne eğerek dinleme konumuna geçiyordu ama nedense kız vazgeçiyordu. O söylemese de Raşit anlıyordu.

Mola ne zaman bitmiş, anons ne zaman yapılmış, tüm yolcular ne zaman otobüsteki yerlerini almış da bir tek Raşit ile kız çay salonunda kalmışlardı, anlaşılır gibi değildi. Yeniden anons yapılıyor, otobüsün muavini onları aramak üzere restorana doğru koşturuyordu. Aceleyle yerlerinden kalktılar. Raşit, tam fırsatıdır diyerek kızı omzundan tutup bir adım önüne alarak hem bir adım önde koşmasını sağladı hem de ilk temasın büyük, anlatılmaz mutluluğunu...

Yavaş yavaş hareket etmeye başlamış otobüsün ön kapısından binerken de sırtından destek oluyormuş gibi ona

dokunmaya devam ediyordu.

Eli yanıyordu Raşit'in. Yüzü yanıyordu.

Okuduğu kitapları düşünüyordu. Oradaki kahramanlar ne kadar kolay kadın kız buluyorlardı! Memleketlerine giderken onları orada bekleyen bir sevgilileri oluyordu ya da ayrılırlarken arkalarında bıraktıkları birileri... Kadınlardan biriyle kavga ederlerse gidebilecekleri ve her zaman onları bekleyen yedek biri mutlaka vardı. Varoluş sorunlarıyla uğraşır, iletişimsizlik içinde boğulurlarken; dostlukları, arkadaşlıkları çoktan tüketmişlerken geçmişlerinde, şimdilerinde, hatta geleceklerinde sevişebilecekleri biri/birileri oluyordu her zaman.

Bir roman kahramanı gibi hissediyordu kendini. Verilen rolü oynuyordu. Yürek çarpıntıları içinde. O yüzden böyle kolay olmuştu her şey. Roman kahramanı da olsa, verilen rolü oynarken o kadar da rahat değildi. Koltuğuna oturmuş, kafasını arkaya, sola çevirmiş, kendisine gülümseyen kıza, artık otobüsteki yolcuların neredeyse tamamı uykuya daldıkları için rahat rahat bakıyor olsa da romanın sayfaları dışına çıkmaktan kendini alamıyordu: Kız otele gitmeyi kabul edecek miydi bakalım? Hiçbir şeye itiraz etmez görünüyordu ama... Kitabın dışına çıkılınca böyle oluyordu işte. Üstelik kız, kesin "kız"dı. (Al başına belayı!) Öyle görünüyordu çünkü. Nasıl "öyle görünürdü" bilmiyordu ama, bilinen ile bilinmediği halde biliniyormuşçasına hissedilen bir boşluğun ortasındaydı. Roman kahramanı olan kız değildi ki, Raşit'ti. Böyle oluyordu işte; hayalleri, rüyaları bile kitaplardaki, filmlerdeki gibi

olmuyordu; sınıra kadar geliyor, sonra ayağı o sınır çizgisine takılıp boylu boyunca kapaklanıyordu yere.

Bütün suç sözcüklerin büyüsünde miydi yoksa?

Bilmiyordu Raşit, işte bunu bilmiyordu...

Otel işi de nereden çıkmıştı? Daha tanışır tanışmaz! Olacak şey miydi? Olmuştu... Ankara'da ineceklerdi. "Dolaşırız," demişti. Hangisi? Önemli değildi. Denmişti bir kez.

Gerçek değil gibiydi sanki.

Düşse düştü.

Düşüşse düşüş.

Perişanlığını, bitip tükenmişliğini üst üste katlamış; bir gün kapısının önünden geçecek, geçerken de belki durup kapısını çalacak mutlulukları, aşkları, karanlık cama burnunu dayayıp sigara dumanlarının arkasına saklanarak beklemişti geceler boyu.

"Sadece konuşmak istemiştim," demişti kendi kendine, çay salonunda oturuyorlarken.

"Bir şey mi dedin?" demişti kız.

Kızın nasıl duyduğunu anlamamıştı.

"Yoo... öylesine, kendi kendime..."

Bir sonraki mola yerine kadar koltuğuna sığamadı Raşit. Geriye bakmaktan boynuna ağrılar girdi. Kıza neler anlatacağını düşündü. "Asya..." dedi içinden. Sonra, "hay Allah, nasıl da aklıma gelmedi" dercesine ellerini birbirine vurdu beceriksizce. Horasan'daki Asya Lokantası'nı görünce bu adın buralara ne çok yakıştığını düşünmüştü. "Asya" diyecekti,

“canım” diyecekti, “sen de buralara çok yakışıyorsun...” Çok mu bayağı olurdu bu söz? Olsundu.

Yemek yiyorlarken söyledi Asya’ya. Çok hoşuna gitmişti Asya’nın. Ama “canım” diyememişti. Öyle birdenbire her şey söylenir miydi? Peki otel konusu nasıl konuşulmuştu? Konuşulmuş muydu?

Otobüste yan yana oturabilmenin hesabını yaptılar. Asya’nın yanındaki bayan daha arabaya biner binmez uyumuştu ve uyanmaya hiç niyeti yoktu. Hem Asya’nın yanından kalkıp, Raşit’in yerine, bir erkeğin yanına oturur muydu bakalım.

Olmadı.

Yine ayrı oturdular. Herkes kendi yerine.

Bitmeyen yollar bitti, olmayan sabahlar oldu, Ankara’da indiler.

Asya, geldi elini tuttu Raşit’in.

Büyülü bir yangının uğultusu sardı her yeri. Bilinmemiş, görülmemiş bir sıcaklık... Kuzey nereydi, güney nere; ya doğu, batı; yer nerdeydi, gök nerde? Raşit, Asya’yı alıp kasabanın güneş kavruğu sokaklarına, gölgesiz parkına, yaprak çağıltılı gecelerine götürdü; oradan soğuk dağların eteğindeki uykusuz bir lojmanın kapısı önündeki basamağa... Yolda arkadaşlarıyla karşılaştı, selamlaştılar; arkadaşları sevinçlerini, kıskançlıklarını, özentilerini, sorularını sonraya saklayarak arkalarından baktılar.

Ankara yeni uyanıyordu; bulvarlar kimsesiz, geç kalmış ışıklar titrek. Ayak basılmamış, henüz keşfedilmemiş bir dünya.

Bildiği bir otel yoktu Raşit'in. Yıldızlı otellere gücü yetmezdi, diğerleri de kimlik sorarlardı. Kararsız, ama kararlıymış gibi yürüdü elinden tüm bedenine yayılan sıcaklıkla.

Konuşmadılar, hiç konuşmadılar.

Yanlarından kayıp giden taksilere dönüp bakmadılar. Yürürken hangi semtte, hangi otelin uygun olabileceğini düşünüyordu Raşit. Belleği, öğrenciliğinde yer etmiş izleri sürerek, trafik lambalarının yanıp söndüğü, geniş bir meydanın derin bir bulvara açıldığı köşeye sürükledi onları.

İlerde iki otel vardı. İlkini geçip ikincisinden içeri süzüldüler. Karı koca görüntüsü vermek için ellerini bırakıp kol kola girdiler.

Uykulu, gözkapakları şiş, çok eskiden beri tanıdığı birisine benzeyen –belki de bir filmde görmüştü onu– bir genç vardı resepsiyonda. Ne kadar kalacaklarını sordu.

"Bir gün," dedi Raşit, "sadece bir gün..."

"Kimlik lütfen!"

"Buyrun."

"Bayanın?"

"Hanımın kimliği arabada kaldı. Çok yorgunuz. Bir ara gider getiririm..."

Titriyordu. Titreye titreye ölebilirdi. Odaya girdiklerinde titremesi hâlâ devam ediyordu.

İlk iş olarak rengi atmış kirli perdeyi, karşıdaki sıvanmamış tuğla duvarın ve tuvalet penceresi olduğu anlaşılan karanlık gözlerin suratına kapattı. Uçuşan yıllanmış tozlar, perde aralarından sızan çizgi çizgi ışıklarda belirginleşti.

Bütün dünya gelip daracık, loş bir odaya sığmıştı. Buradan ötesi yoktu; öncesi ve sonrası da...

Otelci genç inanmamıştı. “Patron,” demişti, “polis,” demişti, “kanun...”

Getirecekti kardeşim; acelesi neydi? Çıkıp biraz dinlensin, birkaç saat sonra gider getirirdi. Uzun yoldan, bir yolun gidebileceği en uzak yer neresiyse işte oradan gelmişti. Biraz anlayış lütfen... Bayanın yanında...

Asya, dalından kopup da sürüklenerek gelip oraya takılmış bir yaprak gibi yatağın ucuna ilişmişti; ilk rüzgârda uçmaya, uçup kaybolmaya hazır...

Raşit, polis gelirse ne cevap vereceğini düşünüyordu. Olacakları... Asya en fazla sutyenini çıkarmasına izin verirdi; külotuna dokundurmazdı, aksi durumda hamile kalabilirdi, ailesinin yüzüne nasıl bakardı, olay duyulursa ikisi de öğretmenlikten atılırdı, arkadaşları boşuna kızlardan uzak duracaksın, en rahatı kadınlar demiyorlardı, otelci genç patronuna haber veriyordu, o da polislere, polisler zaten baskın yapmak için hazır bekliyorlardı, işte geliyorlardı, hatta gelmişlerdi bile...

Kapı çalındı. Korktuğu başına gelmişti. Kapıya doğru yürürken içinden sürekli yineliyordu:

“Sadece konuşmak istemiştim...”

Otobüs durmuştu.

Dışarıda, çoktan dinmiş bir yağmurun bıraktığı tuhaf, ıslak bir titreme vardı. Gece yeli, köy meydanını andıran karanlık bölgeden kavak hışırtıları getiriyordu. Çizmeli, sigaralı, kısa

boylu, köy delikanlısı tipli, aslında genç olduğu halde yaşından büyük gösteren solgun bir adam elindeki uzun saplı fırçaya bağlı hortumla otobüsün ön camını yıkıyordu. Açık kapıdan, henüz ilkyazla tanışmamış bir soğuk hücum etmişti içeri.

Birden uyandı Raşit.

Dönüp kıza baktı.

Kız uyuyordu. Kirpiklerinin kıpırdadığına bakılırsa rüya görüyor olmalıydı.

Haziran 2004

Ormanların Gümbürtüsü

Perdenin gerisinde beliren günün ilk ışıklarıyla birlikte meşe ve gürgenlerin altında sarı düğünçiçekleri, çuhaçiçekleri, yıldız yıldız orman laleleri mi açmıştı? Öyle olmalıydı. Defne ve nar ağaçlarının oraya doğru da mührüsüleyman, yılanyastığı ve sütleğenler.

Bahar gelmişti demek.

Kalkmalı.

Yatakta doğruldu.

Perde iyice ağarmıştı.

Deniz ışığa boğulmuştur şimdi. Göz alıyordur.

Bu ışığı kaçırmamalıydı. Çıkıp denizi uyandırmalıydı. Sonra dönüp ormana bakmalıydı şöyle aşağıdan yukarı. Ağaçlara bulaşan sis ağır ağır çekilmeliydi.

Güçlükle kalktı. Yatağın geceyi uykusuz geçiren ılıklığı, odanın ağır ve yapışkan havasına karışıp pencerenin önüne birikti. Perdeyi aralayıp dışarı baktığında düşecek gibi oldu.

Ne kadar çok ev yapmışlardı köye! Ortalıkta ne çiçek vardı, ne ağaç. Deniz, yüksek iki binanın arasından azıcık, zar zor görünüyordu. Öylesine uzak, donuk, var yok arası gri bir renk...

“Hanım, gel hele, bir bak...”

Sesi pencerenin önünde kaldı.

Yorganın kıvrımları arasında olağanüstü bir uyumla kendini kaybettirmiş olan kedi, sabaha kadar uyuduğu yerden sünerek ayrıldı, ayaklarının dibine geldi. Adam, şöyle bir, gözünün ucuyla baktığı kedinin yaşlı olduğunu düşündü nedense. Bu hayvanlar kaç yıl yaşıyordu acaba? Köydeyken kedileri vardı, köpekleri de. Kaç yıl yaşamıştı onlar? Bunu hiç düşünmemiş olmasına şaştı. Yaşını tamamlayan kedi nasıl ölüyordu? Evin bir köşesinde, bir gece ölüp gidiyor muydu? Ev sahibi sabah kalktığında onun ölüsünü mü buluyordu? Böyle mi oluyordu? Yoksa evi terk edip gidiyor muydu bu hayvanlar? Peki nereye? Bir başka evin duvarının dibine, balkonunun altına, bir ağacın gölgesine, bir bahçe duvarının kuytusuna... nereye? Hiç kedi ölüsü görmemişti bugüne kadar; nereye saklanıp ölüyordu bu hayvanlar?

Kendisi buraya ölmeye mi gelmişti? Arkadaşları doğup büyüdükleri yerde, köylerinde ölmüştü ne güzel. O niye ölemiyordu? En son kim ölmüştü?

Rüzgâr ahşap evin çevresinde, denizden doğru, bir şeyleri buralardan söküp atmak istercesine esiyordu. Meşeler acıklı acıklı inliyordu. Birbirine değen dallarla iç içe giren yaprakların, saçı başı yolunan böğürtlenlerin, çalıların iniltileri, tahtaların arasından, pervazlardan odanın içine giriyor, evin çevresini dolanıyor, sonra gidip dalgaların öfkeli homurtusunun altında kalıyordu. Deniz hiç durmadan kaldırıp kaldırıp kendini kıyıya vuruyordu.

Adam kaç kez kalkıp iniltili pencerenin önünde oturmuştu. Kendi vücudunun iniltisi, yanında yatan, aslında uyumadığını

bildiği karısının iniltisi ve dışarısı ile içerinin iniltisi birbirine karışıyordu. Koyu, kopkoyu bir karanlıktı gördüğü. Ara sıra, aşağılarda, iyice aşağılarda denizin köpürüşünü görür gibi oluyordu kıpırdanan karanlığın içinde. Son zamanlarda, alışkın olduğu bu karanlığa acıtan, sızlatan bir yalnızlığın bulaştığını hissediyordu. Çocukluğunun, gençliğinin, annesi, babası, kardeşleriyle gülüştükleri günlerin, kendi çocuklarının cıvıltılarının, kızlarının gelinlik düşlerinin, oğullarının ele avuca sığmaz delikanlı hoyratlığının sindiği karanlıktı bu. Hiç bu kadar kendi başına kalmamış olan karanlık. Yalnızlığa bulaşmış karanlık. Kendi karanlığından korkan... Sonsuzmuşçasına. Çözülemeyen, ağarmayan. Sancılı. Değişmeyen. Her şey değişirken, değişmeyen. Meşeler, fındıklar, evin önündeki koca dut ağacı, geniş yapraklı incir, geride koca orman, aşağıda, ta aşağıda her gün yeniden dirilen kocamış deniz, köyün boşalmış, boşalıp tahta kalabalığının altında unutulmuş bir sessizlikte avunan terk edilmiş evleri, bacası tüten üç beş evdeki üç beş ihtiyar, kendi gölgesinden korkan köyün tek köpeği, bunların hepsi doğan gün ile batan gün arasında değişirken, inatla değişmeyen, tek sığınağı, tek dostu bildiği karanlık.

Sırtı üşüyünce tekrar yatmıştı. Karısı inlemeye devam ederken dışarının iniltisi kesilmiş, yerini atlayıp zıplayan bir tıpırtı almıştı. Denizin öfkesi dinmişti. Cama vuran damlalar, ucu açık bir uykuya doğru yavaş yavaş çekmişti onu.

Gece yağmuru sabaha kadar yıkamıştı ağaçları. Kapıları çalındığında, kalın bulutların arasında bulabildiği boşluklardan, ıslanmış, alaca yeryüzüne bakmaya çalışıyordu güneş.

Dürdane'ydi kapıdaki. Gecenin, karanlığın, yağmurun, perişanlığın içinden kendini güçlükle sıyırıp bu kapının önüne yıkılmış gibiydi. Hiçbir şey demedi. Adam ona baktı, o adama. Karısı indi o ara tahta merdivenlerden. O da konuşmadı. Çekilip gitmiş yağmurun sesi vardı sanki ortalıkta. Denizin susmuş uğultusu, camların ağlayan yüzü, yaprakların domur domur damlacıkları. Çamurlaşmış otların üşümüşlüğü.

Karısı içerden ceketini getirdi adamın; kendisi de atkısını aldı sırtına. Kapıyı kapatıp çıktılar.

Dürdane, kocasının soğuyan bedenine bakarak sabahı beklemişti. Olmayan sabahı. Dinmeyen yağmuru. Ağarmayan karanlığı. Bundan sonrasının nasıl olacağını hiç düşünmemiş olduğuna şaşmıştı. Gün ışıyana, yağmur dinene, deniz susana kadar beklediği halde şaşkınlığı geçmemişti.

Onların çit boyunca çamurdan kaymamaya özen göstererek gidişlerini gören bir iki ihtiyar daha göründü gıcırtılı kapıların önünde. Durumlarından olanı biteni anladılar; sessizce takıldılar peşlerine.

Cenaze evinde hepi topu beş altı ihtiyar ölünün başında kalakaldılar öylece. Nice sonra içlerinden biri Kuran okumayı, bir diğeri de yukarı köyden gelen minibüsü bekleyip, şoföre haber vererek bir hoca ve cenazeyi kaldıracak birkaç adam bulunması gerektiğini söylemeyi akıl edebildi.

Çökelezin Kadir'in soğumuş bedeni, çevre köylerden gelen, elden ayaktan düşmüş üç beş akranının yardımıyla toprağa verildiğinde, mısır tarlasının ortasındaki köhne evin ormana bakan odasındaki yatağın üzerinde Dürdane ondan kalan boşluğu okşayarak, yaklaşan karanlığı bekliyordu.

“Çökelez’in Kadir,” diye mırıldandı. “Öyle değil mi hanım, en son Kadir ölmedi mi?” Kendi sesinden ürktü. Hanımına seslenirken kediye baktığının farkında değildi. Kedi, sırtını kamburlaştırıp kuyruğunu dikerek bacağına sürtünüyordu. Sorusuna karşılık alamayışını umursamadı. Tekrar karşı binalara bakmaya başladı. Dün evin arkasındaki tarlayı ekmişti. Küçüktü ama karısıyla ona yetiyordu. Diğer tarlalar ormanlaşmaya başlamıştı çoktan. Meşe, fındık fidanları, eğrelti otları, böğürtlenler tarlayı yutmuş, geçit vermez olmuştu. Nicedir ekip biçtikleri yoktu. Evin önüne de dut ağacının oraya kadar mısır ekiyordu. Yazın çocukları, gelinleri, damatları, torunları tatile geldiklerinde, narların dibindeki yarısı yıkılmış eski ocakta közleyip yiyorlardı. O zaman, yani onlar geldiğinde, kuşlar dile geliyor, çeşmenin suyu dile geliyor; denizin üstünde, gündüzleri deli bir mavi, geceleri delimsirek bir lacivert ışıklarla oynaşıyor, başka zaman ses vermeyen dipsiz karanlık, çocuk cıvıltıları, şen kahkahalar, çatal kaşık sesleri, keyifle tüttürülen sigara dumanlarıyla; eski çocukların gülünç anıları ve yaramazlıkları, yeni çocukların gürültülü afacanlıklarıyla dolarak uykuyu unutuyor; evecen bir güneş tavşankanı çayların mis kokusunda dile geliyor; böcekler, sivrisinekler dile geliyor, hanımı dile geliyor, ansızın gençleşiyordu. Adam, “Gitmeyin!” diyordu oğullarına. “Gitmeyin!” Oğlanlar, mesai yılgını çizgili yüzleri, dumanlı gözleriyle, gözlerini kapatan tozlu kirpikleri, öne eğilen başları ve yutkunan boğazlarıyla susuyorlardı. Gelinlerden biri, “Ne yapalım gitmeyip de, evimiz, işimiz orada...” deyiveriyordu. “İşte ev!” diyordu adam, “Ben size iş bulurum burada.” Gülüyorlardı. Dağ taş, orman, deniz,

kuşlar, ağaçlar, torunlar, gelinler gülüyordu; oğlanlar başlarını yana sallıyordu. İşte o zaman, her şey değişirken değişmeyen gece gelip çörekleniyordu yanı başına. Ağaçlar, sisi omuzlayıp kaldırıyordu. Deniz çıldırıyordu. Eşikte durup, köyü yutan karanlığa, karanlığın yuttuğu sessizliğe, sessizliği bitiren yağmura, doğan güne, günün uyandıramadığı köye, köyün can çekişen evlerine, güneşin batıp gidişine, gecenin aynı biçimde aynı yere gelişine bakıyordu. Karısı içeri sokamıyordu onu. Bahaneler icat edip kasabaya inmesini söylüyordu. Adam kasabaya indiğinde, gölgesini, aşınmış, topraklaşmış kaldırımlarda sürükleyip, kahvelerin tahta iskemlelerinde, dumanlı camlarında, tanıdık yüzlere rastlayamadığı masalarında gezdirerek pazar yerinin cıvıltısı azalmış durgun kalabalığında söndürüyordu. Sonra yine eşikte buluyordu kendini. Bazen ayakta, bazen oturarak saatlerce, günlerce, aylarca köyü seyrediyordu. Karısının çeşmeden su getirişini, ormandan odun toplayışını, hamur açıp, kendi gibi yaşlı iki komşu kadınla ekmek yapışını izliyordu. Kimi İstanbul'a oğlunun kızının yanında kalmaya yarı gönüllü, kimi de hastane, doktor diyerek zorunlu gittiğinden, köyde kalan iki yaşlıdan biri olan Cavlak Sabri'yle yıllardır konuşmadığı, muhtar da onun suskunluğu karşısında daha fazla dayanamayıp bir süre sonra savuştuğu için, çaresiz, her sabah önce defne ağacındaki kuşları uyandırıyor, şöyle bir aşağıdan yukarı ormana bakarak ağaçlarla konuşuyor ve hiç zaman kaybetmeden kuşlarla birlikte denizi uyandırmaya, yalçın kayalıkların oraya, tepeye gidiyor, sonra gelip eşiğe dikiliyordu.

Tıpkı şimdi olduğu gibi. Kedi hâlâ –kuyruğu havada– ayağının dibinde, eli araladığı perdede; iyice saydamlaşmış, donuk bir deri haline gelmiş, güçsüz, hantal eli... Ne kadar ağırlaşmıştı elleri, ayakları, bedeni. Bir de kemik erimesi var diyorlardı. Nasıl erimeydi bu? Öyle olsa bu eller bu kadar ağırlaşır mıydı? Köyde böyle değildi bu eller. Böyle yabancı değildi.

Bütün gün odasında, yatağın içinde oturuyor, ellerine bakıyordu. Ellerini dinliyordu; ellerinin ona anlattıklarını... Evin onarılacak yerlerini, kırılacak odunları; babasının, anasının mezarlarını... Ot bürümüştü mezarları. Duvarı yıkılmıştı. Oradaki çalıları, fidanları, otları temizlemeliydi. “Beni de, ananızı da oraya gömün,” diyordu akşamları oğluna. Oğlu susup yutkunuyordu. Yapılacak bir dolu işi olduğu halde buraya getirdikleri için kızıyordu. Odanın içinde büyüyen sessizliğe, büyüyen geceye; gecenin ışıklarla delinerek bir türlü gerçek karanlığa ulaşamayan karanlığına; gece uzadıkça, sabah uzadıkça uzayıp yatağa, odaya, geceye, karanlığa sığmayan, uzadıkça sızlayan, zonklayan ellerine kızıyordu. Akşamları oğlu işten gelince evdeki sesler çoğalıyor, ev hareketleniyordu. Televizyondaki anlamadığı görüntüler, birbirinin üstüne binip iç içe giren netleştiremediği sesler beynindeki uğultuyu çoğaltıyordu. Kendisine seslenildiğini, bir şey sorulduğunu nice sonra, dudaklarından, karşısına geçip bağırmalarından anlıyordu. Bazen konuşacak oluyor, ağzından ses çıkmadığını anlayınca şaşkınlıkla bocalıyordu. Köydeki birilerini soruyordu oğluna, konuşmaya, sohbete susamış kıpır kıpır bir heyecanla. Torunu, “Ben nerden bileyim dede, babama sor, sen beni gene karıştırdın,” diyordu. Oğlunun bazen çocuk, bazen büyük

olmasını bir türlü anlayamıyordu. Zaman ne kadar çabuk geçiyordu. Ya da niye hiç geçmiyordu! Odasında bütün gün oturup baharın gelmesini bekliyordu. Bahar kısadır, gençlik gibi. Çabuk geçer, hemen yaz gelir. “Yaz gelsin, havalar ısınsın gideriz köye baba...”

Bir gün oğlu odasına gelmişti. Yanına, yatağın üzerine oturmuştu. Sarılıp başını göğsüne çekmişti. Saçlarını okşamıştı. Sarsıla sarsıla, hıçkıra hıçkıra ağlamıştı. “Babam benim,” demişti, “babam...” Elleri, kopasıca elleri yerinden kalkmamıştı ki oğluna sarılsın.

“Niye getirdiniz bizi buralara oğlum, köyümüzde bıraksaydınız ya...” diyebilmişti yalnızca.

Oğlu sımsıkı sarılmıştı ona.

“Köyde bir bardak su vereniniz mi var baba, ölseniz haber verecek biri...”

Sonrasını hatırlamıyordu. Sonra ne olmuştu? Ne zamandı? Dışarıda kar mı vardı?

Geceyarıları kalkıp balkona çıkıyor, iki bina arasından görünen bu uzak denize bakarak köyün o sessizliğini, rüzgârını, denizin uğultusunu, karanlığın korkutucu, ürpertici güzelliğini arıyordu. Bahar gelmişti ama şehrin bundan haberi bile yoktu.

Geçenlerde, berbere gidiyorum diye evden çıkmıştı. Şu karşıdaki yüksek iki binanın arasındaki sokaktan aşağı inip demiryolu köprüsünün altından geçtikten sonra bulanık denizin kıyısına inmişti. Karşıda adalar belli belirsiz. Deniz vurdumduymaz. Üstünde paslı gemiler. Kendi denizinden gemi geçmezdi ama o böyle ölü de değildi. Gece gündüz kıpır kıpır,

köpüklü, hırçın, konuşkan. Bir çay bahçesine oturmuştu. Çay söylemişti. İşte bu eller, bu lanet olası eller bir bardağı kaldırmayı beceremişti. Evde yemeği de döküyordu. “Odama getirin yemeğimi,” demişti, “çocuklar tiksinmesin.” Oğlu başta karşı çıkmış, sonra seslenmemişti. Karısı diğer oğlunun evindeydi. Ne zamandır onu da görmemişti. O olsaydı yanında... Hiç olmazsa. Çekip çevirirdi onu. Bakardı. Garson devrilen bardağı almaya geldiğinde, “Biliyor musun, ben askerliğimi denizci olarak yaptım,” dedi. Garson anlamaz gözlerle bakıyordu. “Sahil çocuğuyuz diye denizci yazmışlar; gemide yaptım, ama yüzme bilmezdim.” Garson bardağı almış gidiyordu. “Keşke öğrenseymişim...” Mırıldanmıştı kendi kendine: “Meğer hiçbir şey öğrenmemişim; nasıl yaşanır, nasıl ölünür...”

Kıyıdaki taşların üzerine oturmuştu. Yosunlu, kara taşlar. “Sizin kafanız rahat tabii, bu uyuz deniz geceleri bile dövmüyordur sizi.” Ses veren olmadı. Kimse konuşmuyordu zaten onunla. Kalkıp denize sırtını dönerek yürümeye başladı. Geniş caddeden karşıya zor geçti. Karşıdan gelmekte olan bir taksiyi durdurup bindi. “Sür,” dedi. Evin önüne gelince indi, “Sen burada bekle, bavulumu alıp geliyorum,” dedi şoföre. Bedenine can gelmiş, ayakları, elleri kuş gibi hafiflemişti. Merdivenleri soluk soluğa çıktı. Kapıyı pürtelaş çaldı. Gelini, onu o halde görünce neye uğradığını bilemedi. “Bavulumu ver, ben gidiyorum; annenin adresini de bir kâğıda yaz ver!”

Sonra kendini odasında, yatağının üzerinde, kucağındaki kediyi okşarken bulmuştu. Yüreği hâlâ kuş gibi çırpınıyor, bacakları titriyordu. Bir kadın evin içinde bağırıp geziniyordu.

“Baba sen deli misin? Ne köyü, ne gitmesi?” Bu kadını bir yerlerden çıkaracak gibi oluyor, hatırlayamayınca vazgeçiyordu. “Sen kimin kızısın yavrum, kimlerdensin? Oğlum nerede? Ben köye gidiyorum, ona kasabadan iş bakacağım. Sonra o da gelecek. Gelin nerede?” Kadının sesi yükseliyordu. “Buradayım işte baba, tanımadın mı? Benim, ben...” Torunları oldukları yerde zıplamaya başlıyorlardı. “Dede, ben kimim? Beni tanıdın mı dede? Hah hah ha...”

Kadın odaya girdi.

“Uyandın mı baba?”

Ardından bir çığlık yükseldi.

“Baba ne yaptın? Bu topraklar ne?”

Adam, saksılardaki toprakları odanın her yerine gelişigüzel serpmişti. Topraksız kalan çiçekler duvarın dibinde ölmeyi bekliyordu.

“Evin arkasındaki tarlayı ektim,” dedi. “Annen de evin önündeki tarlaya mısır ekecekti. Ne yapmış, bitirmiş mi?”

Kadın olduğu yerde donup kaldı. “Annem öleli iki ay oldu,” diyemedi. “Ölürken, senin resmini göğsünün üstüne koydu, okşadı okşadı. Aylardır konuşmuyordu. O gün ilk kez konuştu, ‘Yüreğim yanıyor,’ dedi, başka bir şey demedi.”

Adam kediye baktı, “Gel,” dedi.

Balkon kapısını açtı.

Mart 2004

Eylülden Önce

Ben ninemi yalnızlık sanmıştım bir keresinde.

– Hasan Ali Toptaş, Yalnızlıklar

İlk yağan kar gibiymiş... Çok yağar ama çabuk erirmiş...

Karanlıkta mumu ve çakmağı zor buldum. İsteksiz bir ışık titremeye başladı odada. Elektrikler kesileli yarım saatten fazla olmuştu. Pencerenin uzağında durarak silah sesleriyle dolmaya hazırlanan karanlığa, karanlığın içine saklanmış sessizliğe baktım; orada, soğuk bakışlarla; kesen, biçen, doğrayan, mermiye dönüşen bakışlarla yolumu gözleyen, kahvenin önünden geçerken burunlarından çıkan tıslamaları yüreğimin gümbürtüsüne katan mahallenin gençlerini gördüm tekrar... Kafamı yerden kaldırmadan, hiçbiriyle göz göze gelmemeye çalışarak yürüyorum sokağa girince. Kahvenin önüne gelince kafamı kaldırıyor, kapıda nöbet tutar gibi dikilen ve bütün sokağı, çatıları, pencereleri, havada uçan kuşları, düşmemesi gereken yerlere yanlışlıkla düşen gölgeleri, sesleri, önlerine gelen gelmeyen her şeyi dilim dilim doğrayan bakışların sahibi gençlerin hepsine birden, yüzlerini belleğime kazımadan ve yüzümün belleklerinde kalmamasına çaba göstererek selam veriyorum: “Selamünaleyküm!” (Okulda “Selam” diyorum yalnızca, öyle demeliyim.) Ağızlarını fazla açmadan ve gözleriyle kesme, biçme, doğrama işine ara vermeden, dişlerinin arasından bir şey tükürür gibi “Aleykümselam,”

diyorlar seslerine daha bir erkeksilik katarak... “Lan, bu ninesiyle oturan öğrenci çocuk değil mi?” diye her defasında kendi aralarında konuştuklarını duyar gibi oluyorum. Ev sahibimin, Siteler’de mobilyacı olarak çalışan oğlu söylemiş onlara, ninemle kaldığımı ve kiracıları olduğumu. “Dokunamazlar sana, arkanda ben varım,” dedi. Hiçbir taraftan olmadığımı ama onlara sempati duyduğumu, (duyuyordum değil mi, onlardan falan değildim yani, bak önce o yakardı valla!) kendi halinde, okuluna gidip gelen, efendi bir çocuk olduğumu söylemiş. Eve gelecek olmuşlar, engellemiş. Hangi okulda okuduğumu sormuşlar, söylemiş (ama okulun adını yanlış biliyor, öyle bir okul yok)... Yine de korkuyorum onlardan, beni izler, okulumu, okulun karşıt görüşte olanların elinde bulunduğunu, benim de –doğal olarak– o görüşte olmam gerektiğini öğrenirler diye... Okuldakilere de oturduğum semtin değil de daha yukarıdaki başka bir semtin adını veriyorum.

Mermer fabrikasının yanındaki sertleşmiş toprak yoldayız. İkide bir düşecek gibi oluyor. Ne kadar yavaş yürümeye çalışsam da birkaç adım sonra geride kalıyor. Her gün gidip geldiğim bu yol uzadıkça uzuyor, gecekonduların kavakları dar ve uzun parçalar halinde gölgeler düşürüyor, titrek bir güz ışığı gözümüzü kamaştırıyor. Durup yüzüne bakıyorum. Daha şimdiden pişman olmuşa benzeyen yüzünde, yabancısı olduğu bir yerde günlerdir kapalı kalmış bir insanın gün ışığına, özgürlüğe, bilmediği bir yere gitmenin sevincine benzer hiçbir iz yok. Bayram yerine götürülen bir çocuğun cıvıltılı sevincini boşuna aramanın kırıklığıyla, hâlâ görünmeyen istasyona küfrediyorum içimden. İri mermer kütlelerinin, dev vinçlerin

yanında nasıl da küçük ve zavallı görünüyoruz... Hiçbiri ilgisini çekmiyor. Tek düşüncesi, engebeli toprak yolu düşmeden bitirmek gibi...

Evde çok sıkılıyor, biliyorum. Ev sahibi kadın, canı sıkıldıkça gelmesini söyledi ama kadının kocası sürekli evde diye pek gitmek istemiyor. Bize bu evi tutan uzaktan akrabamız Topal Şevket Amca'nın (üniversite giriş sınavına geldiğimizde onlarda kalmıştık annemle) karısı Safiye Yenge uğruyormuş arada bir. Evleri uzak diye (aslında uzak sayılmaz) onlara da gitmiyor. "Cumartesi seni gezmeye götüreyim mi?" dediğimde belli belirsiz bir canlanma olmuştu gözlerinde, sabah ışığı vurmuş gibi.

Bir yere giderken giydiği çiçekli, koyu renk fistanını ve onu giymezse kendini çıplak hissettiğini söylediği, artık iyice eskimiş hırkasını giydi. Arabada midesi bulandığı için trenle gitmeye karar verdik, o yüzden biraz yürümeyi göze aldı. Hem şimdiye kadar hiç trene binmemiş.

Ara sıra durup, pencereden bir şey silkeleyen, kapılarının önünü süpüren ya da birbirleriyle laflayan kadınlara sanki tanıyacakmış, onlarla birazdan koyu bir sohbete oturacakmış gibi bakıyor. Adamın biri kömür almış, çocuklarıyla içeri çekiyor, kışın yaklaşmakta olduğunu haber verir gibi. Ama hava güzel. Tam gezme havası.

Demiryolu köprüsünün altından geçiyoruz. İstasyon az ilerde.

Karnım acıktı. Ne yiyeceğimi, ne hazırlayacağımı bilemedim. Pencereye yürüdüm, perdeyi siper edip dışarı baktım: Karşı

evlerin pencerelerinden sızan mum ya da gaz lambalarının cılız ışıkları ıslak karanlığa dokunmaya çekiniyor gibiydiler.

Perdeyi kapadım.

Dünden kalan çorbayı sobanın üstüne koydum. Pek tadı yok ama çorbaya biraz benzedi galiba. Ninem yaparken izlemiştim, ondan öğrendim, yine de onun yaptığı gibi olmuyor. Tencerede önce yağı erittim, bir kaşık salça koydum (salça biraz yandı), küçük baş bir kelle soğanı kare kare doğrayıp içine attım, sonra ağzı sıkıca bağlı bez torbadan annemlerin yazın kesip kuruttukları arpa şehriyeye benzer bir avuç kesme hamur koydum, azıcık kavurup en son su ekledim. Önce suyu az geldi, pilav gibi oldu; su ekleyince de bu kez duru oldu. Şimdi de suyunu iyice çekmiş, hamurlar şişmiş. Biraz su eklesem mi? Bulgur pilavı mı yapsaydım acaba? Onu da öğrendim. Çorba gibi yapılıyor, yalnız daha az su konuluyor. Çay demlemeyi zaten biliyordum. Bir tek yumurta kırmak zor geldi; önce beceremedim, tavanın dışına düşürdüm. Kırmak için ya az vuruyordum ya da çok. Sonunda öğrendim, artık korkmadan kırabiliyorum. Bir akşam çorba pişiriyorum, iki üç akşam yiyorum; sonra bulgur pilavı pişirip iki üç akşam da onu yiyorum. Bazı akşamlar kahvaltı yapıyorum. Lokantada yemiyorum, pahalıya geliyor. Bir iki kez yedim, o da kuru fasulye, yanında pilav istemedim, ucuz olsun diye. Param kısıtlı. Ay başına kadar idare etmeliyim. Okulu kazandığımda, babamla annemin sevinçlerine; konuşmalarını, oturup kalkmalarını, hatta yürüyüşlerini bile değiştiren gururlarına sızan tedirginliği, kaygıyı elimi cebime atıp da para çıkaracağım her an bir kez daha görür gibi oluyorum. Benim yanımda hiç

para lafı etmemişlerdi ama, görmesem de hizmetli maaşıyla bu işin altından nasıl kalkacağını düşünen babamın çırpınışlarını tahmin edebiliyordum. Buraya geleceğimiz günün gecesi, uyku tutmayınca tuvalete kalktığımda annemle babamı karanlık salonda, pencereden vuran aydınlıkta, sedirde, bana verecekleri parayı sayarlarken görmüştüm. Uykuluymuş ve onları görmemiş numarası yapmıştım. Fısıltıları kesilmişti. Tuvaletten çıktığımda yoklardı.

“Gençlik Parkı’nı gördün mü?” demiştim.

Nerden görecekti? Daha önce bir kez gelmişler Ankara’ya rahmetli dedemle, hastaneye. “Sigorta’da şeyime hortum sokup içimi temizlediler,” diye anlatırdı dedem gülerek. Kış günüymüş. Ayağı kayıp düşen dedemin, “Ulan Ankara senin babanın ağzına sıçayım!” diye küfrettiğini nineme anlattırır, yerlerde yuvarlanarak gülerdik kardeşlerimle.

Kendi kendime gülümsediğimi ayrımsayınca yine geride kalan nineme dönüp aynı yüz ifadesiyle, “İşte istasyon şurası,” diyorum.

Getirmese miydim? Geri mi dönsek? Evden çıktığımızdan beri tek söz çıkmadı ağzından.

Kurumuş, kırış kırış, kınalı elinden tutuyorum. (Saçlarına da kına yakar, yoksa başı ağrıyormuş.)

“Yoruldun mu?”

“Yok yok... Geldik nasıl olsa.”

Balıkçının önünden geçiyoruz. Kırmızı balıkçı tablaları, gümüş ışıltılarda kayan balıklar. Balıkçı, tablaların üzerindeki

bütün lambaları yakmış, elinde bir tas, sürekli balıklara su serpiyor. Marullar, limonlar, balık kokusu.

“Dönüşte balık alalım mı, akşama yeriz.”

“Ben bilmem pişirmesini, temizlemesini…”

Abisi, Sefer Dayı, konserve sardalye getirirdi kutu kutu. Çalıştığı yerden veriyorlarmış kumanya olarak. Sevmediği için yemiyormuş. Ben çok seviyordum. Ben yiyorum diye dedemle ninem yemiyorlardı. Eskiden. Çok eskiden…

Sıhhiye yönüne iki bilet alıyorum. İstasyon tenha. Kavruk, bezgin birkaç akasya, müşterisiz bir büfe, kararmış, yağlanmış traversler, demiryolunun iki yana savurduğu gecekondular…

Her nedense, birilerinin, üzerinde gezinip ayak izlerini bıraktığı banka, temizleme gereği duymadan yorgun bedenini bırakıyor. Yemenisini düzelterek solgun gözlerini çevrede dolaştırırken sessizliği, demiryolunu çevreleyen tel boyunu kaplamış sarı otlardan ve otların içine gizlenmiş böceklerden çıkan cızırtıların daha da derinleştirdiği sessizliği dinliyor.

Elektrikler geldi de benim evde mi bir sorun var diye perdeyi tekrar açtım çekinerek. Koygun bir karanlık yapıştı cama.

Bir sigara yaktım. Dumanının bir ucunda babam varmış gibi geldi bir an… Onun da şu an yaktığı sigaranın –kim bilir kaçıncı?– dumanına asılarak gecenin derinliklerine sürüklendiğini düşündüm. Yeni başladım sigaraya. Buraya gelince. Yani çok yeni. Nedenini bilmiyorum, fakültede herkes, kızlar bile içiyor; ben de içmezsem herkesten ayrı düşerim gibi geldi galiba. Teneffüslerde herkes birbirine filtresiz sigara tutuyor ama yalnız kaldıklarında ellerinde filtreli sigara

görüyorum. Herkes yoksulmuş gibi, öyle yaşıyormuş gibi görünmeye çalışıyor. Evleri burada olanlar, anne babalarıyla birlikte yaşayanlar bile bir pantolon, bir parkayla gelip gidiyorlar. Ders aralarında gazete, dergi satıyorlar; son olaylarla ilgili görüşlerimizi soruyorlar. Benim televizyon ve radyom olmadığı için çoğu olaylardan haberim olmuyor. Ama her gün sekiz on kişinin öldüğünü, kahvelerin, otobüslerin tarandığını, boykotları, grevleri, baskınları okulda duyuyorum. Geçenlerde bizim fakültede de boykot vardı. Önceden söylediler. Boykottan bir gün önce memlekete gittim. Polis içeri alırsa kim arar, kim bulur beni? Birkaç kişiden hâlâ haber yok. Birçoğu da dayak yemiş. O gün Samsun asfaltına indim. Hava kararmıştı. Memlekete kaçmaya –evet kaçtım– geç karar vermiştim. Okulda, boykota niçin katılmadığım konusunda beni sıkıştırırlar, benden kuşkulanırlar diye tereddüt etmiştim. Az kalsın yanlış otobüse biniyormuşum. Karanlıkta otobüslerin yazısı okunmuyordu, gelişigüzel el kaldırmıştım. Otobüs bizim şehirden geçiyordu, ancak ineceğim yeri öğrenince beni bir güzel dövüp arabadan atarlardı. Bizim şehrin otobüsünü görünce sevdiğim bir arkadaşıma rastlamışım gibi bir sıcaklık yayılmıştı içime. Bozkırın derinliğine dalan otobüs karanlığın içinden sonu belirsiz, kıvrık, bükük yollar bulup çıkardıkça içimde biriken tortulu ağırlık azalıyor, kulaklarımdaki uğultular diniyor, beynimi kıskaca alan baş dönmesi dağılıyor, yumuşak bir güven duygusu tüm bunlardan boşalan yere doluyordu. Geceyarısı bizimkiler beni karşılarında görünce sevinseler mi, korksalar mı bilememişlerdi. Yatağından kalkan babam

kahverengi çizgili pijamasını dumana bulayan, uzun, bitmeyen bir sigara yakmıştı.

Sessizlik korkutucuydu.

Masanın üstünde duran, dayımın emanet verdiği küçük yassı teybi buldum karanlıkta; düğmesine bastım. İçinde Orhan Gencebay'ın kaseti vardı. Buraya gelmeden önce tanıdık bir kasetçide orijinalinden çektirmiştik. Birkaç tane de karışık kaset vardı. Ev sahibinin oğlunun hoşuna gitmişti Orhan Gencebay kaseti. Hele "Aşk Pınarı"... Herkesi kendim gibi sandığımı, okuldaki arkadaşların hiçbirinin arabesk dinlemediğini öğrendiğimde anladım. Onlar ya yabancı müzik dinliyorlardı ya da siyasal parçalar...

Teyp çalışmadı.

Aptallığıma kızdım.

Sigara içimi kıymıştı. Karanlıkta takılmamaya dikkat ederek sobayı buldum. Soba sönmüştü ama yine de belli belirsiz bir sıcaklık vardı, üzerindeki çorba belki biraz ısınırdı.

Yatağa uzandım.

Sigaramın kendi dumanının içine gizlenmiş ateşi, ninemin sözünü ettiği cinlerden birinin göz kırpışıymışçasına içime düştü birden ve ateşin ya da gözün değdiği yerde etim yanmış gibi yerimden fırladım. Besmele çektim. Ninemin anlattığına göre cinler, böyle karanlık ortamlarda ve yalnız yaşayan insanlara musallat olurmuş.

Bu yüzden miydi bilmem, yalnız bırakmazdı beni. Aynı odada yatardık. Zaten bir oda, bir sofaydı ev. Ninemle ben yer yatağında yatardık, dedem pencerenin önündeki sedirde, açık

pencere kanadının ve gece boyu fısıldayan, karanlık derinleştikçe kavak hışıltılarının ninnisiyle uyuyakalan rüzgârın altında. Sabahları, ikisi de erkenden kalkmış, ninem sofrayı hazırlamış olurdu. Ödevlerimi yapamadığımda benimle birlikte üzülürlerdi. Benden üst sınıflarda okuyan komşu çocuklarına giderdik ödev yaptırmaya. Ödevim bittiğinde çocuklar gibi sevinirlerdi. Sık sık köye, düğüne giderdik. Gelinlerin, gelin kızların onlarla birlikte benim de elimi öpmeleri, yıllardır görmediğim o köyün tozlu sokaklarında, kerpiç duvarların dibinde, toprak sofalı loş evlerin açık pencerelerinden sızan buğday, sap, saman, yonca, tezek kokularının misafirlere tutulan kolonya kokularına karıştığı odalarında şaşkın bakışlarıyla olup biteni anlamaya çalışan, kapıdaki köpeğin oynattığı yüreğinin tıpırtısı, güneş yanığı yüzüne vurmuş suskun çocuğun masum gözlerinden hiç silinmeyen bir anı olarak hâlâ durur. Erkekler her zaman büyük sayılırmış, öyle söylerdi dedem; yüzünde, hayatının anlamını yanında gezdirdiği torununun sevincinde bulmuş olmanın verdiği güvenle.

Dedemin yeğenlerinden birinin evindeyiz. Adam duvar ustası. Biri benimle aynı yaşta üç çocuğu var. Dedem, benzerini yıllar yıllar sonra, ölümünden nice sonra, ninemin yanındayken de yaşayacağım bir duygunun, utanma duygusunun, ezilme duygusunun, tükenme duygusunun ilk tohumunu o zaman atıyor; her zaman yaptığı gibi beni övmeye başlıyor ve derslerimde çok başarılı olduğumu belirterek her şeyi bildiğimi, her soruyu cevapladığımı söylüyor. İleride mühendis olacağımı ve bir imza atarak çok paralar

kazanacağımı eklemeyi de unutmuyor. Ev sahibi adam da, evine gelen her misafir çocuğa, onların yüreğinde onulmaz yaralar açan bir sırıtmayla, sormaya alışkın olduğu o ezberlenmiş soruyu soruyor; bir ev yapacağını, bu evin bilmem ne kadar metre olan duvarlarına kaç metre mikâp tuğla ve çimento gideceğini hesaplamamızı istiyor. İlk bilgisizliğimi "mikâp"ın ne olduğunu bilemeyerek gösterdikten sonra problemi çözemeyerek önce evin –benden küçüğü de dahil– hemen cevabı yapıştırıveren oğulları, ardından o sırıtkan, duvar ustası olacak lanet adam ve nihayet dedemin karşısında rezil oluyorum.

Aynı duygunun daha da ağırlaşmış biçimini, ikinci kez, bu tek odalı gecekonduda yaşıyorum. Bu yaşında alıp buralara getirmiştim ninemi. Yaşadığı mahalle ve yıllardır gitmediği köyü dışında hiçbir yeri görmemiş, bütün ömrünü yoksulluk ve yorgunlukla geçirmiş bu bezgin insan hâlâ benim ardım sıra sürüklenip duruyordu.

Annemle babamın fikriydi ninemi alıp getirmem. O olunca kimse evimi basmazdı, bana dokunmazlardı; ayrıca bana yoldaş olurdu ninem. Yemeğimi yapar, sobamı yakardı.

Her akşam sorardı, "Okulda anarşik var mı?" diye...

"Yok," derdim, "bizim okul iyi."

"Aman karışma onlara."

Ben ders çalışırken o, çocukluğumda olduğu gibi sessizce, bir köşeden çipil çipil bakardı. Gözleri, yıkana yıkana ağarmaktan mavisi solmuş bir bez parçasını andırırdı. İyice sıkılmış, artık akıtacak tek damlası kalmamış bir bez parçası gibi... Yalnız bir kez, çok eskiden bir kez görmüştüm ağladığını...

Yağmura yakalanmıştık o gün. Mezarlık dönüşü. Sefer Dayı'nın, abisinin mezarından dönerken. Bana çok uzun gelen bir süre kalmıştık orada. Gökte yuvarlanan, birbirinin içine geçen, kararan bulutlara bakmıştım. Ninem mezarın üzerindeki otları temizlemiş, toprağı okşamış, sarı mezar taşının tozlarına gözlerini dikip öylece kalmıştı. Hava kapanmış, göğün karası üzerimize düşmüştü o arada. Onu Sefer Dayı büyütmüş. Hatırlıyordum; hastaneye, ziyarete gitmiştik. Yatağın içinde ufacık, kemikli, çocuk kadar kalmış bir adamcağızdı. Bir tek gözleri. Ninem gibi bakan, mavisi ağarmış, solgun gözleri... "Beni buraya, abimin yanına gömün," demişti. Yapraklar birden telaşa kapılmış, huysuzlaşmışlardı; yağmur yeli toprağı tozutmaya başlamıştı. Ninem, sapır sapır gözyaşı döküyordu. "Hadi gidelim yağmur geliyor," diyememiştim. Az sonra da yağmur dökmeye başlamıştı. İğdelerin altına saklanmıştık sağanaktan kurtulmak için. Nasıl da kokmuştu ortalık...

Memlekete geri götürüp bıraktığımda kurumuş, solgun gözleriyle uğurladı beni. Uzaktan uzağa bir iğde kokusu geldi burnuma; yüreğimde iğnelenmiş, delik deşik edilmiş bir toprak kabartısı kaldı.

Banliyö treni görünüyor uzaktan.

Koluna girip oturduğu banktan kalkmasına yardım ediyorum. Trenin kapısına denk gelecek bir yer seçmek için yavaş yavaş yürüyoruz. Seçtiğimiz yer fena değil. Ninem korka korka atıyor adımlarını, biniyoruz, karşılıklı oturuyoruz cam kenarına. Tren hızlanıp şakada şukada yaylanmaya başlayınca

yüzüne bir gevşeme geliyor, solgun gözleri rüzgârda kurumaya bırakılmış çamaşırlar gibi uçuşuyor.

“Nasıl, bu, araba gibi tutmuyor değil mi?”

“Yok, tutmuyor, iyi.”

Camdan akan evlere, ağaçlara, top sahalarına, yaklaşıp uzaklaşan duvarlara, birden aşağıda kalmış bir caddede yüzen arabalara; istasyonlarda inip binen, aralarda dolaşan, kapı önlerinde dikilen gençlere dikkatle, bir daha bir daha bakıyor. Hafifçe eğiliyor:

“Trende anarşik olur mu?” diyor.

“Bir şey olmaz, merak etme...”

Şimdi daha rahat. Tekrar kendi içine dönmüş gibi...

Akşamları dertleşiyoruz onunla. Yengemden çok şikâyetçi. Amcam çamaşır makinesi aldığında, yengeme, “Beni de yıka o makinede!” demiş. Yengem önce gülmüş alay eder gibi, sonra söylenmeye başlamış: “Sen deli misin?” demiş. Yengemin bu sözüne çok içerlemiş. Hâlâ o anı yaşıyor gibi, gözlerini mavi mavi belertiyor: “Çocuklarını yıkıyordu ama... Bana gelince öyle konuşuyor.”

“Birinci gün yatak, ikinci gün toprak...”

Durmadan iç geçirir, durmadan bu sözleri söylerdi.

Soba sönmeye yüz tutunca, erkenden yatardık. Sobanın üzerindeki çaydanlığın gittikçe cılızlaşan, uyuşan cızırtısına bizim fısıltıyı andıran konuşmalarımız karışırdı. Cinlerin yalnız yaşayan insanlara dadandığını, karanlık ve kuytu yerlere geldiklerini, bu yüzden tuvalette ve banyoda dikkatli olmam

gerektiğini söylerdi defalarca. Ardından cin hikâyeleri anlatırdı; insanlara âşık olan cinleri, cinlere âşık olan insanları, davul zurnalı törenlerle evlenenlerini, kavga edenlerini, iyi olanlarını, kötülerini... Soba kapağının yuvarlak deliklerindeki uzak dağ başlarının çoban ateşlerini andıran küllü pembelik, çaydanlığın birden susan cızırtısıyla birlikte gözlerini yumar; duvarlara yazı yazmaya çıkan gençlerin ayak seslerinin uzaklardan gelen silah seslerine karışmasıyla tedirgin bir uykunun kucağına düşerdim.

Şimdi onun bıraktığı yalnızlık derin bir boşluk gibi uğulduyor odada.

Titredim.

Azalan mum da titredi.

Dışarıdan, gecelerin derin uçurumunu her gece silah sesleriyle doldurmaya alışkın gençlerin inançlı, güvenli, heyecanlı konuşmaları duyuluyordu. Yaklaşıyorlardı. Yaklaştıkça büyüyorlardı. Büyüdükçe geceyi çoğaltıyorlar; çoğalan gece bölük pörçük parçalara dönüşerek savrulup küçük bir şehrin eskiden yalnızca uykusuz yıldızların beklediği lacivert bir örtüyken sonradan yırtılıp lime lime olmuş kara gecelerine ekleniyor, orada, tam da gecenin orta yerinde, beni, mahalle ve okul arkadaşlarımın arasında önce “mahallemizi koruma ve güzelleştirme derneği”ne gitmeye, sonra onlara göre daha iyi resim yapıyorum diye duvarlara yazı yazıp resim çizmeye zorlanırken bulup çıkarıyor ve “Ot musun oğlum, insanın bir fikri olmaz mı, ya onlardan olacaksın ya bizden...” sözlerinin çınladığı, kümeslerden çalınan tavukların gündüzleri babasının yanında manavlık yapan dernek başkanının

başkanlığında yenilip, demini almamış çayların içildiği dumanlı gecelerin üzerine kapanıyordu. Diğer yandan, çok yakın bir geçmişte yaşanmış günler bir defterin yaprakları gibi art arda açılıyor, annemle babamın, amcamla yengemin, ninemin, komşu amca ve teyzelerin “Aman ha, sakın karışma, istikbalin söner, hapislerde çürürsün, kim vurduya gidersin, senin işin okumak, okumak, okumak, memleketi kurtarmak size mi kaldı?..” sözleri çınlaya çınlaya odayı, avluyu, sokağı doldurarak yankılandıktan sonra uykumun aralarından rüyalarıma sızıyor, düşlerimi bozuyordu; yolda nasıl yürüyeceğimi bile şaşırıyordum.

Pencerenin önünden yüksek sesle konuşarak, hızlı ve sert adımlarla geçen mahallenin gençleri, gecenin karanlığını bile titreten gümbür gümbür bir korkuyu evin duvarlarına, pencerenin camlarına, kendi zavallılığına sığınmış perdeye bulaştırdılar. Titreyen mumun eğip büktüğü, yer değiştirttiği birtakım gölgeler, odadaki üç beş parça eşyadan çıkan anlaşılmaz çıtırtılar, banyo olarak kullandığım yandaki ara bölmeden gelen ürpertici sesler bile soğuk bir korkunun içine büzüşüp kaldılar.

Perdeyi aralayıp baksam mı dışarı? Ya gitmedilerse? Ya içlerinden biri, tıpkı benim dışarı bakmaya çalıştığım gibi içeriyi gözetliyorsa ve göz göze gelirsek?

Garda iniyoruz trenden.

Gar binası çok yüksek ve biz içinde çok küçük kalıyoruz.

Yansımız zeminde parlıyor, ayaklarımız kayıyor. Bir yığın insanın telaşla oradan oraya koşuşturduğu bu kocaman binada

onca gürültüye inat kocaman bir sessizlik uğulduyor ve salonu olduğundan daha fazla büyütürken bizi olabildiğince zavallılaştırıyor.

Büyük kapının önünde, tam karşımızdaki Gençlik Parkı'na bakıyoruz.

"İşte," diyorum, "park orası."

"Bu kadar yeri nasıl öğrendin?" diyor.

Işıklardan karşıya geçerken yolun ortasında iyice yoruluyor.

"Benim neyime gezmek!"

Elinden tutup karşıya adeta koşturarak geçiriyorum.

"Ankara'da o kadar durdum da beni bir gezdirmedi deme..."

Duymuyor beni. Havuzun ortasından fışkıran, arkalardaki binaları, kaleyi aşıp tüm kenti serinletmiş gibi keyifle aşağı dökülen suya bakıyor.

Odanın içinde, artık iyice alıştığım yarı karanlıkta dolaşmaya başladım.

Öğleden sonra dersimiz yoktu; sinemanın birinden çıkmış, diğerine gitmiştim bugün. İlki bir İtalyan filmiydi. Komedi-erotizm karışık aptal bir film. Kızlar güzel ama, herife pek bir şey koklatmıyorlar, dolayısıyla bize de... Tamam, şimdi bunlar işi bitirir dediğiniz anda ya sahne bitiyor ya da siktiri boktan bir komiklik uğruna hevesiniz kursağınızda kalıyor. Bir iki, oralarını buralarını gösteriyorlar, o kadar. Bir buçuk saat "parça" konacak diye bekledik, salonun karanlığına sinmiş, daha doğrusu sinema salonlarının karanlığı üzerlerine sinmiş bir yığın siluet olarak; sonuçta elimiz boş kaldı. İçerde "kontrol"

mü vardı, nedir, “parça” konmadı. O sinemadan dayak yemişten daha beter bir durumda çıkıp ‘garantici’ sinemalardan birine gittim. İki film birdendi. Türk filmi. Bizimkiler bu işleri beceremiyorlar. Nerde paçoz karı bulmuşlarsa toplamışlar; hepsi ürkek, acemi. Rol yapamıyorlar; yönetmene bakıyorlar, ne zaman bitecek diye bekler gibi bir tutumları var, bitse de paramızı alıp çekip gitsek der gibi. Çekimler daha da berbat. Asıl görülmesi gereken ayrıntıları çekemiyorlar; sesler ise tam bir facia. Anlaşılan ellerinde teybe kaydedilmiş “duruma uygun” ses efektleri var, (Cüneyt’in tarihî filmlerindeki at kişnemesi ve bütün Türk filmlerindeki araba sesleri gibi: At bulunan bütün filmlerde aynı kişnemeyi duyarsınız, arabalı sahnelerin hepsinde araba durunca ses de aniden kesilir; yavaşlama, hızlanma sesleri yoktur ya...) bütün kadınlar, rollerinin hangi aşamasında, hangi pozisyonda olurlarsa olsunlar aynı sesi çıkarıyorlar. Oysa yabancı filmlerde her şey profesyonelce; yerliler ise kötü birer taklitten ileri gidemiyor. Düşündükçe sinirlerim, içimden geçirdikçe sözcüklerim bozuluyor.

Bizim filmlerdeki (kadınları nerden bulduklarını, onların kim olduklarını tahmin etmek güç değil) erkek oyuncuların (bir kısmı eskiden beri tanıdığımız oyuncular) bu filmleri çevirdikten sonra sokağa; arkadaşlarının, ailelerinin, –varsa– çocuklarının karşısına nasıl çıktıkları sorusunu cevaplamaya çalışıyorum kendi kendime. Ben sinemada bir tanıdığa rastlarım, çıkışta birine yakalanırım diye çekinirken, o adamlar nasıl bir hayatı sürüklerler, bilemem. Bakkala gideceklerdir alışverişe, bakkal değilse bile çırağı tanımayacak mı? Komşularından –ara sıra apartmana giriş çıkışta karşılaştıkları,

selamlaşmasalar bile aynı binada oturduklarını bildikleri– biri, hem de hiç ummadıkları, evli mi bekâr mı olduğunu bilmedikleri o kendi halindeki adamlardan biri, onları görünce sebepsiz yere sırıtmayacak mı? Kahvede arkadaşları, "Senin götünü gördüm oğlum, amma da mal varmış sende..." ya da "Hepsi o kadarcık mıydı lan?" diye dalga geçmeyecekler mi? Ya aileleri? Anneleri, babaları? Hele hele çocukları varsa... Afişlerde görecek babasının film çevirdiğini, daha doğrusu çevirdiği filmi. Bir yolunu bulup gidecek. Gitmese bile arkadaşları konuşacaklar aralarında... Yabancı filmlerdeki "profesyonellerin" bu çeşit "hayat görüntülerini" merak etmiyorum nedense; onların nasıl bir hayatları olduğunu belleğimde canlandıramıyorum, ama bizimkiler içimi acıtıyor. Sonra kendime, benimle aynı karanlığı paylaşanlara döndüğümde daha koyu bir acıyla karşılaşıyorum. Ne arıyoruz bu filmlerde? Bulduğumuz ne? Bir avuç pişmanlık, tonlarca ağırlık. İçimizdeki meraktan, heveslerden, içgüdülerden arınacağımıza, bunları daha da koyultarak çıkıyoruz dışarı. Bir boşluk duygusu; büyük bir boşluk... Kafamın içindeki, hâlâ canlılığını sürdüren görüntüler ile gerçek dünya arasındaki boşluk. Gittikçe büyüyen... İnsanların yüzüne baktırmayan... Yakalanma korkusu; sokakta gördüğüm kadınları o görüntülerle karşılaştırma, bazılarını o görüntülerdekine benzetme korkusu. Korku, çünkü gerçeğe çok yakın bir hayal, ama gerçek değil. Gerçek ve sahici olmayanın peşinde boşuna bir uğraş, bir çırpınış. Saklanma belki de... Kendimi yok etme... Çalkantılı, gürültülü, güvensiz, tehlikeli bir hayatın önünden sinsice, ürkek adımlarla, bir başka hayatın, kısa anlarla

sınırlanmış yapay bir hayatın karanlık umutsuzluğuna kaçış... Yalan olduğunu bile bile, dönüşsüz bir yolculuk olmayacağını en baştan kabul ederek ama dönüşsüz olmasını isteyerek, varılacak yer her neresiyse orada bütün korkularımı kusabileceğim, baş dönmelerimi ezebileceğim, bulantılarımı boşaltabileceğim, gökyüzünün tam orta yerinde her türlü ıssızlığa açık bir tepe üstü bulabileceğimi umarak çıkılan bir yolculuk...

Çıktığımda hava kararmıştı. Acı bir soğuk, gerçeğin tokadını yapıştırıvermişti suratıma. Gündüz kalabalıktan adım atılmayan caddelerin, bulvarların o anki sessizliğine, tek tük arabalara, karanlığa sıvaşmış titrek insan karaltılarına şaşmıştım. Bu insanların bu saate kalmalarının bir nedeni vardı elbette. Ama benim? Nedenlerini kendime bile söyleyemediğim, söyleyebilsem de savunamayacağım kadar benden uzakta duran çözülmemiş bir yumak...

Yalnızlık! Yeterli neden mi?

Banyo yapmam gerek. Elektrik de gelmedi. Sobayı yaksam, su ısıtsam, hem oda da ısınır biraz. Bu gece hava çok soğudu.

Elektrik gelmezse karanlıkta banyo yapabilir miyim?

Yaparım.

Mumu götürürüm.

Çabucak yapar çıkarım. Ya kapı çalarsa!

Gözüm kapıda; tahtaların arasından çizgi çizgi tozlu ışıklar sızdıran ince boşluklarda; sızıp yere düştükten sonra dağılıp renksizleşen, doğru dürüst köpürmeyen sabunun kendi içinde saklı kalmış kokusunu yalayıp, bedenimde buharlaşırken çatlak

betona düştüğünde bir an önce sıvışmak isteyen suların üzerinde dolanan ışıklarda... Kapının kilidi yok; tahtaların arasındaki boşluklar giderek açılıyor, açıldıkça meraklı gözlerin, hiç başka işi gücü olmayan gözlerin içeriyi görebilecekleri kadar genişliyor; bu genişlikten, bir yere toplanmış da sonra birden açık bir kapı bulmuş gibi, kapakları açılmış bir barajın sularıymışçasına ışıklar boşalıyor, ilk girdiğimde bir hayli karanlık gelen bu kömürlük bozuntusu yer, beni çırılçıplak ortada bırakmak için ışıdıkça ışıyordu. Safiye Yenge pazardan, çocuklarından biri okuldan dönebilir, saklambaç oynayan çocuklardan biri her an içeri dalabilir, gevşemiş tahtalardan birkaçı çivilerinden kurtulup beni yamaçta sıraya geçmiş gecekondularla karşı karşıya bırakabilirdi.

Sular bedenimden aktıkça değdiği yerleri yakıyor mu, buza mı çeviriyor bilemezken, üzerine su düştükçe şakırdamakla kalmayıp gereğinden fazla ses çıkaran betondan içime bir ürperti yürüyor, bakışlarım, tahta aralarındaki ışık çizgilerinden kilitsiz kapıya, kazanda oynaşan sudan çatlak betonu aşıp tahtaların altından dışarı, herkese haber vermeye koşturan akıntıya dolanıp duruyordu.

Gecekonduların çatılarını aşan yoksul kavaklar sallanıyordu usuldan.

Safiye Yenge pazara gitmiş. Annem, kapı önündeki minderde oturuyor. Beni beklemiş.

“Geldin mi kurbanlar olduğum?”

Yerinden kalkıyor. Yüzünde gurbete hiç uymayan, memleketinden, genç kızlığından ödünç aldığı bir gülümseme.

Bana öyle bakma anne, öyle kurban falan da olma. Benim gibi bir cenabete... Yarın sınava girecekken...

“Buldun mu okulu?”

Okul mu? Sınava gireceğim okul! Buldum... Kolay. Tek arabayla gidebilirim. Sinemaya da gittim okulun yerini öğrendikten sonra. Filmin sonu yaklaşırken çıktım salondan, insanların ayaklarına basa basa. Tuvalete girdim. Gereğinden fazla kaldım orada, sidik kokuları ve fayanslara bulaşmış pisliklerin içinde. Görüntüleri yeniden –henüz sıcaklıkları soğumadan– canlandırdım. İçlerinden seçerek... İki film birdendi. İkisinde de “parça” koymuşlardı. İki filmin en can alıcı, en özel bölümleri, belleğe yer edenleri, sinemanın pisliğe batmış tuvaletinde bir kez daha oynadı benim için... Film bitip de seyirci dağılırken karıştım aralarına. Kimsenin yüzüne bakmadan, dikkat çekmemeye çalışarak yürüdüm kaldırımlarda. Tren istasyonu kalabalık değildi. Vagonlarda bir uçtan diğer uca dolaşan gençler vardı. Korktum onlardan, “Necisin?” diye sorarlarsa ne cevap verecektim? Tiplerine bakıp cevaplar uydurdum, uydurduğum cevapları onların yüzlerine, bakışlarına giydirdim, uymayanları evirip çevirip düzeltmeye uğraşırken camdan dışarı, akıp giden çatılara, duvarlara, gök parçasına, çarpacakmış gibi yaklaşıp birden kaybolan ağaçlara hapsettim kendimi, tekerlerin çıkardığı şakırtılara gizledim, oturduğum yerde yok olmayı, görünmemeyi başardım. Gençler bizim vagondan çıktılar, bir daha da gelmediler.

Yarın sınava gireceğim. Annem burada, ninem memlekette dualar okuyup duruyorlar gece gündüz. Okunmuş pirinçler... Muskalar... Annem, kibrit kutusu büyüklüğünde bir enamı

bezin içine dikip ceketimin iç cebine iğneledi; kazadan, beladan, anarşistlerden korusun, sınavda başarılı eylesin diye... Bense cenabet cenabet dolaşıyorum ortalarda.

“Anne bir su koysan da yıkansam... Terledim. Hem yarın sınav...”

Memlekete gidince gene bir hamam sefası yapmalı. Ragıp ve Metin’le. Göbektaşı, kurnalardan akan şakır şakır sıcak su, kese, köpük köpük sabun. Gıcırdayan tenler. Ak pak. Peştamala sarınıp odamıza yollanırız. Ardımızdan kapanan kapıyla birlikte buhar ve sıcaklık içeride kalır. Ortadaki, şakırdayan fıskıyeli, pinpon toplu, içinde Yedigün, kola ve gazozların soğumaya bırakıldığı havuzun yanından geçerken sodalimon söyleriz görevli çocuğa. Biz odamızda peştamallara sarılmış uzanıp yatarken köpüklü sodalimonlarımız gelir. Gazını kaçırmadan, dudaklarımıza köpükleri bulaştıra bulaştıra içimizi serinletiriz. Terimiz soğuyunca temiz çamaşırlarımızı giyer, kuş gibi hafiflemiş, arınmış çıkarız dışarı.

Ve buz gibi bir hava karşılar bizi.

Birden bir titreme geldi içime. Ev iyice soğudu.

Ne yapmalı?

Soba. Yemek. Banyo.

Sigara yakıyorum. İçim kıyılıyor.

Tuvalete gitmem gerek. Tuvalet dışarıda. Geceleri genellikle çıkmıyorum dışarı. Banyoya işiyorum.

Duvara tutuna tutuna odadan çıkıp ara bölmeye, banyoya geçiyorum. Sigaramın ateşi karanlığı delen tek şey...

Havuz kıyısında bir çay bahçesine oturuyoruz.

“Boşuna masraf etme, ben bir şey içmem,” diyor.

İki gazoz söylüyorum. Aslında çay içmek istiyor canım. Ama burada çayı semaverle getiriyorlar. O da pahalı.

Parkın karşımızda kalan bölümü, salkım söğütler, kemerli köprü, hepsi ters dönüp suya düşmüş. Ninemin maviş gözlerine ağaçlardan vuran gölgeli yeşillik değişik, karışık bir renk çıkarmış ortaya. Kayıklarla önümüzden geçiyorlar.

Küçük yudumlar alıyor gazozundan. Buralara, bu masalara, sandalyelere, su kenarına, suda akan bu ağaçlara, gözlerindeki solgunluğu alan gölgelere, gelip geçen, oturan, gülen, sohbeti koyultan insanlara, lunaparkın gürültüsüne, birbirine karışan şarkılara, her an müşterilerden birini dövecekmiş gibi dikilen garsonlara öylesine yabancı ki... Kendini saklamak istiyor gibi. Tıpkı benim koca kentte kendimi saklamaya çalıştığım gibi... Çevresine çok fazla bakmazsa, çok şey görmezse, çok kişi de onu görmeyecekmiş sanıyor sanki.

Oturduğu gölgeli sandalye de solgun gözleri gibi solup kayboluyor.

Üşüdüm.

Sobayı yaksam mı?

Odunum az kaldı. Çok az da kömürüm var. Ninem buradayken çok yakıyorduk sobayı. Üşüyordu. Ben de üşüyorum ama idare etmeye çalışıyorum. Özellikle ayaklarım. Yatınca iki saat ısınmıyor. Ayaklarım ısınmayınca da uyuyamıyorum.

Elime, psikoloji hocalarından birinin önerisiyle edindiğim kaynak kitaplardan birini aldım, mum ışığında okumaya çalışıyorken yan odadan ev sahibinin oğlu bir türküye başladı. Cırlak, inceli kalınlı bir ses. Türkünün birini yarım bırakıyor diğerine başlıyordu. Kalkıp duvara bir tekme atmak istedim. Vazgeçtim.

Sesli okumaya çalıştım. Ama sesim çıkmıyordu. Yan odadaki ses artarak devam ediyordu. Kalktım, duvarın dibine vardım. Ses kesilmişti. Bir anda durgunlaştım. Bir süre öyle kaldım. Sobanın üstündeki yemeğe baktım. Isınmamıştı. Tencereyi alıp masaya gittiğimde yan odadaki ses yine aynı türküye başladı.

Hırsımı perdeden çıkarmak istercesine hızla çektim.

Kar yağmaya başlamıştı.

Mevsimin ilk karı. Lapa lapa yağıyordu. Yalancı bir ağartı beliriyordu usuldan. Ninem de benimle beraber camdan bakarak kısık sesiyle tane tane konuşuyordu:

“Gençlik, ilk yağan kara benzer; çok yağar ama çabuk erir...”

Kara benzediği doğru; üşüyorum, donuyorum. Gençliğimin altında eziliyorum, nefes alamıyorum. Ama erimiyor, çabuk erimiyor, hiç erimiyor. Önümde daha dört yıl var. Kaç gecenin uç uca eklenmesi, kaç gündüzün yollarda, caddelerde, sınıflarda, koridorlarda sürüklenmesi gerekir dört yılın tükenmesi için?

Yemeği yemedim.

Sırtüstü yatağa uzandım.

“Saaaaabuha!..”

Kes be! Yeter artık! Diyemedim. En iyisi susmaktı.

Sustum.

1982-2004

Üzerlik

Uzak yoktu şehrimizde.

Bademlik dağ gibi dururdu bütün pencerelerin önünde. Bu yüzden gölgeler erken iner, akşamlar erken olurdu.

Bir derenin iki kıyısında, donup kalmış bir eski zamanı bekleyen şehrimizi, daldığı derin uykudan her yarım ve tam saatlerde vuran Saat Kulesi'nin çanı uyandırır gibi olur, ancak şöyle bir esneyip gerinen şehir, dört yamaçtan birbiri ardı sıra gelen ezan seslerine kadar eski uykusuna yeniden gömülürdü.

Dağ yoktu şehrimizde ama dağ gibi yüksek bir yaylaya kurulmuştu şehrimiz ve bademlik tepesi dağ gibi dururdu bütün çocukların gözünde. Bademliğin arkasındaydı hayat ve çocukluğumuz bu büyük tepenin dibindeki sonsuz ve sessiz bekleyişti.

Hasibannemin yılan yuttuğunu söylediği yıldı.

Mutfağın dip taraflarında bir yere koyduğumuz kovaların üstünü tahta kapaklarla kapatırdık toz girmesin, daha çok da fare düşmesin diye.

Hasibannem, bir gece susamış, kalkıp mutfağa geçmiş ve tası kovaya daldırıp kana kana içmiş. İşte ne olduysa o zaman olmuş. Kovanın kapağı açık kalmış olacak ki, kör olasıca yılan oradan akmış kovanın içine; o da susamış besbelli. Ee, her evin yılanı var tabii, hem de çift; onların bir de eşleri olur çünkü. Suyunu nerden içecek hayvan, gelip bizim kovayı bulmuş.

Yılan dediysek öyle kocaman, Hasibannemlerin köydeki evlerinin bahçesindeki bulgur sokusunun dibinde yatan yılan gibi değil, olsa olsa yavru yılan. O zaman bir şey anlamamış, bilememiş de. Sonradan, ertesi gün mü daha ertesi gün mü ne, birden içi kabarmış; geğirmeye başlamış, geğirdikçe midesi ağzına gelip geri gidiyormuş. Boğazında kıvrım kıvrım bir şey varmış sanki. Kime sorduysa, "Senin miden rahatsız anam, o mide yanmasıdır," demişler ama, Hasibannem yılan yuttuğu, içinde bir yılanın günden güne büyüdüğü iddiasından uzun süre vazgeçmedi.

"Mührünü aldın mı Hasibanne?"

Pencerenin önündeki sedirde oturuyoruz. Hasibannem yine geğiriyor, sonra da elini göğsüne götürüp içindeki yılanı öldürmek ister gibi orayı ezercesine ovuşturuyor.

Sabah maaş çekmeye gidilecek. Mühür, maaş cüzdanı en az bir hafta öncesinden hazırlanmıştır aslında. Yine de soruyorum. Beklediğim gün geldi sonunda. Yüreğimde yine bir çarpıntı. Yapmamalıyım. Doğru değil bu yaptığım, daha doğrusu yapacağım şey... yani düşündüğüm şey. Doğru değil de, işte ne bileyim, kendimi engelleyemiyorum; kafama taktım bir kere. Ben huyumu bilirim, kafama taktım mı gerisi gelir, gece gündüz aynı şeyi düşünür, etrafında dolaşır, hal çareleri araştırır, sonunda mutlaka düşündüğümü gerçekleştiririm. Bu defa da öyle olacak, biliyorum.

Evin önündeki uzun kavak tir tir titriyor. Yaprakları kopup gidecek gibi. Hışırtısı bütün sokağı dolduruyor. Karşıda, bademliğin eteğinde evlerin sarı, solgun ışıkları. Az önce yağan

yağmur tepeden aşağı inen dik yolu parlatmış. Sokak lambalarının ışıkları, beyaz mavi karışımı yansımış yolun ıslaklığına.

Karşı duvarda asılı duran küçük kitaplığıma bakıyorum.

Önceki yıl kesip bahçenin bir köşesine yığdığımız kavak ağacından kalan kütüklerden bir metre kadar olanını el arabasına yükleyip o adeta bütün Sanayi Çarşısı'nı dalları ve yapraklarıyla örten ceviz ağacının kuzeyindeki, hani çocukların yaz aylarında çimdikleri sarı sulu gölcüğe giden yolun üstündeki Nusret Amca'nın marangozhanesine götürmüştük kardeşimle. Saçları talaş içinde, kaşları tozlu Nusret Amca bizim kütüğü, raylar üzerinde gidip gelen ve hemen her çocuğun binip oynamak isteyeceği arabaya koyup dilim dilim doğramış, her gün yaptığı ve kendine göre çok basit olan bu kısa çalışmayla günler geceler boyu sürecek sevincime tahtadan bir köprü atmıştı. Uzattığım parayı elinin tersiyle itmiş, "Senin paran burada geçmez yeğenim, sen onu harçlık et, babana da selam söyle," deyip yeni bir sigara yakmaya koyulmuştu.

O tahtalardan, mutfak raflarına benzeyen üç gözlü bu kitaplığı yapmış, koyacak yer bulamadığımız için de yine aynı mutfak rafı gibi duvara asarak kitaplarımla aramdaki bütün engelleri kaldırmıştım. Ve kitaplarımın sayısı gün geçtikçe artıyordu.

İki kitapçı vardı şehrimizde. Bunlardan birisi kırtasiyekitapçıbakkal karışımı bir dükkândı ama, vitrininde acaba yenisi gelmiş midir diye beni oraya çeken birkaç kitap bulunurdu. İşte o dükkânda görmüştüm Yağlıboya Resim Sanatı'nı... Kapağında yağlıboya bir tablo vardı: Bir kulübe, bir

salkımsöğüt kulübenin önünü gölgelendirmiş ve çatının yarısını örtmüş; ilerde karaya çekilmiş bir kayık, arkasında durgun bir göl, daha geride silik dağlar...

İçeri girip, “Şu kitaba bakabilir miyim?” demiştim. Oturduğu yerde küflenmiş, bu yüzden de etrafa küfünü bulaştırmamak için yerinden kıpırdamamayı tercih etmiş adamın hiç hoşuna gitmemişti bu sözler. Büyük ihtimal, içinden, bu kitabı yazana, buraya gönderene ve daha ileri giderek vitrine koyan kendisine küfür ederek –bana etmemiştir değil mi?– yerinden kalkıp ilk defa başına gelen bir şeyi yapıyormuş gibi ağır ve beceriksiz hareketlerle kapağı açmış, hepi topu üç dört kitap arasından benim istediğim kitabı uzun araştırmalar sonunda nihayet bularak lanet olsun dercesine uzatmıştı. Korkudan ne yapacağımı bilmez bir halde ellerim titreyerek bir önüne, bir arkasına, şöyle bir iç sayfalarına olabilecek en kısa sürede baktıktan sonra teşekkür ederek kendimi dışarı atmıştım. Kitabın arka kapağındaki tanıtım yazısından bir cümlecik dahi okuyamamış, ancak –asıl öğrenmek istediğim şey olan– fiyatına bakabilmiştim. Daha doğrusu baktığımı sanmıştım. Çünkü ilk baktığımda 12.5 lira olarak gördüğüm ve en kısa sürede para biriktirip onu eve götürebileceğim günlerin hayalini kurduğum kitabın fiyatının gerçekte 125 lira olduğunu, bir gün yine yolumu oraya düşürüp o dükkânın önünden geçerken içerde adamın yerine oğlunun oturduğunu görünce anında içeri damlayarak kitabı ikinci kez elime aldığımda görmüştüm.

Epey bir zaman oradan geçmemeye, o vitrine bakmamaya çalıştım. En kalın kitaplar bile 30-40 lirayı geçmezken bu incecik kitabın fiyatı onarılmaz kırıklıklara, düş yıkımlarına, pır pır

çırpınıp duran bir heyecanın sona ermesine yetecek kadar yüksekti.

Hasibannem özenle katlanmış, kenarları oyalı, koyu yeşil bir yemeni getirip ağır ağır açıyor, bir hazine açar gibi. Onun hazinesi olan paraları da aynı böyle bir yemeninin içinde saklı, ama o yemeninin rengi koyu kahverengi ve oyaları değişik. Bunun içinde maaş cüzdanı ve bordo bir kadifeye sarılı mührü var. Üstünde acemi, titrek harflerle "Hasibe" yazısı kazılı. İmza yerine bu mührü kullanıyor ninem.

"Tamam mı?" diyor, "Sabahtan gideriz, sen okula gitmeden."

"Tamam," diyorum, "sonra da benim kitabı alırız."

"Al kurban olduğum al; lazım ki alıyorsun, öğretmenin istediyse mecbur alacaksın."

Ben ne zaman kitap alsam o öğretmenlerim istiyor sanıyor. Bazen de bir sürü kitabın var ya bir daha niye alıyorsun, gözlerin bozulacak, filancalar sene başında alıyorlar kitaplarını, bir daha da almıyorlar, diye kendince yorumlar yapıyor.

"Ne kadardı, on beş mi?"

"On iki buçuk, iki buçuk da benim harçlığım..."

Parayı bilmez. Ara sıra babam sorar, bazen de borç alır ya da Hasibannem çıkınını açıp, "Ne kadar lazımsa al," der babama. Bana ve kardeşlerime harçlık verir. Kime ne verdiğini hiç unutmaz. Üst üste toplayınca hesap çıkar ortaya. Benim on beş yerine yüz elli aldığım ortaya çıkarsa ne yaparım? El kadar kitaba bunca para verilir mi derlerse?

İçimdeki sıkıntı ağzımdan kocaman bir nefes olarak çıkıyor, cam buğulanıyor. Elimle siliyorum. İki adam yağmurda

ıslanmış, yokuşu tırmanıyorlar. Kavağın hışırtısı geceyi dolduruyor.

O gece uyuyamıyorum. Sabaha kadar aralıklarla yağan yağmurun tıpırtısını, yaprakların yağmurda ve rüzgârda çıkardığı sesleri dinliyorum.

Sabah erkenden gidiyoruz bankaya. Hasibannem gerekli yerlere mührünü basıyor, parayı ben teslim alıyorum sayarak.

“İçinden lazım olanı al,” diyor.

Alıyorum. Kalanını koyu kahverengi yemenisine koyup güzelce katlıyor, koynuna sokuyor.

“Sen tek başına gider misin, ben götüreyim mi?” diye soruyorum. Ne olur ne olmaz; kitapçı kitabın fiyatını uluorta söylerse rezil olurum.

“Ben giderim yavrum, sen işine bak,” diyor.

Kitap günlerce elimden düşmüyor. Bir resmin nasıl oluşturulduğuna ilişkin bütün ayrıntılar aşama aşama yer alıyor kitapta. Önce çizim, sonra tek renk uygulaması, sonra diğer renkler, ayrıntılar... Ama daha önce malzeme. Gerekli malzeme. Belli malzemelerim var, yağlıboya tablolar yapıyorum, herkes de çok beğeniyor, “Sen ilerde ressam olursun; ressamlar çok zengin olur, artık bizi tanımazsın...” diyorlar. Hayatlarında hiç ressam görmemiş, tanımamış insanların ressamlar hakkında, resim hakkında konuşmaları her ne kadar inandırıcı gelmese de hoşuma gidiyor. “Sana bir pipo ile bir de keçi sakal lazım oğlum!” diyor arkadaşlar. “Sergi açsana lan!” diyenler de var. Resim hocasıyla konuşuyoruz bir gün Muhittin’le beraber. (Muhittin de çok güzel resim yapıyor.)

“Çok zor! Müdür bey de izin vermez zaten,” diyor. İkinci sınıfa geçtiğimizde de bizi, “Siz zaten güzel resim yapıyorsunuz, biraz da müzik öğrenin,” diye müzik bölümüne gönderiyor.

Okulda sergi açamıyoruz ama bir resim yarışmasına katılıyorum. Bir sanat dergisinde görüyorum yarışmanın duyurusunu. Ülke çapında, ödül çok büyük. O parayı kazansam arkadaşlarımın dediği gibi zengin olacağım. Rüyalarımızda bile göremeyeceğimiz bir para.

Önce malzemelerimi tamamlamam gerekiyor. Yağlıboya Resim Sanatı’ndan öğrendiğime göre epey eksiğim var: spatula, füzen, terebentin...

Kitapçıkırtasiyecilere gidiyorum, yağmurlu bir gün. “Spatula bizde olmaz, hırdavatçıya git. Öbürlerini bilmiyoruz, ne için lazımdı?” diyorlar. Resim için olduğunu söyleyince beni boyacılara gönderiyorlar. Hırdavatçılardaki spatulaların çok büyük olduğunu görüyorum, kitaptakine benzemiyor. “Başka yok, en küçüğü bu,” diyorlar. Yağmur altında bütün boyacıları dolaşıyorum. Defalarca tekrarlatıyorlar ne istediğimi. Anlamayınca yanlarındaki adamlara soruyorlar. Nasıl yazıldığını soranlar da oluyor. Hiç duymamışlar, dudak büküyorlar, Allah Allah... Buralarda bulamazsın, neye lazımdı, sana yanlış söylemişler hemşerim, okuldayken biz de yapardık gerek yok onlara, ne resmi yapacaktın...

Yağmur da nasıl yağıyor...

O günlerde lunapark geliyor şehrimize. Uyumakta olan şehrimizin zamanı hafiften kıpırdanıyor, üzerindeki ağır yorganı bir kenara atıyor. Öldürseniz akşam işten çıkıp eve

geldikten sonra dışarı çıkaramayacağınız adamlar cümbür cemaat lunaparka gidip çekilişe katılıyor, sigara paketlerine halka atıyor, bir akşamlık maceralarını günlerce konuşuyorlar. Kadınlar birbirlerini ayartıp her akşam büyük çadırda saat sekizde başlayan ünlü sihirbazın gösterisini izlemeye gidiyorlar. Keçi sakallı, silindir şapkalı, karalar giyinmiş sihirbazın gösterisi hiç kimsenin umurunda değil, asıl amaç sihirbazın en önemli gösteri diyerek sona bıraktığı bölümü izlemek... O bölüm için içerde ayrıca para toplanıyor. Gösteri başlamadan önce bir kâğıda adını, yaşını ve sorununu, derdini, öğrenmek istediğin şey her neyse onu yazıyorsun. Ben de adımı, yaşımı ve bir resim yarışmasına katılmak istediğimi, kazanıp kazanamayacağımı yazıyorum. Bir adam paralarla birlikte o kâğıtları topluyor, götürüp sahnedeki sihirbaza veriyor. Sihirbaz o kâğıtları bir kavanoza koyuyor ve yakıyor. Sonra gösteriye geçiyor. Bir türlü bitmeyecekmiş gibi uzayan gösteri bittiğinde sihirbaz bizim kâğıtları yaktığı kavanozdan yeni kâğıtlar çıkararak okumaya başlıyor. “Adife Hanım, kendileri nerdeler efenim, evet, ayağa kalkın görelim lütfen... Yaş 38. Doğru mu efenim? Evet, evinizde büyü olup olmadığını soruyorsunuz, doğru mu? Doğru. Evet, evinizde büyü var, çok yakınınız olan biri, evinize girip çıkan, hem de sizi çok iyi tanıyan biri kocanıza büyü yaptırmış, eşiniz o yüzden evle ilgilenmiyor, soğuk davranıyor. Eşiğin altında bir muska var, arayın, bulacaksınız.” Adife Hanım kafasını sallıyor. Çadırda bir uğultu. Benim gibi katılanlarda bir heyecan. Birkaç kişinin daha sorusunu aktarıp verdiği cevabı okuyor. Okuduğu kâğıdı sahibine gönderiyor. Herkes sihirbazın gerçekten her şeyi

bildiği konusunda hemfikir, aralarında fısıldaşıyorlar. Sonra benim adım... “Yaş 16. Doğru mu efenim? Doğru. Bir resim yarışmasına katılacaksın...”

En fazla üç resimle katılınan yarışmaya ben tek resimle katılıyorum. Bir tuğla ocağı resmi. Sarı, kızıl, toprak, turuncu renkler; sırtlarında semerle fırına pişmemiş tuğla taşıyan çocuklar, çamur karan, kalıp döken, toprak eleyen adamlar, kızgın güneş... Yaz tatilinde çalıştığım tuğla ocağının bende bıraktığı izlenimler...

Resmi çarşıdaki camcıda çerçeveletiyorum. Dükkândaki en gösterişli, en pahalı çerçeveyi seçiyorum; beyaz, kalın bir çerçeve. Tuğla ocağından kazandığım paranın bir kısmıyla karşılıyorum boya, tual ve çerçeve masrafını. Paranın geri kalanıyla da resmi teslim etmek üzere sabah ilk otobüsle Ankara’ya hareket ediyorum.

Kızılay’da bir iş hanının üst katı. Nazik, güzel bir bayan karşılıyor. Geniş, güneşli salonda her yer tablolarla dolu. İlk göze çarpan ise tabloların devasa boyutları ve çerçevelerinin görkemi. Resim getirdiğimi söylüyorum. Gazete kâğıdına sardığım tabloyu uzatıyorum, bayan gazeteyi yırtıp tabloyu yerde duran diğerlerinin arasına koyuyor. Benim resim ufacık kalıyor aralarında, rutubetli, karanlık bir banyonun çok dikkat edilmezse farkına varılmayacak kırık bir aynası gibi... Oysa orada birçok ressamla tanışacağımı, bu resmi benim yapıp yapmadığımı soracaklarını, vallahi çok güzel olduğunu ve kesin kazanacağımı, en azından mansiyon alacağımı söyleyeceklerini ummuştum; yarışmaya başvurunun pek fazla olmadığı ve yaşımın küçük olmasının jüriyi çok etkileyeceği gibi sözler,

ümitlerimin yemyeşil kalmasını sağlayan beklentilerim arasında ışıltılı bir yer edinmişlerdi kendilerine. Bayan, teslim eden olarak adımı kaydettikten sonra ressamın adını soruyor; tekrar ediyorum, “Sizin değil, ressamın adı,” diyor. “Benim,” diyorum, “resmi ben yaptım...” Kırık banyo aynası kılıklı çerçevem sırtını dönmüş kıs kıs gülüyor bana. Sesim kısık, kendim bile zor duyuyorum sesimi. Bütün tablolar, çerçeveler beynimin içine doluşmuş, üst üste devriliyor, dönüyor, dönüyorlar; mide bulantıma baş dönmesi karışıyor, camdan vuran keskin ışık gözlerimi kamaştırıyor, gözlerim ıslanır gibi oluyor. Resmime göz ucuyla bile bakmamış olan güler yüzlü, bir sürü değişik takısı olan, fularlı, sanatçı giyimli (öyledir herhalde) ince bayan; gülümsemesini, yolda düşüp de dizlerini parçalayan ama ağlamamak için dişlerini sıkan bir çocuğu acımayla ve iç sızısıyla karışık bir şefkatle teselli eder gibi bir sevecenliğe dönüştürerek, “Yaa, öyle mi, özür dilerim, çok gençsiniz de...” diyor, sonra ressamların tablolarını genellikle öğrencileriyle, yardımcılarıyla, çıraklarıyla filan gönderdiklerini anlatıyor. Adres alırken Ankara dışından geldiğimi, kalacak yerim olmadığından akşama geri dönmek zorunda olduğumu öğrenince yüzündeki sevecenlik iyice artıyor. Çay ikram etmek istiyor. Mide bulantım ve ona eşlik eden baş dönmesi kulaklarımı tıkıyor, duyamıyorum, boğazıma takılıyor, konuşamıyorum. Kaçmak istiyorum, koşmak istiyorum. Asansörü beklemeden, karanlık merdivenlerden bir rüyadaymış gibi nasıl olduğunu bilmeden iniyorum.

Otobüste, kayıp giden ağaçları, bağların yeşilini, tarlaların büklümlerini belleğimde çizgilere ayrıştırıp yeniden çizerken yarışmadan kimlere söz ettiğim, Ankara'ya gidip geldiğimi kimlerin bildiği, mahalle arkadaşlarım, okuldakiler, tuğla ocağı, renkler, çerçeveler, gülümsemesi kahkahalara dönüşmüş bayanın yüzü, annemin, Hasibannemin yüzüne karışıyor, camcı yeni çerçeveler getirmiş sırıtarak onları gösteriyor, birden kendimi tuğla ocağının ortasında tozlara bulanmış, susuzluktan dilim damağım kurumuş görüyorum, sanki boğazımın içinde demirden bir boru var, terli bir ateş içimden fışkırıyor, terliyorum...

Geceyarısı eve indiğimde hiç konuşmadan kendimi yatağa atıyorum.

Ertesi gün hiç kalkmadan ateşler içinde yatınca annem, "Nazar değdi yavruma..." diye mutfağın neresine sakladığını hiç bilemediğimiz üzerlik otundan birkaç dal getirip köz tavasında yakıyor, "Üzerliksin havasın, her dertlere devasın, ak göz, kara göz, mavi göz, yeşil göz, ela göz, sarı göz, hangisi nazar etmişse onların nazarını boz," diyerek dumanını yüzüme üflüyor; tavayı odada dolaştırıp her yeri tütsülüyor. Merak edip gelmiş sofada oturan komşu kadınlara anlatıyor: "Gözleri çıkasıcaların gözleri değmiş kuzuma... Bir enam firketeledim koynuna kazadan beladan korusun diye, parasını da bir keseye koyup diktim, öyle gönderdim Ankaralara... Babasına o kadar söyledim yalnız göndermeyelim el kadar çocuğu, yanında sen de git, dedim. Koca delikanlı oldu, alışsın, dedi herif. Bir geldi ki çocuk, heykel gibi, ne konuştu ne bir laf etti. Gözleri çıkar

inşallah, nazar bu anam, başka ne olacak? Baktılar ki çok güzel resim yapıyor, kıskandılar...”

Uzun süre resim yapamıyorum. Kendimi kendimden ve herkesten saklamaya çalışıyorum.

Bir süre sonra bir mektup geliyor, resmimi aynı adresten teslim almam için.

O resmi gidip teslim almadım ama o kitap şimdi elimde. Kitaplığımı düzenlerken dikkatimi çekiyor. Diğer sanat kitaplarının arasından, Hasibannemin yılan yuttuğunu söylediği yılların soğumaya yüz tutmuş sıcaklığını, o küflü kitapçının bile aslında sevilebilir biri olduğunu vurgulayan bir çokbilmişlikle, yağmurda koşturan çocuğun ıslanmaz ve uslanmaz heyecanının masumiyetini ve o zavallı tablomun zavallı çerçevesinin mahcubiyetini ilk kez yüzüme vurur gibi gülümsüyor bana. Ve o keçi sakallı sihirbazın yazdığı küçük saman kâğıt hâlâ duruyor sayfalar arasında.

“... Yaş 16. Yarışmayı kazanacaksın, ilerde çok ünlü bir ressam olacaksın...”

Keşke o üzerlik otundan da bir dal koysaymışım kitabın arasına. Hâlâ tütsü tütsü kokardı belki kim bilir!

Uzak yoktu şehrimizde.

Ama şehrimiz her şeye çok uzaktaydı.

Ve hâlâ nice çocuk, bademliğin kapattığı pencerelerin önünde, erken inen akşamların koyu hüznüne bulanıp, dağ gibi duran tepenin arkasındaki hayatın bir gün gelip kendilerini bulmasını beklemekte o topraklarda.

Kasım 2003

Kızak

“Ağaçlara bak, yoğurtlu ıspanak gibi olmuş.”

Sabaha kadar durmadan yağmıştı kar.

“Değil mi lan, benzemiyor mu?”

Bostan, dudağına kadar inen gömgök sümüğünü çektikten sonra lafına cevap alamayışını önemsemeden boynunu içine gömüp omuzlarını kaldırarak bir eli cebinde, öbürüyle kızağını çekerek yürüyor.

Dupduru bir gökyüzü, parıl parıl parlayan bir güneş, dünyaya gözlerini yeni açmış, ışıl ışıl gerinen bir beyazlık.

Kar tutmuş telleri. Ve dalları. Üzerlerinde bir karıştan fazla kar var. Çamların üşümüş yeşilliği, sırtına çektiği beyaz yorgana iyice sokulmuş.

Gece yağan kar daha önce buz tutmuş yerlerin üzerini örtmüştü, ama mahallenin çocukları aynı yerlerde kayarak yeniden buzlatmaya başlamışlardı bile.

Bostan yokuşu tırmanıp kızağına oturuyor. Cihangir aşağıda bekliyor onu. İki kere Bostan kayıyor, bir kere Cihangir’e veriyor kızağı. Cihangir’i beklerken Bostan karpuza benzeyen kafasını iyice içine çekip elleri ceplerinde, bacaklarını kırarak yere oturacakmış gibi yapıyor, tekrar kalkıyor, sıkışmış da bir hela bulamamış gibi bu hareketi durmadan yineliyor.

Camın gerisinden bahçedeki serçeleri izleyen Cihangir, kuşlardan birini Bostan'a benzetmişti. Serçe, annesinin biraz önce bahçeye çırptığı sofra bezinden dökülen ekmek ufaklarına ürkek, kaçak hareketlerle dalıp çıkarken tıpkı Bostan'ın çömelip çömelip doğrulduğu gibi yapıyordu, her ne kadar kırmızı suratlı ve tombalak değilse de benziyordu işte... Ucuna ip bağladığı bir sopayı eleğe dayayarak tuzak kurup serçe avlamadığı için pişman oldu birden. Nasıl da aklına gelmemişti! Tam zamanıydı. Annesi dışarı göndermemişti. Banyo yapınca dışarı çıkılmazmış. Misafir gelecek diye iki gün boyunca çeşmeden su çekmişti annesi. Birkaç kova da Cihangir getirmişti. Sobanın yanına sofra bezini sermişler –kilim ıslanmasın diye sonra bakır leğenin içine çocuklar sırayla oturmuş; anneleri sobanın üzerinde kaynayan kazandan aldığı suları helkedeki suyla ılıştırarak sırayı hiç bozmadan önce kafalarını sabunlamak, ardından sırtlarını liflemek ve koltukaltlarına dalarak onları güldürmek ve kıpırdanmamaları için azarlamak suretiyle onları bir güzel yıkamış, bu arada leğenden taşan suyun kilimi ıslatmasına engel olamamıştı. Sinirini de kesinlikle dışarı çıkmalarını yasaklayarak yine onlardan çıkarmaya çalışmıştı.

"Ne pişireceğim, ne ikram edeceğim ben şimdi," deyip evin içinde dört dönüyordu. Oysa dün akşamdan sarma sarmıştı, bakkaldan da bisküvi aldırmıştı.

Bostan, Hacasan, Şibi, Cop ne biçim kayıyorlardır şimdi! Şibi, ayak kızağıyla hava atıp duruyordur. "Siz daha çocuk gibi oturak kızağıyla kayın oğlum..." diyordur. Kafasını ve gagasını ileri uzatıp, kıçını da kaldırarak tam da bir şibiye benziyordur. Cop'un kızağı olmadığı için o da onların ardından

ayakkabılarıyla kâh koşarak, kâh kayarak yetişmeye çalışıyordur.

Ah, şu Bostan'a benzeyen serçeyi yakalamalıydı ki...

Ekmek kırıntılarının karlar üzerinde bıraktığı minicik lekeleri büyük bir ustalıkla temizleyip karları yeniden eski beyazlığına boyayan serçeler sanki Cihangir'in aklından geçenleri okumuşçasına aniden havalanıp kömürlüğün çatısına kondular. Çatıdaki beyazlığa bir eklenip bir silinen, bir azalıp bir çoğalan bu kıpırtılı lekeler, çatıdaki paslanmış tenekeleri, içi kar dolu plastik leğeni, dal parçalarını, iyice kararmış bir iki kalas artığını, kırık sandalye bacağını gölgeleyip aynı değişmez kıpırtılarını kömürlüğün ancak yarısı görülebilen buzlu, tozlu küçük penceresinin donuk camlarında gezdirip –Cihangir'in gözlerini de orada bırakıp– eski işlerinin başına döndüler. Cihangir'in gözleri donuk camlarda kalan o boşluktan içeri süzülüp daha geçenlerde taşıdıkları kömürlerin (Babası herkesten sonra alırdı kömürü; annesi, bir kere de herkesle beraber, şöyle ortalık kuruyken alıp da içeri çekemedik kömürü diye dertlenirdi. Bu defa da öyle olmuştu; yüzüne karşı "Yusuf Amca", ardından bütün mahalleli gibi "Yusuf Ağa" dedikleri karşı komşuları at arabacı Yusuf Ağa yine kışın ortasında getirip karların üzerine yıkmıştı kömürü. Yarı beyaz, yarı siyah ağırlığı, paslı yağpeynirsalça tenekelerine doldurup çekmişlerdi kömürlüğe) üzerinden geçerek bir süre odunların aralarında dolaştı, alttaki tahta parçalarının daha da altlarını araştırdı, sonra kömürlüğün tozlu, karanlık diğer köşelerini, turşu küplerinin altını, üstünü, çatının kovuklarını, kiremitlerin diplerini didikledi. Çaresiz kalan belleği, düşünmek amacıyla

kısılmış gözlerini yanına alarak gerisin geri kömürlüğün penceresinden, karları temizleyen serçelerden –Bostan'a benzeyen hangisiydi?– sıyrılıp camın önüne döndü.

"Ortalığı batırmayın, dersinizi alıp dedengile gidin."

Annesinin telaşını görünce kendisini suçlu hissetti birden. Hür, "Annem size gelmek istiyor," deyince, "Gelsiiin..." demişti omuzlarını hafifçe kaldırarak, bana ne der gibi. "Annene söyle, bir maniniz yoksa, yarın size gelecek. Kızak için teşekkür edecek sanırım." Eve, komşulardan, tanıdıklardan bir sürü gelen giden olurdu, annesi de birilerine oturmaya giderdi, ama kimse kimseye haber vermezdi. Bunların âdetleri değişikti. Sosyeteler böyle oluyordu demek ki...

"Misafir gelince ben sizi çağırırım."

Aklı yine Bostan'a gitti. Şimdi ne biçim kayıyordur çakal. Sümüğünü çeke çeke, sıkışmış gibi yaylana yaylana kızağını ardı sıra sürüklüyordur. Ama hiçbiri Cihangir kadar güzel kayamaz. Bunu herkes biliyor. En güzel kızak da Cihangir'indi... Dedesiyle birlikte gürgen ağacından yapmışlardı ispitlerini. Uçları kara saplanmasın diye kalkık olmalıydı ispitlerin. Dedesi ispitlerin ucunu yontarken bayağı zorlanmıştı; ağzının bir kenarından çıkan dilini orada unutup alnından ter damlaya damlaya yontmuş, zımparalamış zımparalamış, sanki bitmesin diye uğraştıkça uğraşmıştı. Oturak yerinin tahtalarını çakarken de evde ne kadar çivi varsa hepsini harcamıştı. "Yeter dede, bu kadar çiviye gerek yok," dedikçe, dedesi "Olsun, kölesi olduğum, sağlam olsun," diyerek sağdan soldan, daha çok da yağmur sonraları sokağın parke taşları arasından topladığı eğri büğrü, paslı çivileri saatlerce, örse benzer bir demir parçası

üzerinde çekiciyle özene bezene düzeltip çakmaya devam etmişti. İlk hayal kırıklığını kızağını dedesinin elinden kurtarıp sokağa fırlayarak evin arkasındaki yamaçta denediğinde yaşamıştı. Kaymıyordu meret. Oysa herkes bilirdi ki en güzel kayan ağaç gürgendir. Hacasan'ın kızağı ne biçim kayıyor! Hani şu hocanın oğlunun. Amcası marangoz ya, ona yaptırmış kızağı. Planyayla yapınca tabii güzel olur. İşte o söylemiş, Hacasan'ın amcası, gürgenden iyisi yok demiş. Dedesi de kömürlükteki tahtaların, ağaçların arasından bulduğu bir beş ondan kese yonta zımparalaya iki ayak çıkarmıştı. Ama kaymıyordu işte. İki ayağını sırasıyla yere vurup kıçıyla da ileri hamle yaparak ne kadar uğraştıysa da kaymıyordu kızak. Sanki ispitlerin altı tutkallıydı, karlara yapışıp kalıyordu. Kızağı ters çevirip tekrar tekrar bakmıştı ispitlerin altına. Bildiğin tahta parçasıydı. Hacasan'ın ispitleri yağ gibiydi, parıl parıl parlıyordu. Şöyle elini bir vurdun mu, jilet gibiydi. Evin arka penceresinden kendisini izleyen dedesine gidip tam ağlayacaktı ki, dedesi pencereyi açıp, "Kayar kayar, alışması lazım," demişti. Dedesinin dediği gibi de olmuştu; gittikçe daha iyi kaymaya, ispitler kayganlaşmaya başlamıştı. Tam da o günlerde Bostan, "Yeni bir şey öğrendim oğlum, kızağım artık jet gibi olacak," diye gelmişti. Öğrendiği yeni şeyi ayrıntılarıyla anlatmış sonra birlikte çember aramaya çıkmışlardı. Hani şu iki parmak genişliğinde, ince şerit biçiminde, uzun metal parçalardan... Sanayi Çarşısı'na gidip köşe bucak, dip köşe, çöplük neresi rast gelirse arayıp taramış bir iki çember parçası bulmuşlardı. Bu buluş Bostan'a ait olduğu için önce onun kızağının altına çakmışlardı çemberi. Şimdi de çemberin alıştırılması, pasının giderilerek cam gibi parlak hale

getirilmesi gerekiyordu. “Olsun oğlum,” demişti Bostan, “ben sabaha kadar kayar, bunu alıştırırım.” Cihangir yeni buluşlarını dedesine anlattığında dedesi önce uzun uzun, Cihangir’e hiç bitmeyecekmiş gibi gelen bir süre düşünmüş ve “Öyle olmaz,” demişti. Aklından geçenleri söylememişti; “Yarın hallederiz,” diye eklemişti yalnızca. Ertesi gün Sanayi Çarşısı’na gidip tanıdığı bir marangozdan kullanılmayan, dişleri köreldiği için bir köşeye atılmış şerit biçiminde uzunca bir hızar bıçağı almıştı. Bütün gün uğraşarak demir testeresiyle şerit bıçağın testere dişlerini kesmişti. Sonra iki ayağın altına bir hayli uğraşarak bu şeritleri çakmıştı. Cihangir okuldan gelip de bu parıl parıl parlayan, bıçak gibi yanıp sönen ispitleri görünce gözleri daha önce hiç olmadığı kadar parlamış, bütün parıltılar birbirine karışarak avluyu, sokağı, bütün mahallenin üstünde dişli dişli gerinen karları ışıldatmıştı. Kendisini keyifle izleyen dedesine, “Ben bununla nasıl kayacağım, bu yerinde durmaz ki, uçar,” diye şımarık şımarık gülümsemişti. Kızak durduk yere kendiliğinden kayıp gidiyordu. Ucuna bağlı ipi hafiften çekti mi hemencecik Cihangir’in önüne geçiveriyordu. Yaramaz bir köpek gibiydi. Sahibinden önce yola düşüyor, sağa sola kayarak adeta kuyruk sallıyor, bir an önce koşmak, ne koşması, kanat çırpıp uçup gitmek istiyordu.

O günden sonra kimse geçemedi Cihangir’i. Herkes bir kerecik olsun kullanmak istiyordu kızağı. Cihangir önce bir nazlanır gibi yapıyor, ilkin kendi kayıyor, ardından onlar istedi diye değil de kendi gönlünden kopuyormuş gibi, kafasında oluşturduğu sıraya göre çocuklardan birini yanına çağırıp, bunun bildikleri kızaklara benzemediğini, herkesin bunun

üzerinde duramayacağını ve daha bir sürü lafı sıraladıktan sonra kenara geçerek patronluğun keyfini sürüyordu.

Gözleri tekrar kömürlüğün buzlu tozlu küçük penceresinden içeri, odunların, tahtaların arasına uzanmak istedi, ancak buzlu camlar ne içeriyi ne de dışarıyı göstermeme kararında donup kalmıştı; o da her köşesini ezbere bildiği kömürlüğü –gözlerini yine de pencereye dikerek– belleğinin düşündükçe ışıyan dehlizlerinde bir kez daha dolaştı: Yoktu! Başka gürgen, meşe, çam, kavak parçası, ispit yapılabilecek herhangi bir ağaç yoktu. Kızağın oturak yerini yapmak için tahta parçası bulunurdu. Ama asıl parça...

“Ben sana yenisini yaparım,” demek kolaydı da, hani? Hangi bir gün Bostan’ın peşinde dolaşacaktı? Zaten daha şimdiden, “Babam kızağını kimseye verme diye kızıyor,” demeye başlamıştı bile.

Birden aklına tel arabası geldi. Neresindeydi kömürlüğün?

Dizlerinin üstünde, kenarları kıvrık, boyunları bükük, belleri ortasından kırılmış duran defteri ile kitabını koltuğunun altına çaldığı gibi fırladı dışarı. Annesinin sesi arkasından zor yetişti:

“Nereye?”

Serçeler bir anda beyaza kesip yok oldular.

“Dedemgile...”

“Kızları da götür. Ayakkabıların topuğuna da basma.”

Ayakkabıları yeni. Bir gün öğretmeni teneffüste yanına çağırmıştı. Babasının ne iş yaptığını sormuştu. İşsiz. Aslında Şehir Kulübü’nde bulaşıkçılığa başlamıştı yeni. Ondan önce boş geziyordu. İşsiz diyor yine de. Birkaç gün sonra sınıftan beş altı

kişiyi alıp müdürün odasına götürüyor öğretmen. Odanın ortasında, açılmış büyük büyük koliler. İçleri ayakkabı dolu. Ellerinde birer ayakkabı, yüzlerinde acı tatlı karışık bir elma kırmızısı, gözlerinde yarı nemli, yarı utangaç, ağlamak ile gülmek arasında gidip gelen oynak bir ışıltıyla çıkıyorlar dışarı.

Karda hiç kaymıyor, su çekmiyor. Çok özen gösteriyor ayakkabılarına. Nedense unuttu şimdi, topuğuna bastı.

“Tamam anne, basmam…”

Kömürlüğün kapısına varmıştı bile.

Annesi, onun açık bıraktığı kapının eşiğinde bir şeyler söylüyordu, ama o kömürlüğün kapısını çat diye açıp çoktan dalmıştı içeri. İlk baktığı yerde gördü tel arabasını. Kapının arka tarafında, tavanda asılıydı.

Bostan çenesiyle yolu göstererek:

“Seninki geliyor, şimdi yine dil kırmaya başlar.”

Hür’ün elinde Cihangir’in kızağı. Yokuşu tırmanıyor.

“O dil kırmıyor oğlum, onun konuşması öyle; müdür çocuğu olmak kolay mı?”

“Babası ne müdürüydü lan?”

“Banka müdürü.”

“Vay be! Çok paraları vardır lan onların…”

“Olmaz mı, her gün çikolata yiyor herif.”

Hür yokuşu tırmanırken birkaç kez düşer gibi oluyor.

Cihangir Hür’ün çekerek getirdiği kızağa –kızağına– bakıyor.

“Kaymayı öğrendi mi lan bu piskuut çocuğu?”

Bu sözleri söyleyen, ayakkabılarıyla kayarak aşağı doğru inen Cop. Sümüğü ta çenesinde. Az önce düştüğü için, annesinin yeni ördüğü kırmızı kazağın arkası kara bulanmış ve yamalı pantolonunun arkası ıslak.

“O piskuut çocuğu değil,” demek istiyor Cop’un arkasından. Hür çikolata seviyor. Bazen teneffüslerde karşıdaki bakkala gidip çikolata alıyor Hür. Cihangir’e de alıyor. Evlerine çağırdığında da değişik çikolatalardan veriyor. Asıl bisküviyi seven kendileri. Hangisinin eline para geçse, bakkaldan bisküvi ile lokum alıyorlar. İki bisküvinin arasına, iyice ezdikleri lokumu koyup yemeyi hepsi de çok seviyor.

Kömürlükten çıkmak üzereyken bahçe kapısı açıldı.

Hür ile annesi.

Hâlâ ayakkabılarının topuğuna basıyor. Koltuğunun altında defter ile kitap hâlâ. Kömürlükten çıktı çıkacak. Şaşkın. Hür tel arabayı görmemeli...

Hür’ün arkasında, –sahibinin peşini bırakmayan bir köpek gibi– kızak (kızağı).

“Merhaba Cihangir...”

Hür’ün annesi. Çok şık. Çok güzel. Çok güzel kokuyor.

Cihangir kendisine selam verilmesine alışkın değil. Bilmiyor ne diyeceğini. Kadının elini öpmek için uzanıyor. Öptürmüyor kadın.

Başını okşuyor. Elleri yumuşacık. Sıcak.

“Annen evde mi?”

Kafasını sallıyor.

“Anne, biz kızak kaymaya gidelim mi?”

“Fazla geç kalmayın. Dikkat et, düşme!”

Hür, başıyla “hadi” işareti yaptı. Cihangir defter ile kitabı hemen oracığa, kapının dibine bırakıp Hür’ün arkasından yürüdü.

Kızağı nasıl da boynuna takılı ipin ucunda sağa sola kafa ata ata gidiyor, nasıl da uçacakmış gibi, nasıl da sertleşmiş karın üzerinde tıkır tıkır, nasıl da nazlı, nasıl da...

Hür, kızağın önünde, boynunda atkı, sırtında gıcır gıcır, fos fos bir kaban, korka korka yürüyor.

Bas be oğlum! Korkma düşmezsin! Kızak bile yokuş yukarı geçecek nerdeyse seni. Bin çabuk şu kızağa! Naciye’nin bağının oraya gidelim. Oradaki yamacı yeni buzlattık. Her babayiğit kayamaz oradan. Tepeden bir vurdun mu, ta dereye iniyorsun; dere de buz, kıvrıla kıvrıla, tıkır tıkır gidiyorsun. Bin çabuk şu kızağa! Yamacı inerken bir güzel düş; kızak bir yana, sen bir yana; kızak da kırılıp parçalansın, senin kolun bacağın da!

Hür en önde oturuyor sınıfta. Orta sıranın en önünde, Emine’yle. (Cihangir en arkanın bir önünde, cam kenarında. Bir çam ağacı var orda. Kar yağarken, göğe doğru bir avuç gibi açılmış iğnelerinin arasının kar tutuşunu izliyor; daha gerilerdeki çamlığın beyaz bir buğunun ardında kaybolmasını... Pencereden soğuk geliyor, üşüyor sol tarafı.) Emine’yi bir gün çarşıdaki manifaturacılardan birinde, tezgâhın arkasında top top, renk renk kumaşların önünde görünce nasıl da şaşırmıştı. Utanmıştı. Girse mi, çıksa mı, annesinin arkasına saklansa mı bilememişti. Emine gülümsüyordu, “Buyrun, hoş geldiniz,”

diyordu annesiyle ona, ikisinin de gözlerinin içine ayrı ayrı bakarak. Annesinin ne aldığını hatırlamıyordu. Sınıfın en çalışkan, derslerde en çok konuşan kızından, dükkânın içinde eskiyip kalmış kokudan, içeriyi iyice loşlaştıran baş döndürücü renklerden ve elinde tahtadan, enli bir metreyle bir başka müşteriye kumaş ölçmekte olan adamın, kızıyla gurur duyduğu yüzündeki çizgilere yansımış tavrından bir an önce kurtulup, kendini çarşının düşler içinde uyuyan sapsarı öğlen sıcağına atmak istemişti.

Ertesi gün teneffüste, okulun bahçesinde, ayaklarının ucuna baka baka, ayakkabılarının ince kumlar üzerinde çıkardığı çıtırtıları dinleyerek yürürken, Emine ile Hür yaklaşıyorlar. Emine Hür'e, onların dün dükkâna uğradıklarını anlatıyor. Beraber yürüyorlar; onlar konuşuyor, Cihangir dinliyor. O günden sonra Hür sık sık geliyor yanına.

Bir gün Hür evlerine davet ediyor onu. Evleri çarşıya yakın. İğnecinin olduğu sokakta. Annesinin elinden tutup her gün oraya iğneye gittiklerini hatırlıyor. Adamın, gözlüklerini burnunun ucuna düşürüp enjektörleri, iğneleri, makasları ve daha bir sürü şeyi dikdörtgen, metal bir kutuda kaynatmasını; ucunu havaya kaldırdığı iğneyi önce boşluğa sıkmasını. Annesine nazlanmasını. İğne yerlerinin ağrısını... Az çekmemişti hastalıktan. Bu yüzden geç yürüdüğünü söylerdi annesi. Hatta bir tekkeye götürmüş yürüsün diye. Zaten ondan sonra da yürümüş.

Hürlerin evi kocaman bir bahçe içinde. Bahçenin ortasında çıkrıklı bir kuyu var. Çevresinde güller, çiçekler... Adlarını

bilmiyor ama güzel çiçekler. Aynı ders kitaplarındaki gibi. Resim gibi. Film gibi...

Evin içi daha da bir başka. Üzerlerinde örtüler serili sehpalar, içi cıncık boncuk ve daha bir dolu kırılgan eşyayla süslü koca bir vitrin, vişneçürüğü kocaman koltuklar, bir tane sallanan sandalye, vazolar, tablolar, çiçekler...

Hür, evin tek çocuğu. Cihangir'den başka hiç arkadaşı yok sayılır. Cihangir hiç görmedi çünkü. Olsa, bulduğu her fırsatta Cihangir'in yanına gelmez. Arkadaşları dalga geçiyorlar Cihangir'le. "Nerden buldun lan bu piskuut bebesini?" diyorlar. "Kız gibi lan bu, hiçbir şey bilmiyor..." Ne yapsın Cihangir? Kovamaz ki. Yanıma gelme mi desin? Küs mü desin? Ne desin?

Biraz da babası ile dedesi yüz verdiler Hür'e...

"Yazık!" dediler.

Kızağını Hür'e verdikleri gün kar yağıyordu.

Kar, durmadan, durup bir soluk almadan, insanların durup bir soluk almasına fırsat bırakmadan yağıyordu; Cihangir'in boynundan içeri, kirpiklerini birbirine yapıştırarak gözlerinden içeri yağıyordu; kelep kelep yağıyordu; palaz palaz yağıyordu; evleri, ağaçları, bacalardan çıkan dumanları yutup yok ederek, Yusuf Amca'nın yol kenarındaki at arabasının içini doldurarak, evi ile mahalle çeşmesi arasındaki gidip geldiği yolu kaymamak için külleyen Zelha Nine'nin küllerini örterek, kızağı çekerek uzaklaşan Hür'ün sevincini büyüterek yağıyordu.

Adam kapıdan girdiğinde üzerinde bir karış kar vardı. Sofanın ortasına kalıp kalıp karlar düştü kafasından,

omuzlarından. Ağzından da sigara dumanı gibi buğu...

İşin henüz durgun olduğu bir öğle öncesiydi. Şehir Kulübü'nü garsonlarla birlikte açıp onlarla kapayan üç emekli ve ne iş yaptığını kimsenin bilmediği bir lüzumsuz adamdan başka bir de o, yazar dedikleri adam vardı.

Dörtlü her zaman olduğu gibi okey oynuyor; yazar olduğu söylenen adam, elinde upuzun, dalgalı dalgalı tüten sigarası, yeniden yağmaya başlayan karı seyrediyordu.

Garsonlar cam kenarındaki bir masaya oturmuş, sigara tüttürüp çay içiyorlardı.

Adam da, mutfaktan salona açılan daracık, oval delikten salondakilere ve dışarıdaki her şeyi yavaş yavaş silip yok eden kara bakıyordu.

Saat Kulesi'nin balkonu ve sarı kesme taşlarının her geçen dakika daha fazla kar tutuşunu, Vilayet Konağı'nın usul usul beyaza gömülüşünü izliyordu.

Zaman duracak gibiydi. Okeycilerin şakırtıları olmasa, yağan karın sesi duyulacak gibiydi.

O sırada telefon çaldı.

Garsonlardan biri adamı telefona çağırdı.

Adam telefona giderken, sigaralı elini yanağına dayamış yazarın, onun ardından gülümsediğini fark etmedi.

Adam sofanın ortasında, üzerinden dökülen karlara aldırmadan dikiliyor, omzundan soluyordu.

Neye uğradığını bilemeyen karısı adamın yüzüne bakıyor, konuşabilse çığlığa benzeyecek sesiyle ne olduğunu sormak istiyordu.

Adam, derin bir huuhh yapıp içindeki birikmiş nefesi boşalttı.

“Banka müdürü Atalay Bey aradı...”

“Vışşş anaaaamm... Seni işten çıkaracaklar da öyle deyip kandırıyorlar...”

“Yok vallaha, aha şu ekmeğe (ekmek aranıyor) kör bakayım ki, yalan değil. Geçen yenge hanım bize geldi ya... O anlatmış durumumuzu; Hür de devamlı anlatıyormuş. Burada çalışır mısın, dedi. Benim kimsem yok, nasıl olacak bilmem, dedim. Ben alıyorum seni, dedi; müstahdem olarak çalışacaksın. Benim tahsilim yok müdürüm, dedim; güldü, yarın gel, işlemlere başlayalım, dedi.”

Sofa, eriyen karlarla ıpıslak olmuştu.

Kar durmuştu.

Ocak 2004

Çamlık Palas

Herkes er ya da geç kendi hayatı sandığı bir hikâye bulur.

– Max Frisch

Onu, Lise Caddesi'ni gökyüzüne kapatan çamların koyu yeşil gölgesinde tur atarken ya da kiralık bisiklete bindiğimiz ışığa boğulmuş Hükûmet Meydanı'nı boydan boya geçerken görürdüm. Aydınlık içinde parıl parıl yanan meydan, onun ak sakalı ve saçıyla beyaz bir ışığa keser; o, meydanın karşısındaki Çamlık Palas'ın karanlık kapısından girip kaybolana kadar kocaman bir yalnızlık da ardından giderdi.

Bazen de saat kulesine bakan Merkez Lokantası'nın cam kenarında öğle rakısını içerken görürdüm.

Sinemanın yanındaki kuruyemişçiye çekirdek almaya girerdim. Yüz gram tuzlu ayçekirdeği. Kabak çekirdeğini pahalı olduğu için sevmiyordum. Dükkânın kendine özgü, kavrulmuş çekirdek, leblebi ve yeni çekilmiş, deli kahve kokusu aklımı başımdan alırdı. Evimizde kahveyi yalnızca büyükler, o da misafir geldiğinde içebilirdi. Bir iki kez ben de içmiştim; annem, mutfakta bana da kahve yapmıştı gizlice. Kız kardeşlerime içirmiyordu, "Kızlar kahve içmez," diyordu, "renginiz kararır." Kahve pek hoşuma gitmemişti; dünyanın şekerini atmıştım, yine de acı gelmişti. Ama kuruyemişçide nasıl güzel kokuyor, nasıl güzel kokuyor, dükkândan çıkmak istemiyorum. Küçük

külahta, en fazla yüz gram çekirdek alacağım. İrili ufaklı kesekâğıtlarına karışık kuruyemiş alanlar; tuzlu fıstık, fındık içi, badem, sakız leblebi... Sıranın en sonunda olmaya dikkat ederdim. Benden sonra gelenlere sıramı verirdim, daha fazla içerde kalabileyim diye. Göbekli, pörtlek gözlü, kolay kolay konuşmayan kuruyemişçinin, arkasındaki koca dolabın camlı çekmecelerini açarak sıcak kuruyemişleri tartmasını izlemek çok hoşuma giderdi. Hele çekirdek ya da leblebi kavruluyorsa, kahve çekiliyorsa iyice ağırlaşırdım; bakarım ki kimse kalmamış, adam bana soruyor:

“Sen ne istiyordun?”

“Yüz gram tuzlu çekirdek...”

Ay mı kabak mı diye sormazdı. Kesilmiş gazete kâğıdı, kullanılmış defter ya da eski bir kitap yaprağını kıvırarak bir fişek yapar, terazinin kefesinden diğer elindeki küçük küreğe boşalttığı çekirdekleri fişeğe doldurarak, –hemen dükkândan çıkar çıkmaz, sinemanın önünde yemeye başlayacağımı tahmin ettiğinden– ağzını kapatmadan uzatırdı.

Sinemanın önünde çizgi romanlara para attıran çocukların yanına gider dikilirdim. Kitapları iyice cilalarlardı para kaysın diye. Çoğu zaman kavga çıkardı; parayı atarken çizgiyi geçtin geçmedin, kitabı çok kamburlaştırdın, paranın yarıdan fazlası kitabın üstündeydi dışındaydı derken... Tanıdık arkadaş filan varsa, çekirdek ikram ederdim. Bilirdim, biri yerken ne kadar güzel koktuğunu.

Aslında amacım, kim para atıyor, kim kitap kazanıyor, kim kavga ediyor, sinemada hangi film oynuyor, bunlar değildi; onu görmekti.

Merkez Lokantası, kuruyemişçi ile eczane arasındaydı, yanında da sinema; hepsi aynı binanın altında.

Lokantanın, dışarıda da masaları vardı, bizim dikildiğimiz yerde. O masalardan birinde otursa, ne konuştuğunu duyabilirdim. Oturmazdı. Her zamanki yerinde, cam kenarında, öylesine uzak, yabancı ve gizemli, kendisini izleyen bir çocuğun hayalini büyüttükçe büyütürdü. İçerinin loş sessizliği dalgınlaşan gözlerinde çoğalırdı. Beni görmesini isterdim, dikkatini çekebilmeyi. Çekirdek külahını arkama saklar, çizgi romanlara para atan ve onları seyreden, sırasını bekleyen çocuklardan ayrı durarak orada bulunuş nedenimi belli etmek isterdim. O ise, sigaralı eli yanağına dayalı, hiçbir zaman bilemeyeceğim bir yerlere bakarak kaybolup giderdi.

Daha çok da Çamlık'taki gazinoda oturup şehri tepeden seyrederek içki içtiğini ve yeni bir roman yazdığını söylerlerdi. Çeşitli bahanelerle arkadaşlarımı ikna edip Çamlık'a gezmeye çıktığımızda kimseye belli etmeden çevreye göz kulak kesilip onu görmeye çalışırdım. Gazinonun şehre bakan yüzündeki teras, dik yamaç ve ağaçlar yüzünden görünmüyordu. İçeri girmeye de cesaret edemezdim.

Babamın, diğer garson arkadaşlarından duyduğu kadarıyla bana aktardıklarından biliyordum nerde yemek yediğini; nerde, kimlerle içip sohbet ettiğini. Ama yolda, caddede hep tek başına görüyordum onu. Oysa çevresi çok genişmiş, çok arkadaşı varmış, akşamları onlarla otururmuş. Babama onunla tanışıp tanışmadığını sorardım. Elbette tanışıyorlardı. Az hizmet etmemişti ona, az masa donatmamıştı. Garsonlara karşı her

zaman çok kibar davranırmış. Rakısını, suyunu doldurunca, küllüğünü değiştirince teşekkür edermiş. “Okumuş yazmış adamın hali başka tabii...” derdi babam; “İstanbul’da üniversite okumuş, derya gibi adam...” Babam şimdi başka bir yerde garsondu ama olsun, yine de beni götürüp onunla tanıştıramaz mıydı? Tanıştıracaktı, tanıştıracaktı, dur bakalımdı.

Ne diyecektim tanışınca? Tüm kitaplarını okuduğumdan başlayıp hayatımda ilk kez bir yazarla tanıştığım için çok heyecanlandığımı, o yüzden konuşamadığımı, bir şeyler yazmaya çalıştığımı, Türkçe hocasının yazdıklarımı çok beğendiğini, bana klasikleri okumamı söylediğini... Yok, klasikleri karıştırmamalıydım. Onlardan zevk almıyordum; yerli yazarlar daha çok hoşuma gidiyordu. Kütüphaneden en son Sefiller’i almıştım, diğer klasikler gibi yarım bırakmak üzere, o nemrut kütüphaneciye rağmen. Adamda bir surat var, al götür Yeşilçam’a, her filmde oynat, en kötü adam rolünde. Kaşla göz birbirine karışmış, öyle çatık, öyle iç içe... Ben, sulu karları çiğnemekten zırıl zırıl olmuş paçalarımdan utançlı, soğuktan kızarmış burnumu çekmekten perişan, camlı dolaplardaki aksimden tedirgin, pişman, korkak kitaplara göz gezdirirken, adamın bir daha aynısı bulunamayacak sessizliğini bozmuş olmanın suçluluğunu yaşardım.

“Şu kitabı alabilir miyim?” derdim parmağımı dolabın camına değdirmeden göstererek.

“Al getir!”

Sıkışmış kapağın açılışı, diğer kitaplara hızlıca bir bakış fırlatarak istenen kitabın alınışı, kapağı dikkatli kapatış, boş salonun gıcırdayan tahta zemininde ayak seslerini beyhude

saklamaya çabalayarak nemrut beyin makamına varış... Nemrut beyimiz önce kalın çerçeveli, kendisi kadar eskimiş, belki de dedesinden kalma gözlüğünü ömrü boyunca ilk kez gerekmiş de o yüzden bulamıyormuş gibi yıllarca aranacak. Sonra ağır çekimde o korkunç suratının ortasına oturtup bir de burnunun üstüne düşürecek. Bir de kahrolasıca kalemi bulması gerek. Lanet kalem de bulunduktan sonra kitabın ve yazarın adı, numarası okula yeni başlayan üç aylık öğrenci hızıyla yazılacak: "Emine Zalo, Toprak", "Yules Vernel, Denizin Altında Yirmibir Ferat", "Erik Marya Römorgue, Garb Cephanesinde Yeni Bir Şey Yok", "Vitor Hügo, Sefiler..."

Adamı gereksiz yere meşgul etmişim gibi suçlanmış, elimde yeni bir kitapla tahtaları gıcırdatıp loş salonda iyice kararmış gölgemi, eskimiş dolapların sönük camlarında gezdirerek ve ayak seslerimle bütün kitapları uyandırarak uzaklaştıkça uzaklaşan yüksek, ağır kapıyı bulur, kendimi göz kamaştıran güneşin ve sulu karların içine atardım.

O, varlığından haberdar olup da başarılarıyla gurur duyduğumuz, ancak içten içe, belli etmemeye çalışarak bir yandan da kıskandığımız ama hiç tanışmadığımız bir akrabamız gibiydi benim için.

Mahallede ve sınıfta benden başka onun kitaplarını okuyan olmadığı halde herkes okumuş gibi beğenip beğenmediği hakkında yorum yapıyor, özellikle o ünlü kahramanının dere kıyısında bir eşekle yaşadığı "aşk" ve peşinden derede yıkandığı sahne dilden dile dolaşıyor, nerdeyse bütün arkadaşlarımın yaşadığı bu "gerçek", bir romanda anlatılmaması gereken bir

konu olarak kıyasıya eleştiriliyor, kitabı okumamak için aranan bahane bulunmuş oluyordu. (Kitap bende var mıydı, o sahneler hangi sayfalardaydı?)

Hemen her gün, yeni kitap gelip gelmediğini öğrenmek için ezberlediğim vitrinine defalarca baktığım Ülkü Kırtasiye'de onun yeni çıkmış bir kitabını görünce nedense önce inanmaz, sonra para bulup o kitabı alana kadar yere göğe sığamazdım. Kitabı elime alır almaz ön kapakla arka kapak arasında defalarca dolaşır, inceler, koklar, sever, severdim. Hiç bitmesini istemediğim bir heyecanın, tutkuyla yaşanacak bir serüvenin başında olduğumu bilirdim. Kitaba hemen başlamak, iç kapak sayfalarını özensizce ve aceleyle çevirmek her şeyi alt üst edebilir, işin büyüsünü bozabilirdi. Onun arka kapaktaki gençlik fotoğrafına tekrar tekrar bakar, alttaki özgeçmişi bir kez daha okurdum. Bu küçük şehirde doğmuştu ve bu küçük şehirde yaşıyordu. Benim gibi... Bu küçük şehirde... Sonra yine iç kapak, ilk sayfa, ilk cümle. Nasıl oluyor, o bunu nasıl beceriyorduysa, daha ilk cümlede önümde içini dilediğimce doldurabileceğim bir dünya açılırdı. İlk paragrafı, ilk cümleyi yeniden okur, harflerin kâğıt üzerindeki duruşlarını, bıraktıkları izleri okşar, fısıltılarının ardına takılıp giderdim. O kitabın yazarı ben olurdum, arka kapakta benim fotoğrafım olurdu. "Ülkemizin en genç yazarı." Derin düşünceli, koca dünyanın bütün yükünü sırtlanmaya kendini hazırlamış, gözlerinde kimselerin bilemeyeceği sırlı ışıltılar saklı bir delikanlı fotoğrafı...

Babamın, "Benim oğlan roman yazıyor," diye şişinerek gezmesi gelirdi aklıma. "Konusu ne?" diye sorardı,

söylemezdim, yayımlanınca okurlardı.

“Benim hayatımı yaz, çok güzel roman olur.”

Yazacaktım. Roman değilse de öykü olacaktı, adını bile koymuştum: “Kızak.”

Babamın işe girişinin öyküsü olacaktı. Dedemin bana yaptığı kızağı annemlerin Tuna’ya vermesinden sonra Tuna’nın annesinin teşekkür için bize gelip durumumuzu görünce banka müdürü olan kocası Şener Bey’e söyleyip babamı işe aldırmasının öyküsü... Elimde başka bir öykü vardı; hafta sonları babam bankaya temizlik yapmaya gittiğinde ben de birlikte gidiyor, oradaki kocaman, tıkır tıkır daktilolardan birinde öykümü temize çekiyordum; bitirdiğimde “Kızak”a başlayacaktım.

Bir gün, sınıf arkadaşım Ünsal’ın Çamlık Palas’a girdiğini gördüm.

Çamlık Palas, iki yanında kuleye benzer çıkıntıları olan taş bir binaydı. Sivri çatısı, uzun pencereleriyle diğerlerinden ayrıksı, yabansı... Karanlık, kocaman bir kapısı, dışarıdan bile görülebilen aşınmış merdivenleri vardı. Tuhaf, tedirgin edici, bana hep soğuk gelen bu cansız yapı; ailesi Almanya’da olan Ünsal’ın orada kaldığını öğrendiğimde bildik varlığından sıyrılıp sırları ortaya dökülmüş bir mekânın alışılmış basitliğine dönüşmüştü.

Koridorun sonunda küçücük bir oda. Duvarda, büyütülmüş bir resim: yapraklar gibi incelmiş bir beden, baktığı yerde

dalgınlaşmış, kısacık bir an içinde binlerce anıyı tutuşturmaya hazır bilge gözler, çocuksu bir gülüş ve uzun, bembeyaz saçlar...

Tek kişilik bir somya. Ortada bir sehpa; üstünde yemek artığı kurumuş bir tabak. Ekmek kırıntıları. Duvarın birinde bir kitaplık. Kitaplıkta ve etajerin üstünde kitaplar, gazeteler, dergiler... Yerde küçük bir elektrik ocağı, yanında kirli bir çaydanlık ve çaydanlıktan ayrı bir demlik (kapağı da başka bir yerde), yıkanmamış bardaklar, gazete yığınları, kâğıtlar... Somyanın başucunda bir radyo. Bunca eşya arasında ancak bir insan sığacak kadar boşluklar.

Pencerenin önünde bir masa. Üzerinde, yeni yazıldığı belli – çünkü daktiloda devamı var– kâğıtlar.

Ünsal, "Gördün işte," diyor, "merak edecek bir şey yok."

Gördüklerimin yeni bir roman başlangıcı olabileceği ve bunu ilk gören kişinin ben olduğum düşüncesiyle titriyorum. Ölebilirim.

"Kızak."

Somyaya oturuyorum. Elimde kâğıtlar.

Bize odanın kapısını açan otelci çocuk geliyor.

"Ortalığı karıştırmayın."

"Şuna bakıyordum, aldığım yere bırakırım, merak etme."

"Oku oku, bir şey olmaz. Bu saatte gelmez o."

Sonra Ünsal'la birlikte çıkıyorlar konuşa konuşa.

İnanamıyordum; benim öykümdü bu. Benim yazacağım öykü...

Kızağımı Tuna'ya verdikten sonra, Tuna'nın babasının babamı işe almasını anlatacaktım. Kimseler inanmamıştı bir

kızak yüzünden babamın işe girmesine. Anlatırsam inandırıcı olacağını düşünüyordum.

Yutarcasına okumaya başladım.

Öykü, kızağı elinden alınmış Cihangir'in (benim); sabaha kadar yağan kardan sonra tellerin, dalların, ağaçların kar tuttuğu bir kış günü arkadaşlarıyla kızak kaydığı sahneyle açılıyordu. Yazar, karpuz kafalı bir çocuğa Bostan adını takmıştı ve onu benim arkadaşım yapmıştı. Oysa Bostan adlı bir arkadaşım yoktu. Ne var ki, arkadaşlarımdan hangisine bu adı verseniz o da olurdu bir Bostan.

Yazar, gerçek ile yalan arasındaki ince çizgide gezinip durmuştu. Zaman zaman gerçeklerden kopup başka anlara, durumlara gitmiş; yaşananları acıtıcı, iç burkucu, kötücül hallerinden yanılsamalara, uzak anlamlara, rüyalara, göründüğünden ve olduğundan farklı yaşanmışlıklara dönüştürmüştü. Doğrusu da o değil miydi zaten; bir yazar yaşanmış hayatların üzerinde niçin durmalıydı ki? Yaşananlar hiç yaşanmamış başka bir şeye çevrilirse yeni bir gerçekliğe bürünürdü. O da, kendi yaşantısının uzak bir kıyısında hiç de önemi olmayan bir adamın öyküsünü yazarken benim öyküme rastlamıştı. Ya da ben kendi öykümü yazmak için yola çıktığımda yollarımız kesişmişti.

Bazı adları değiştirmişti. Sözgelimi, kızağı verdiğimiz arkadaşımın adı Hür değil, Tuna'ydı.

Hür, valinin oğluydu. Bir bayram günü Üşümez'in ısrarıyla vali konağına gitmiştik bayramlaşmaya. "Koskoca vali, en çok harçlığı o verir," demişti. Koca bir bahçenin içindeydi konak. Ağaçlardan konağın ancak yarısı görülebiliyordu. Giriş

kapısında polis kulübesi vardı. Polisler bizi kapıda durdurup ellerini öptürmüş, kolonya döküp çikolata vermişlerdi. Konağa doğru arada birkaç basamakla yükselerek kat kat ilerleyen yolun iki yanındaki, o güne dek hiç görmediğim çiçeklere bakıyordum. O ara görmüştüm Hür'ü. Yanında birkaç çocuk daha vardı. Havuz kenarı olduğunu sandığım bir yerdeydiler; konuşup gülüşüyorlardı. Beni görmemesi için hemen dönmüş, kapının dışına çıkıp sabırsızlıkla beklemeye başlamıştım. Daha çikolatamı almamıştım. Üşümez, kaş gözle almamı işaret ediyordu. Almadığımı görünce kendisi alıp bana vermişti. Dört beş kişi vardık. Hepimiz sırayla küfretmiştik Üşümez'in sülalesine, geçmişine... Üşümez, yemin edip duruyordu, geçen bayram valinin elini öptüğüne ve yüklü harçlık aldığına...

"Peki," demiştik, "eve girdin mi?"

"Tabii girdim oğlum."

"Nasıl peki?"

"Saray gibi..."

"Cüneyt'in filmlerindeki saraylar gibi mi?"

"Onlar ne ki oğlum, daha müthiş!"

"Bahçede havuz var mı?"

Soruyu soran bendim. Üşümez biraz düşünmüş, o her zamanki hazırcevaplığıyla:

"Olmaz mı? Hem de parktakinden daha büyük," demişti.

"Valinin oğlu sizin sınıfta değil mi lan Ciho?"

Yüzündeki yakalanma, suçüstü basılma korkusuyla mahcup, ürkek zavallı ben...

"Arkadaşın mı senin yani, valinin oğlu?"

“Öyle sayılır...”

“Vay be! Adı ne?”

“Hür.”

“Vay anasını... adı bile değişik.”

“Evlerine gittin mi lan hiç?”

“Ne gitmesi lan! Gitse, bahçede havuz var mı diye sorar mı?”

Evlerine, yani konağa gitmemiştim tabii. Hatta, aynı sınıfta olmamıza rağmen hiç konuşmamıştık bile. O, manifaturacının kızı Emine ve Spor Salonu’nun müdürünün şımarık oğlu Okan’la otururdu.

Yazar, birçok şeyi değiştirdiği gibi, bunu da değiştirmişti. “Bir gün Hür evlerine davet ediyor onu. Evleri çarşıya yakın. İğnecinin olduğu sokakta,” diye yazmıştı. “Hürlerin evi kocaman bir bahçe içinde. Bahçenin ortasında çıkrıklı bir kuyu var. Çevresinde güller, çiçekler... Adlarını bilmiyor ama güzel çiçekler. Aynı ders kitaplarındaki gibi. Resim gibi. Film gibi... Evin içi daha da bir başka. Üzerlerinde örtüler serili sehpalar, içi cıncık boncuk ve daha bir dolu kırılgan eşyayla süslü koca bir vitrin, vişneçürüğü kocaman koltuklar, bir tane sallanan sandalye, vazolar, tablolar, çiçekler...”

Ne ki, Hürlerin evinin, daha doğrusu konaklarının ancak bahçe kapısından içeri bir adım atabilmiştim, hepsi bu. Yazarın anlattığı ev daha çok Tunaların evini andırıyordu; tam değilse de biraz benziyordu. Çarşıya yakın yerlerdeki, bahçe içinde, genelde iki katlı eski evler birbirine çok benzerdi zaten.

Yazar, evi betimlerken ayrıntıya girememişti. Sıradan, belirleyici özelliği olmayan birkaç eşyanın adı verilerek çizilen

ev içi resmi, o güne dek bir zengin evi görmemiş olan çocuğun dünyasında kalıcı bir iz bırakabilir miydi? Yazar, uzun yıllar otel odasında yaşadığı ve ev ortamından uzak kaldığı için pek çok şeyi unutmuş, yazarken de hayalinde canlandıramamış olabilirdi. Belki de –akla yakın olanı buydu– bir çocuğun algılayabileceği kadarını göstermek istemişti okura.

Manifaturacının kızı Emine'yi, annemle çarşıya indiğimiz bir gün dükkânlarında gördüğümü doğru anlatıyordu, ama Emine ile Hür'ün okulun bahçesinde yanıma gelip benimle konuşmaları, Hür'le benim arkadaş olmam doğru değildi. O bölümleri uydurmuştu yazar. Ayrıca babamı bulaşıkçı diye yazmıştı, oysa garsondu babam, okusa çok bozulurdu.

Yazar kendisini de katmıştı öyküye.

İşin henüz durgun olduğu bir öğle öncesiydi. Şehir Kulübü'nü garsonlarla birlikte açıp onlarla kapayan üç emekli ve ne iş yaptığını kimsenin bilmediği bir lüzumsuz adamdan başka bir de o, yazar dedikleri adam vardı.

Dörtlü her zaman olduğu gibi okey oynuyor; yazar olduğu söylenen adam, elinde upuzun, dalgalı dalgalı tüten sigarası, yeniden yağmaya başlayan karı seyrediyordu.

Garsonlar cam kenarındaki bir masaya oturmuş, sigara tüttürüp çay içiyorlardı.

Adam da, mutfaktan salona açılan daracık, oval delikten salondakilere ve dışarıdaki her şeyi yavaş yavaş silip yok eden kara bakıyordu.

Saat Kulesi'nin balkonu ve sarı kesme taşlarının her geçen dakika daha fazla kar tutuşunu, Vilayet Konağı'nın usul usul

beyaza gömülüşünü izliyordu.

Zaman duracak gibiydi. Okeycilerin şakırtıları olmasa, yağan karın sesi duyulacak gibiydi.

O sırada telefon çaldı.

Garsonlardan biri adamı telefona çağırdı.

Adam telefona giderken, sigaralı elini yanağına dayamış yazarın, onun ardından gülümsediğini fark etmedi.

Telefon eden Hür'ün, yani Tuna'nın babası Atalay Bey, yani Şener Bey. Cihangir'in yani benim babamı çağırıyor, "Yarın gel, bankada müstahdem olarak işe başla," diyor.

O telefonu çaldıran yazarın kendisiydi, o yüzden gülümsemişti ve kızağı elinden alınan bir çocuğun kırılmışlığını; çocuğun işsiz babasını işe aldırarak okur üzerinde bir yürek soğumasına, acıklı bir hüzne, belli belirsiz bir gülümsemeye ve öykü biterken bir hoşluk, bir tat bırakmaya neden olacak biçimde bir değişiklikle hafifletmek istemişti.

"Yok vallaha, aha şu ekmeğe kör bakayım ki, yalan değil," diyordu babam.

Sofa, eriyen karlarla ıpıslak oluyordu.

Kar duruyordu.

Dışarı baktığımda onu, şehre tepeden bakan Çamlık'taki gazinonun esintili penceresinde, bembeyaz saçları ve sakalıyla uyum içinde, düşünceli, sessiz, narin, kırılgan görür gibi oldum.

Öykünün son sayfası daktiloda takılıydı.

Çıkarmadığına göre devam edecek miydi yoksa?

Eylül 2004

Uzak Yakınlıklar

Dükkânın önünü sulayıp eşiğe oturduğunda bir fesleğen kokusu kalmıştı geride. Yandaki berberin güneşe çıkardığı fesleğenden gelmişti koku. Cihangir bir elinde su bidonu diğerinde süpürgeyle dükkânın önünü sularken fesleğene yaramaz bir çocuğun saçlarını okşar gibi şöyle bir dokunmuştu.

Çarşı, yeni bir güne, yeni kısmetlere açılmanın telaşıyla hareketleniyordu.

Bu üçüncü yazıydı. Çıraklıktaki üçüncü yaz. Orta sona geçmişti. Okul tatil olunca geliyor, okullar açılana kadar çalışıyordu. Paranın nasıl kazanıldığını öğrenmesini istiyordu babası; hem mahalledeki diğer çocuklar gibi it taşlayıp gezmekten iyiydi. Kazandığı parayla da dilediği gibi kitap alıyor, Tarkan, Bonanza, Mister No gibi dergileri takip edebiliyordu. Tommiks, Kaptan Swing, Mister No, Kızılmaske... onların hepsi tamamdı da şu Teksas'a bir türlü akıl erdiremezdi eskiden. Teksas'ta Teksas diye biri yoktu, Çelik Bilek vardı. Ee, öyleyse bu Teksas neyin nesiydi? Amerika'da Teksas diye bir yer olduğunu bir kovboy filminde görmüştü de mesele hallolmuştu.

Bonanza'yı sırf kapakları için alıyordu. Mister No'nun da çizgilerine hayrandı. Bir de Mister No alışıldık kahramanlara benzemiyordu; kendisi pilottu, küçük bir uçağı vardı, müşteriler onu kandırır, başını olmadık belalara sokarlardı; olağanüstü bir yeteneği filan da yoktu, herkesten dayak yerdi

ama bütün bunların dışında, bu maceralar günümüz şehir ve kasabalarında geçtiği için çizgileri yaşanan hayatı yansıtan çizgilerdi. Cihangir bir sokak resmi filan çizeceği zaman o resimlerden yararlanırdı. Kendisinin yazıp çizdiği "Kara Tren" adlı çizgi romanı için bu tür dergilerden malzeme topluyordu. Ağanın kızını kaçırıp dağa çıkan ve eşkıya olan, eşkıya olunca da bir dolu maceranın içine sürüklenen bir kahramanı anlatıyordu bu çizgi romanda. Dağda geçen ve eşkıyalar ile jandarmaların kaçma kovalama sahnelerinde at çizimlerine ihtiyaç vardı; onu da Tarkan'la hallediyordu. Tarkan'da her türlü at çizimini bulabiliyordu; koşan, atlayan, yıkılan. Karşıdan çizim, yandan, arkadan, yukardan çizim, her türlüsü... Dövüş sahneleri de çok işine yarıyordu.

Tipleri çizmek çok zordu. Bir karede çizdiği tip öbür karedekine benzemiyordu. Hele aynı tipi sağ yanından, sol yanından, arkadan çizmek daha da zordu. O yüzden ilerlemiyordu çizgi roman. Ama çam ağaçlarını, dağları, kenarlarındaki görüntüleri içlerine alıp tersini yansıtan dere ve gölleri, dağ kulübelerini, çiftlik evlerini çizmeyi seviyordu. En çok da tren resimlerini... Özellikle lokomotif. En zor olanı oydu zaten. Buhar kazanı, baca (üstünde kara dumanlar tabii), tekerler ve tekerlerin üzerinde çaprazlamasına (onlara piston deniyor değil mi?) pistonlar, bacanın önünde yolu aydınlatmak için koca bir lamba (far yerine), sonra makinistin durduğu yer (şoför mahalli yani)... Gerisi kolay. Gittikçe küçülen, birbiriyle uç noktada kesişen iki çizgi; aralarına, dik ve birbirine paralel inen kısa çizgiler (vagonlar arasındaki boşluğu belirtmek için bu çizgiler bize doğru yaklaştıkça kalınlaşacak ve iyice

yakınlara gelindiğinde karalamaya dönüşecek), al sana vagonlar... Pencereler için de birkaç dokunuşla lekeler oluşturdun mu, tamamdır.

Çizgi romanının ilk sayfasını çok fiyakalı hazırlamıştı: çok yakışıklı bir adam, at üzerinde tabii; sırtında tüfeği, göğsünde mermiler, ayağında çizmeler; arkasında dünyalar güzeli bir köylü kızı. Kızın resmi bütün gökyüzünü kaplıyor, yani iç içe resimler. Hepsinin önünde Bonanza'nın kapağından aşırma bir buharlı tren. Sayfadan fırlayıp ortalık yere düşecekmiş gibi. Sağda solda başka bir sürü figür daha; jandarmalar, eli silahlı köylüler filan...

Kapağını daha güzel hazırlayacaktı. Hem de renkli olacaktı. Yalnız renklendirmenin nasıl olacağını, daha doğrusu hangi teknikle yapılacağını bilmiyordu. Suluboyayla bir iki deneme yapmıştı ama istediği sonucu elde edememişti. Suluboya doğal olarak pek solgun, cansız kalıyordu. Kapak dediğin şöyle Bonanza'nın kapağı gibi olmalıydı; canlı, pırıl pırıl, rengârenk. Yağlıboyaya benziyordu ama değildi, başka bir teknikti. Baskısı da farklıydı. Ustasına sormuştu bir gün. Onların dört renk baskı olduğunu söylemişti ustası. Dört ana renk ayrı ayrı basılıyordu. Dört renk tamamdı da yine de dört renkten nasıl bu kadar farklı renk çıkıyordu ona pek aklı yatmamıştı. Kendileri sadece iki renk baskı yapabiliyorlardı. Onu da kırk yılda bir. Kırmızı ya da siyah. Mavi boyaları da vardı ama bugüne kadar hiç mavi baskı yapmamışlardı. Arada bir iş çıkarsa, makineyi iyice yıkar, temizlerler, hiç siyah boya bırakmazlardı. Sonra kırmızı boyayı hazneye doldurur, biraz da merdanelere sürer, kolu yavaş yavaş çevirerek boyayı yayarlardı. Merdaneler iyice boyaya

doyunca kalıbı takar, kalıbın da boyayı almasını sağlamak için makinenin kolunu çevire çevire merdaneleri döndürürlerdi. Bu işlem de bittikten sonra Salih Kalfa belini dikleştirip parmağını ağzında ıslatarak ilk kâğıdı alır, büyük bir özenle yerine yerleştirirdi. Makine bir iki kez tam oturmadan gidip gelir, Salih Kalfa bu arada kâğıdın ve kalıbın konumunu kontrol ederdi; tamamsa, kolu indirirdi. Deminden beri tam kapanmadan gidip gelen kâğıt koyma yeri bu kez kalıba tam oturup tıkırt diye bir ses duyulunca Salih Kalfa üzeri basılan kâğıdı çekerek incelemeye alırdı. Onun bıraktığı kâğıdı bu sefer Cihangir alır, bir de o incelerdi. Artık anlıyordu provalardan. Salih Kalfa ilk birkaç baskıyı yaptıktan sonra makineyi Cihangir'e bırakıyordu. Sağ elinin işaretparmağını ağzında ıslatıp sağ tarafındaki kâğıt tomarından aldığın kâğıdı elini avuç içi dışarı gelecek şekilde çevirerek bir ağız gibi açılan yere bırakıyorsun, bu arada ağız kapanıyor, sen yine sağ elinle kâğıda uzanırken sol elinle, kapanıp açılan yerden basılı kâğıdı alıp sol tarafındaki tepsiye bırakıyorsun; bu böyle devam ediyor, dans eder gibi, ritmik hareketlerle... Al-bırak, basılsın (tıkırt), al-bırak... Şaşırırsan, gözünü makineden ayırırsan ya da herhangi bir şeye dalarsan Cihangir gibi parmağını kıstırırsın, sayfa çizgisi parmağına oturur, peşinden de oraya kan oturur ve kimselere söyleyemezsin. Saklar gezersin.

Renkli baskı işi bittikten sonra makineyi tekrar yıkar, siler, tekrar siyah boyasını verirlerdi. Haftada üç gün çıkardıkları *Hakikat* gazetesinin yazılarını genellikle Salih Kalfa dizerdi. Kısa yazıların dizgisini Cihangir'e bırakırdı. Kasadaki küçük gözlerden kurşun puntoları alıp sütun genişliğine göre

ayarladığı kumpasa dizmek, dizilen satırın üzerine kadrat atmak çok hoşuna giderdi. Hızlandıkça daha da hoşuna gidiyordu. Baskı yapıldıktan sonra kalıbı söküp harfleri yerlerine dağıtmak Cihangir'in işiydi. Üstteki kadratı alıp yerine koyacaksın, işaretparmağının uzunluğuna sığacak kadar kelimeyi –artık kaç kelime olursa– alacaksın, bir göz atımı sürede hemencecik okuyup her harfi kendi bölmesine atacaksın. Elin, yazı kasasının üstünde görünmez bir hızla dolaşacak. Bir süre sonra öyle bir alışırsın ki, harflerin yerini bakmadan bilirsin; hatta bakmasan bile harfin yanlış bölmeye düştüğünü anlarsın. Cihangir'in en sinir olduğu şeydir elini attığında yanlış harf çıkması. Salih Kalfa hızlı dağıtacağım diye bazen elinden düşürür, her bir harf bir yere dağılır. Bir iki tanesini bulur, gerisini bırakır. Cihangir aslında belli etmeden yarışırdı Salih Kalfa'yla. Amaç onun hızına yetişmek. Salih Kalfa da Osman Usta'ya yetişmeye çalışıyor. Osman Usta'daki de ne hız be! Pek çalışmaz, kahveden çıkıp dükkâna gelmez ama çalıştığı zaman da iyi çalışır. Ellerini göremezsin.

Öğleden sonraya pek bir işleri kalmaz. Osman Usta zaten kahvededir, Salih Kalfa teybe Hakkı Bulut'un kasedini koyup ezbere bildiği şarkıları defalarca dinler, ayna karşısında saatlerce saçlarını düzeltir, Cihangir eğer dergi filan okumuyorsa eşiğe oturup çarşıyı seyre dalar.

Çıraklığa ilk başladığında neredeyse bütün günü bu eşikte geçiyordu. Temizlik, getir götür işleri, kahveden çay söyleme dışında pek işi yoktu. O zaman yaşlı bir patronları vardı, Neşet Bey. Osman Usta onun yanında çalışıyordu. Askerden yeni gelmişti, Kıbrıs'tan. Zaten Neşet Bey'den matbaayı devralınca

“Deniz” olan matbaanın adını “Girne Matbaası” olarak değiştirmişti. Neşet Bey her sabah erkenden gelir, kahvaltısını matbaada yapardı. Cihangir bir koşu gidip karşı dükkândan çeyrek ekmekle bir dilim beyazpeynir alır, kahveden de bir çay söylerdi. Neşet Bey çoğu zaman o çeyrek ekmeği ve bir dilim peyniri bile bitiremezdi. Artıkları kâğıda sarıp çöpe atarken içi giderdi Cihangir’in. Yufka ekmek ve yağsız çökelekle yaptığı kahvaltısı aklına gelirdi. Bir keresinde Neşet Bey gittikten sonra çöpten artıkları çıkarmış ama içi almadığı için yiyememişti.

Dükkâna misafir ya da müşteri geldiği zaman çay söylemeye giderdi. “Kendine de söyle,” derlerdi. Çoğunlukla söylemezdi. Söylediği zamanlar da içmiyormuş gibi yaparak, kimseye göstermemeye çalışarak içerdi. Herkesten sonra bitirirdi; bitmesini istemezdi.

Sabahları işe gelirken önlerinden geçtiği henüz açılmamış dükkânlardan yansıyan kimsesizlik duygusu, içindeki yalnızlığı büyütür, sokakların ıssızlığını artırırdı. Kapalı dükkânların aylarca dokunulmamış tozlu vitrinlerinin hiç değişmeyen görüntüsü, kimselerin oturmadığı koltuklar, büyük dolaplar, raflar, masalar, sandalyeler ve ne işe yaradığını, nerede kullanıldığını bilmediği bir sürü eşya, tamamen yabancısı olduğu bir dünyanın hiçbir zaman sahip olamayacağı nesneleri gibi görünürdü gözüne.

Erkenci lokantaların önünden geçerken burnuna hep aynı kokular takılır, bu kokuların kendi mutfaklarındaki kokulara hiç benzemediğini buruk bir duyguyla ayrımsardı.

Lokantalarda, cam kenarında oturanların porselen tabaklarda içtikleri, rengini tam anlayamadığı ama üzerine

gezdirdikleri salçanın kırmızısıyla çekiciliği artan çorbaları görürdü. İlk başta çıkaramamıştı ne çorbası olduğunu. Sonraları, lokantaların camlarında yazan mercimek, tavuk suyu ve ezogelin çorba yazılarını okuyup bir iki sıkı gözlemden sonra yanında çeyrek dilim limon da bulunan o çorbanın mercimek olduğunu anlamıştı. Annesinin pişirdiği mercimek çorbasına benzemiyordu bu çorba. Annesine söylediğinde, "Ben de pişiriyorum ya size..." demişti. Öyle değildi, değişikti; tanesi yoktu bu çorbanın, mercimek filan gözükmüyordu içinde. Tabağı ekmekle sıyırdıklarında kenarlarda bulaşığı kalıyordu. Annesi bilmiyordu nasıl olduğunu. Bilse yapmaz mıydı?

Düşleri öylesine derin ve zengindi ki, annesinin ya da arkadaşlarının bunu kavrayamadığı durumlarda ufaldığını, ufaldıkça dağıldığını ve belirsizleştiğini duyumsardı Cihangir. Çevresinde oluşturduğu kalın kabuk hem kendisini dışarıya karşı koruyor hem de dış etkilerin onu yıpratmasını, kırılganlığını artırmasını ve yaralanmasını önlüyordu.

Babasının çok sevdiği bir artistin adıymış Cihangir. Yakışıklı mı yakışıklı, dal gibi bir oğlanmış o artist. Çok iyi dövüşüyormuş. Öyle bir atlayıp zıplıyor, öyle bir taklalar atıyormuş ki... Vurduğunu deviriyormuş. Hiç ölmüyormuş.

Babası sinemayı çok seviyordu. Arkadaşlarıyla bir olup gidiyordu akşamları. Bir defasında "Artık büyüdün" diyerek Cihangir'i de götürmüştü "o biçim" filmlerden birine. Babasının arkadaşları da vardı. Cihangir'in gece ilk sinemaya gidişiydi bu. Daha pahalı olan balkona bilet almışlardı. Filmin bir iki yerinde "öyle" sahneler vardı. Adamla kadın uzun uzun öpüşüyorlar sonra perde kararıyordu. Yalnız filmin baş kadın oyuncusu

memeleri çıplak dolaşıp duruyordu ortalıkta. Cihangir babasının yanında çok utanmıştı. Babası ise hiçbir şey olmamış gibi gevrek gevrek gülerek, “Onlar neydi öyle be! İnek memesi gibiydi mübarek... Lömbür lömbür...” demişti çıkışta. Arkadaşlarından biri de –neydi adı, Bünyamin Abi mi?– “Ulan rezil olduk çocuğun yanında; böyle cinslikler de hep senin başının altından çıkar zaten,” diyerek sinirlenmişti. Oysa Cihangir ne filmler görmüştü. Hele bir tanesinde bir havuz sahnesi vardı, karının her yeri görünüyordu, orası bile... valla!

Babasına kızmıştı bir seferinde ninesi. Memesini çıkarıp ağlaya ağlaya ilenmişti, “Aha burdan emdiğin sütüm haram olsun!” diye. İlk o zaman görmüştü bir kadın memesini; aklı erdikten sonra. Utanmış, gözlerini kaçırmıştı. Bir de çocuğunu emziren kadınların memelerini görüyordu yalandan, öylesine, bir an...

Bu sene matbaaya gelmeyi kendisi istemişti. Önceki seneler, hele ilk sene çok zoruna gidiyordu. Sıkılıyordu matbaada. Akşam olmuyordu bir türlü. Geçen sene biraz daha alışmıştı sanki. İşleri öğrenmiş, Salih Kalfa’ya yardım etmeye başlamıştı. Bir şeyler becerdikçe de daha çok hoşlanır olmuştu.

Kendisine defterler yapıyordu. Birkaç resim defteri, bir hatıra defteri (kalın, bordo ciltli), bir de siyah ciltli roman defteri... Romanının adı hazırdı: “Gurbet”... En büyük puntolarla kitabının adını yazmış, altına da biraz daha küçük puntolarla “Yazan: Cihangir Yağmur” yazmıştı. Bu yazıdan sekiz on nüsha çoğaltmış, nüshalardan birini roman defterinin ilk sayfasına yapıştırmıştı. Aynı yöntemi çizgi romanı için de uygulamıştı:

“Kara Tren” yazısını bir kâğıda, “Yazan-Çizen: Cihangir Yağmur” yazısını ayrı bir kâğıda basmıştı. Çünkü bunları kesip araya resim koyacaktı.

Romanının konusu az çok belliydi. Köyünden çıkıp şehre çalışmaya giden bir delikanlının başından geçenleri anlatacaktı. Roman, delikanlının istasyonda tren beklediği sahneyle başlayacaktı: Şöyle kızıl sarı dökük bir sonbahar. Esmerleşmiş, ürperen, hışırdayan yapraklar. Sarısı bol bir güneş, kül mavi, kirli sarı bir gök. Sık ağaçlar arasında kaybolmuş bir istasyon. Raylar boyu uzanan derin bir sessizlik. Delikanlının duyguları, geride bıraktığı köyü, anası, babası, kardeşleri, sevgilisi (sevgilisi olmasın, şehirde bulsun sevgiliyi), şehirle ilgili hayalleri. Sonra, uykulu tepelerin ardından kan ter içinde çıkıp gelen tren...

Bir filmde görmüştü: Zengin bir adam, koskoca bir salonda maket trenlerden oluşan bir dünya kurmuştu. Tepeler, vadiler, yalçın kayalıklar, karanlık ağızlı tüneller, dere kenarlarından, boğazlardan bir yılan gibi kıvrılarak akan, istasyonlarda duran, demir köprülerden geçen trenler... Hele o sivri çatılı istasyon binaları...

Hayatında hiç görmediği trenleri böylesine sevmesi tuhaf değil miydi? Hani denizi görmeden sevmek gibi...

Bir keresinde babasından duymuştu “Kara Tren” türküsünü:

Kara tren gelmez m’ola
Düdüğünü çalmaz m’ola

Meğer babasının sesi ne kadar güzelmiş! Sonra kaç kere yalvardıysa da söylememişti babası.

Ondan mıydı yoksa tren sevgisi?

Kendini çayırlık bir tepede oturup, tepenin eteğinden geçen trenleri ve tren gittikten sonra derin bir ıssızlığa gömülen rayları seyrederken düşlerdi. Bazen arkadaşları da olurdu yanında. Demiryolunda yürürlerdi. İki taraflı yüksek otlar, ilerde yayvan tepeler. Şu dönemecin arkası istasyon. Sarı boyalı taş bina. Sivri çatı. Küçücük, çocuk gözüne benzeyen pencereler. İlerde, otlar arasında kaybolmaya yüz tutmuş kör, hatta tek başına yalnızlığa, çürümeye bırakılmış kara bir vagon. Ve illa ki akasyalar...

Ama önce şu çizgi romanını bitirmeliydi.

Karşıdan gelen ustasını gördü. Oturduğu eşikten kalktı. Daha Salih Kalfa gelmemişti, usta şimdi gene söylenirdi "Bu kadar da olmaz ki canım, her gün her gün..." diye... Salih Kalfa'nın yüzüne bir şey demezdi ama. O da biliyordu başka kalfa bulamayacağını.

Osman Usta, "N'aber Ciho?" dedikten sonra berbere girdi.

Şimdi bir maç muhabbeti başlatırlar, usta bu arada bir tıraş olur, sabah çayını da orada içerdi.

Cihangir, güneşte ısınmış kum gibi kaynayan yapracıklarını ışıldatan fesleğene bir kez daha dokundu, gidip yine eşiğe oturdu.

Karşıdaki taksi durağının en sevdiği arabası yaylana yaylana geldi. Beyaz bir İmpala. Gemi gibi. Sahibi uzun boylu, karayağız, ayakkabılarının topuğuna basarak yürüyen bir adamdı. Genelevde dostu olduğu söylenirdi. Karı telefon edermiş, bu da gidip alır gelirmiş; karı çarşıda alışveriş yapar tekrar bununla

dönermiş. Bir keresinde bu, esnafın biriyle kavga etmiş karı yüzünden; adam ters mi bakmış, bir laf mı etmiş, her neyse...

Adam İmpala'dan inip durağın arkasındaki güvercinliğin kapısını açtı. Güvercinler sakin sakin çıktılar dışarı. Kanatlarını hafif hafif yelpazelendirerek ayaklarını yerden azıcık kesip sevinç gösterisi yaptılar.

Cihangir kuşlara dalmışken bir müşteri geldi, selam verip içeri daldı. Cihangir hemen yandaki kapıdan kafasını uzatıp ustasını çağırdı. Ustası pudralanma aşamasına geçmişti.

Usta geldi, müşteriyle konuşmaya başladılar. Büyük bir işti ve aceleydi. Adamın söylediği sürede bitmesi imkânsızdı.

Cihangir çay söyleyip geldi.

Ustası işi almıştı. O arada Salih Kalfa gelmiş, kısa bir selam verip hemen makinenin arkasına geçmişti; üstünü değişiyordu.

Müşteri gittikten sonra Osman Usta ilçeye telefon etti, oradaki matbaacı arkadaşıyla konuştu. Anlaştılar. O ilçenin adını ne zaman duysa yüreği hoplardı Cihangir'in. Çünkü orada tren vardı. Demiryolu... İstasyon... Sisler arasında, dağlar ardında, kitap sayfalarında, resim defterlerinde görünüp kaybolan, düşlenen, yazılıp çizilen iki kelime; aslında birbiriyle iç içe geçmiş tek görüntü, büyülü bir şey/şeyler...

"Yerköy'e hiç gittin mi?"

Ustası ona soruyordu, Salih Kalfa'ya değil. Yüreği oynadı yerinden.

"Gitmedim usta."

"Kolay. Gidersin. Garajlardan minibüs kalkıyor. Yerköy'de inince, birine sorarsın, gösterirler. Çağlayan Matbaası. Benim

selamımı söyleyeceksin. Seni bekliyorlar.” Bir kâğıda yazdığı örneği uzattı: “Bunu Ayhan Usta’ya ver, basıp sana verecekler.” Sonra cebinden çıkartıp para verdi.

“Hadi göreyim seni!”

Hani yabancı bir kasabada, güneş altında yanan bir otobüs terminalinde veya bir benzin istasyonunda araba beklerken, toz nasıl da kokar garipsi, yabancı... Sanki bizleri, buraları unutma, her gittiğin kasaba, her gördüğün benzin istasyonu tıpkı böyle koksun; toz toprak, lastik, benzin, mazot, yağ karışımı bu yol kokusu her gittiğin yerde yakana yapışsın der gibi bir koku... İşte o kokuydu Cihangir’in burnundaki. Ne burnu, içindeki... Ta içine sinmişti. Şimdiden başı dönmeye, midesi bulanır gibi olmaya başlamıştı.

Ne kadar beklediğini bilmiyordu. Sanki koca gün bu minibüsün içinde bitecek gibi geliyordu ona. Araba dolu görünsün diye içerde oturtuyorlardı yolcuları. Güneş tam gözüne vurduğu için gözünü açamıyordu ve terlemeye başlamıştı. Neyse ki bir iki yolcu daha geldi ve minibüs hareket etti. “İşte serüven başlıyor,” diye düşündü. Bir hayali daha gerçekleşecekti. Böyle düşününce başka hangi hayalinin gerçekleştiğini ne yaptı ne ettiyse çıkaramadı. Olsun, önemli değildi; şimdi biri gerçekleşiyordu ya...

Şehir hemen geride kaldı. Issızlığın ortasına düştüler.

Ekinleri biçilmiş tarlalar ve yer yer yeşillikler arasından uzanan yol, rastgele atılmış bir ipi andırıyordu.

Akasyalar, iğdeler, söğütler yol kenarında, dere kıyısında.

Telgraf direkleri, asfalttan ayrılan tozlu yolların ucunda toprağa bulanmış köyler, arada bir taze yeşil bostanlar.

Alıç ağaçları.

Bozkır.

Yol ovayı ortasından ikiye bölüyordu. Aydınlık göz kamaştırıyordu. Uzun süre bakıldığında insanın gözü nemleniyordu.

Kasaba uzaktan Toprak Mahsulleri Ofisi'nin güneşte parlayan gümüş renkli silosuyla gösterdi kendini.

Cihangir dikkat kesildi.

Birdenbire çıktı karşılarına demiryolu. Bir ucu kavakların arasında kayboluyor, bir ucu önlerindeki karayolunu kestikten sonra kasabanın eskimiş, ufak tefek yapılarının arasından içerlere doğru uzanıyordu. İstasyon o tarafta olmalıydı. Cihangir hiçbir ayrıntıyı kaçırmamak için gözünü dört açmış dört bir yana bakıyordu.

Hemzemin geçitten sarsıntılarla geçtiler. Cihangir dönüp bir kez daha baktı demiryoluna.

Minibüsten inene kadar onu buraya getiren işi hiç düşünmemişti. Şimdi matbaayı bulması gerekiyordu. Çarşı olduğunu tahmin ettiği yöne doğru yürüdü. Yürek burkan bir yoksulluk ve renksizlik vardı etrafta. Bozkırın bozu sinmişti her yere, her şeye... Eskimiş tentelerle güneşten korunmaya çalışan dükkânların önünde gölgelere yığılmış eskimiş insanlar... Gençten birine Çağlayan Matbaası'nı sordu. Az ilerdeydi.

Kendilerininkine benzeyen küçük bir matbaaydı. Bir pasajın içinde, karanlık bir yerdi. Onlarınki iyiydi; hiç olmazsa önü

açıktı, bütün çarşıyı seyredebiliyordunuz.

Selam verip girdi. Onu bekliyorlardı, nerde kalmıştı? Araba beklediğini söyledi, elindeki örnek kâğıdı uzattı. Akşama ancak biterdi; isterse oturup bekleyebilirdi.

“Yok, ben bir dolaşıp geleyim,” dedi, çıktı.

Geldiği yoldan gerisin geri giderek demiryolunu buldu. Rayların parlaklığı ve traverslerin yağlı kara renkleri şaşırttı onu. İstasyonun bulunduğunu tahmin ettiği yöne doğru yürüdü. Arada bir geriye dönüp ilerde iki ucu birleşen raylara bakıyordu.

Rayların kenarından, otları eze eze istasyona geldi.

İstasyon binasının arkasında çitle çevrilmiş küçük bir bahçe vardı; soğan, maydanoz, domates, boylarını çitten yukarı uzatmış bir bölük ayçiçeği ve mısır... İki ağaç arasına gerili ipe asılmış çamaşırlar...

Güneşin altında suskun, sinmiş, yorgun bekleyen istasyon binası.

Yabani güvercinler dolaşıyordu peronda –aralarında haddini bilmez serçeler–; hangarın çatısına inip kalkıyordu yüzlercesi.

Arpa ve buğday depolanan serin, karanlık hangarlar.

Bir kenara yığılmış yağlı, kararmış traversler.

Terk edilmiş bir vagon.

İstasyona tepeden, beton ayaklar üzerinden bakan su deposu.

Birbirinin üzerinden geçen, kesişen, kıvrılan raylar.

Her gördüğü nesneyi, görüntüyü belleğine çizdi, orada çoğalttı, başka görüntülerle birleştirdi. Serüven devam

ediyordu.

Bir saat kadar ileri geri, istasyonun her yerini gezdi. Üniformalı birkaç demiryolcu gördü; onların çay içmelerini, yemek yemelerini izledi. Bekleme salonu ürperticiydi; sanki buralara daha önceden hiç insan ayağı değmemiş, insan sıcaklığı sinmemiş, duvarlarında insan sesi yankılanmamış gibiydi. Zorlu bir kış atlatmış da, dökülen sıvalarının, çatlak kirli camlarının, boyalarından soyunmuş kırık dökük tahta sıralarının utancıyla bunu her an kapıdan giren herkesin yüzüne vurur gibiydi. İçini tuhaf bir duygu kapladı. Tren düdükleri, fışkıran buharlar arasında heybetle puflayan lokomotifler, koşturan insanlar... Bir rüyanın uyandıktan sonra da devam eden puslu izdüşümleri...

Ortalarda pek kimse görünmüyordu. Ara sıra bir iki üniformalı demiryolcu, tulumları içinde elleri yüzleri kara, yağa bulanmış birkaç işçi...

Fazla dikkat çekmemeye çalışıyordu. Bekleme salonunun önünde, büyük pencerenin altına sindi; sırtını duvara yaslayıp çömeldi.

İçindeki tuhaf duygu ağırlaştıkça ağırlaştı; içinde, bir türlü boşaltamadığı bir nefes biriktikçe birikti. Nerden geldiği belli olmayan, aslında çok iyi bildiği ama nedense çıkaramadığı bir türkü usuldan sokuldu; çayırlık bir tepenin üstünde oturup biraz aşağısından kara dumanları, homurtuları ve tıkırtılarıyla geçerken rayları zangırdatan trenleri birer birer uğurladı, bir alışılmışlık edasıyla uzaklarda kaybolan raylar bir an sessiz kaldı; işte o sessizliğin ortasında, hani o yabancı koku vardı ya, işte o koku gelip oturdu yüreğinin başına; bu arada yollar boyu

uzanmak, bir yerlere gitmek isteyen o türkü gelip yapıştı yakasına.

Akşama kadar matbaa ile istasyon arasında gitti geldi.

Hava kararmak üzereyken o matbaanın çırağıyla birlikte paketleri garaja taşıdılar.

Kasaba geride kaldığında, uzaktan uzağa bir tren düdüğü duyar gibi oldu Cihangir.

Aralık 2003

Kuş Yüzü Görmek

Öğle sonu güneşinin soluk ve uzun ışığında renkleri yumuşayan güvercinler, kiremitlerden yansıyan turuncuları kanatlarına alıp göğe saçılmış kâğıt parçaları gibi havalanmışlardı çatıdan.

İlk o gün düşmüştü Hayri'nin içine bu sevda.

Çarşıya gidiyordu. Yolda dedesiyle karşılaşmıştı.

"Nereye böyle pehlivan?"

Bu yol çarşıdan başka yere gitmezdi ki. Elindeki sigarayı avucunun içine saklamıştı.

"Güreşe dede..." demişti.

Dede, önce ne söylediğini anlamamış, sonra ağzının içinde bir şeyler gevelemişti. Ebesine küfretmiş olmalıydı. Hayri olsa öyle yapardı, kendisiyle dalga geçildiğinde basardı küfrü, dedesi gibi. Kendi ebesine küfredenlere, "Benim dedem de senin ebeni... Sen benim ebemden ne anlayacaksın, ama dedem... ebeni..." derdi, kafasını iki yana sallayıp altdudağını emerek.

Caminin berisindeki büyük bahçenin oraya geldiğinde görmüştü güvercinlerin havalandığını. Kanat şakırtıları doldurmuştu göğü. Fazıl'ın kuşlarıydı bunlar. Fazıl Sağlık'ta memurdu. Tatil, mesai dinlemez her gün uçururdu kuşlarını. Gene mesaiyi kırıp kuşlarını uçurmaya gelmişti demek. Hayri kendini birden koca bahçenin ortasında bulmuştu. Bahçenin ağır tahta kapısını ne zaman açmış, ne zaman içeri girmişti

farkında değildi. Etrafı yüksek duvarla çevrili bahçenin zannettiğinden daha büyük olduğunu, orada dışarıdan göründüğünden daha çok ağaç bulunduğunu şaşırarak ayrımsamıştı. Fazıl, iki katlı evin bitişiğindeki kümesin önünde, bir elinde okşar gibi tuttuğu bir güvercinle gölgeye bulaşmış, arkadaşları tarafından uçmaya çağrılmayıp yerde unutulmuş bir kuş gibi döneniyordu. Aklı, uzun kavaklara sürtünüp geçen kuşlarında değil de kümesin içindekilerdeymiş gibiydi. Hayri'yi fark etmemişçesine elindeki kuşu sevmeye devam ediyordu.

Kuşlar çatının üstüne gelince konacakmış gibi alçalıyor, sonra birden hızlanıp yükseliyorlardı.

Fazıl, avucunu açıp kuşu hafiften yukarı fırlatmıştı. Kuş, kulakları dolduran kanat şakırtılarıyla taklalar atmaya başlamıştı. Yere konmak istiyor, kanatlarını süzüp ayaklarını basacakmış gibi uzatarak biraz daha alçalıyor, yere bir metre kala yeniden peş peşe taklalarla göğe fişekliyordu.

Fazıl'ın gözlerindeki ışıltılar kanat kanat çırpınıyordu.

Hayri donup kalmıştı.

Adam görmemiş miydi onu? Dönüp bir kez bile, "Sen de kimsin oğlum, ne arıyorsun burada?" dememişti.

Yere bir türlü konamayan kuş Hayri'nin aklını başından almıştı.

Kuş bir kez daha yukarı doğru fışkırmış, sonunda çatıya konmuştu.

Fazıl cebinden bir avuç yem çıkarıp kapalı dudaklarının arasından üfleyerek "tüüürrvvşş, tüüürrvvşş..." sesleriyle kuşları çağırıyordu.

Nerden geldiği belli olmayan bir güvercin Fazıl'ın avucuna konup yem yemeye başlamıştı. Çikolata rengi, büyümüş de küçülmüş bilgiç çocuk sevimliliğinde, şımarık bir güvercindi. Bir yere yetişecekmiş gibi hızlı hareketlerle yem yiyor, göğsünü şişirip kısa kısa kuğuruyor, utanmazca sahibinin kolunu gagalayarak kendini sevdirmeye çalışıyordu. Birden bir şakırtı daha koptu çatıdan aşağı. Boz renkli bir güvercin boşlukta süzülüp çikolatanın yanına, Fazıl'ın ileri doğru yere paralel uzanmış koluna kondu. Çikolata, bozu gaga ve kanat darbeleriyle uzaklaştırmaya uğraşıyordu. İki kuş Fazıl'ın kolunda kavgaya tutuşmuşlardı; birbirlerine hem kanat vuruyor hem de öterek kendi çevrelerinde dönüyorlardı.

Hayri donup kaldığı yerdeydi hâlâ.

Arkasından doğru fısıltılı bir kanat sesi duydu, bir gölge süzüldü, hafif bir esinti saçlarını yaladı. Yüreği yerinden oynayacakmış gibi çarpmaya başladı. Omzunda bir kuş vardı. Bembeyaz, kalpaklı, paçaları uzun bir kuş. Hayri kıpırdayamıyordu. Nefes bile alamıyordu. Vücudunu dolaşan bir ürperti tüylerini diken diken etmişti. Güvercin omzunda yürüdükçe gıdıklanır gibi oluyordu.

Fazıl, ilk defa dönüp Hayri'ye bakmış, yüzünde gülümsemeye benzer bir kıpırdanma olmuştu. Bu belli belirsiz kıpırdanma; ben senin bahçe kapısından girip bu büyük ağacın altına, kümesin yanına kadar gelişini adım adım izledim, kuşlarıma gözünün düştüğünü de biliyorum, bu hastalık böyle başlar oğlum, bu kuşları bir kere seyreden hastası olur, bu kanat sesleri bir daha asla kulağından silinmez, rüyalarının bir ucu durgun göklerde, bir ucu damların üstünde olacaktır

anlamında bir kıpırdanmaydı. İleri uzanmış kolundaki kuşların ürküp kaçmaları pahasına elini cebine sokup bir avuç yem daha çıkararak Hayri'ye uzatmıştı. Donuk Hayri rüyadaymışçasına elini uzatıp avcuna dökülen yemleri almıştı. Rüya sürüyordu.

Altında durduğu iri ceviz ağacı nerden bulduysa usuldan bir esinti yakalamış ırgalanıyordu. Biraz önce çatının turuncusundan birer parça, Hayri'nin yüreğinin ise tamamını koparıp göğü dolduran şakırtılarla havalanan kuşlar, göğün solmaya yüz tutmuş mavisini yukarılarda bırakıp çatının oluklu kiremitlerine tünemişlerdi. Duvar diplerini saran otlar çıtırdıyor, uyumamak için direnen bahçede sineklerin vızıltısı yankılanıyordu.

Güvercin, Hayri'nin omzundan yürüye yürüye koluna, oradan da eline inmiş, avucundaki buğdaylara hücum etmişti bile. Tırnakları Hayri'nin etine battıkça, Hayri tarifi imkânsız bir hisle yerinden havalanmış, minarenin ikinci şerefesini şöyle bir tavaf edip bütün mahalleyi kuşbakışı seyrettikten sonra tek tek arkadaşlarına uğrayıp, "Gördünüz mü abinizi adiler!" diyerek tekrar caminin oraya doğru süzülüp Fazılların büyük bahçesine, ulu cevizin dibine dönmüştü.

Şımarık çikolata da gelmiş, Hayri'nin avucundaki kalpaklı, uzun paçalı sütbeyazı kovmaya çalışıyordu. Hayri diğer eliyle artık fazla olmaya başlayan çikolatayı yakalamaya kalkışınca kuşların ikisi de kaçmıştı.

Deminden beri olan biteni yüzündeki aynı, her şeyin farkında olduğu halde değilmiş gibi duran gülümseme kıpırdayışıyla izleyen Fazıl, dudağının kenarına bir sigara

sıkıştırmış, paketinden çıkardığı diğerini de sanki içtiğini biliyormuş gibi Hayri'ye uzatmıştı.

Hayri'nin sigarayı almasıyla cebinden kibritini çıkarıp Fazıl'ın sigarasını yakması bir olmuştu. Kendi sigarasını yakmaya utanmıştı. Koskoca adamın yanında, tövbe tövbe...

"Adın ne la senin?" demişti Fazıl tüterek.

"Hayri, Fazıl Abi..."

Fazıl dumanın çoğunu burnundan, bir kısmını da konuştukça ağzından parça parça boşaltarak, "Bu ibne çikolatanın yavruları senin!" demişti.

İkindi yeli, dere kenarında ağız ağıza vererek kümelenmiş iğdelerin açık yeşil ile gümüşi arası değişen yapraklarını hışırdatıyor, iğdenin uçuk sarı çiçekleri kendi baygın kokularıyla sarhoş titreşiyorlardı.

Hayri taş köprüyü geçip iğdelerin yanına gelince durmuştu. Elindeki benekli, alacalı güvercini gagasından öpmüş, sonra bağlara doğru dönerek havaya, taş atar gibi olabildiğince yükseğe fırlatmıştı. Bir süre kanatları kapalı, bir top gibi yükselen kuş kendine gelmiş olmalıydı ki kanatlarını açıp bozkırın sessizliğini yırtan şakırtılarla uzaklaşmıştı. Hayri elini alnına siper edip gittikçe küçülen kuşu, gittikçe küçülen gözlerle izlemişti. Kuş bağları geçip mahallenin üstünde noktalaşmış, silinmişti.

Bu, Hayri'nin Çapar Sarı'yı ilk uçuruşuydu. Daha önce eşiyle birlikte kümesin önüne çıkarıp yemlemiş, bir iki kez de çatıya çıkarmıştı. Aslında kuşlar kümesin önünde sakin sakin

gezinirken birdenbire her neden ürktülerse uçup çatıya konmuşlardı. Hayri'nin içi birden cız etmiş, etekleri tutuşmuştu.

Ya inmezlerse? Ya kaçıp giderlerse? Fazıl'dan da gidip bir daha isteyemez. Zaten herkes şaşmıştı bu işe. Kırk yılın Fazıl'ı nasıl olmuştu da kuşlarına kıyabilmişti? "Okuyup üfledin mi lan oğlum adamı!" diyorlardı. Hayri bir kaşını havaya kaldırarak eller ceplerde, ayaklardan biri önde kasılıyordu: "Abiniz işini bilir aslanım!" Hava atması iyiydi de işin aslı öyle değildi. Fazıl, çikolatanın yavrularını verirken sıkı sıkı tembihlemişti; kuşlara iyi bakacaktı ha, ona göre, nerde besleyecekti, kümes filan var mıydı, tabii bahçedeki eski tavuk kümesini tamir ederse olurdu; suyunu, yemini eksik etmeyecekti, temizliğe de dikkat ha, bir de hırsızlara, ortalık namussuzlardan geçilmiyordu, bak Hayri iyi çocuğa benziyordu, kuşlara gözü düşmüştü, saklamaya ne gerek var, şimdi Fazıl ona bir çift kuş vermezse, ne olacaktı, ne olacağı var mı, Hayri ya tek başına ya da yanına birini daha alıp gece hırsızlığa gelecekti, peki çalabilecek miydi, o biraz sıkardı işte, Fazıl'ın kümesinden kuş çalacak çakal daha fabrikadan çıkmamıştı, olan Hayri'ye olacaktı, Fazıl'ın da kendine göre yöntemleri, taktikleri vardı, bunlar herkese söylenmezdi, amma illa ki yakalardı Fazıl, hem bir kağnı sopa atardı hem de bir ayağından ağaca bağlar tepe aşağı sallandırırdı, bununla kalsa iyi, gelir gider sopalardı, peki neye yarardı, hiç, adının hırsıza çıktığına mı yanarsın, bir dolu sopa yediğine mi yanarsın, elinin boş çıktığına mı, hangisine yanarsan yan, işte o yüzden veriyordu çikolatanın yavrularını, çikolata şimdi

yumurtadaydı, bir haftadır yatıyordu, on beş güne kalmaz çıkardı yavrular, biraz palazlanınca gelir alırdı, bu arada Hayri eski tavuk kümesini sağlamlaştırmalıydı, bundan sonra Hayri Fazıl'ın bir numaralı, en has adamıydı, sen kimin oğluydun lan Hayri, haa, yok, babasını tanımıyordu, abisi filan yok muydu, belki onu tanırdı, şimdi Ankara'da mıydı, ne işle meşguldü, tornacı, öyleyse endüstri meslekten mezundu, Fazıl liseden, görse muhakkak tanırdı canım, aynı mahallenin adamı, hayret babasını niye çıkaramamıştı, yukarı benzinlikte yağcı, oralara da hiç işi düşmüyor ki tanısın, ee tabii o da erken gidip geç geliyordur, cumartesi yok pazar yok, öyle tabii, hadi bakalım, neyse, kuşlara iyi bakacaktı tamam mı, gözü gibi, ne gözü daha da ileri, gözünün içi gibi, eve alıştırması mı, o kolaydı canım, ürkütmesinler yeterdi, onlar yavaş yavaş alışırlardı, önce yuvaya, sonra bahçeye, sonra çatıya, zamanı gelince uçururdu, iyice alıştıklarında birini alır uzaklara gider, oradan atardı, diğeri evde kalmalıydı, eşinin yanına gitmesi için, ikisi bir olursa riskliydi, ne olur ne olmazdı, bir de ilk uçurduğunda havada başka kuş olmamalıydı, bunlar acemi ya, öbürleri bunları çekebilirdi.

Gökte başka kuş yoktu, Çapar Sarı da yok olmuştu. Hayri koşmaya başlamıştı. Kestirmeden gitmek için yoldan çıkıp bağlara vurmuştu. Bağın yumuşak toprağı ayaklarının altından kayıyor, Hayri'yi sendeletiyordu; gözü yukarda, kütüklere takılmaktan son anda kurtuluyor, alçak taş duvarlardan uçarak geçiyordu. Yoktu namussuz! Uçması lazım değil miydi? Ee nerdeydi öyleyse, kuş dediğin şöyle havada bir yarım saat

dolanmadıktan sonra neye yarardı? Başkalarının kuşları nasıl uçuyordu anasını satayım!

Nefesi kesilmişti, mahallenin girişindeki koca akasyanın dibinde durmuş, derin derin soluyordu. Ter yakasından koynuna süzülmüş, gömleği önlü arkalı sırılsıklam olmuştu. Nerdeydi lan bu kuş? Gözü çatılarda ağır ağır yürüyordu. Evlerinin çatısının Hayri'nin görmediği tarafında olmalıydı. Eşinin yanına inmiştir aslanın Çaparı, öyle hemen kötü düşünmemeliydi.

Loş, dar aralıktan aşağı inip evlerinin önüne dolanmıştı. Orda mıydı, o, o muydu, değildi, yoktu işte, çatıdaki Çapar'ın eşiydi... de Çapar nerdeydi?

Recepgilin çatıda bir karartı mı var? Tabii ya, o işte... Vay adi, nereye konmuş! Neyse buna da şükür, birazdan gelir nasılsa...

Hayri bahçeye girip dedesinin yeni aşıladığı, sağına soluna bez bağlanmış şeftalinin gölgesine oturmuştu. Kümesi dedesiyle birlikte yenilemişlerdi, ama gel gör ki kapısı pek de öyle sağlam olmamıştı. Demirden olmalıydı kapı dediğin. Zamanla o da olurdu inşallah.

Kümesten bir avuç yem alıp "tüüürrvvşş, tüüürrvvşş..." diyerek kuşları çağırmıştı. Onu duyan ve yemi gören Çapar'ın eşi daldan düşen bir yaprak gibi süzülerek inmişti ayaklarının dibine.

Çapar Sarı gelmemişti.

Gizli bir emir almış gibi kuşların hepsi birden havalandılar çatıdan. Durgun gök kuşlarla çizik çizik oldu, kıpırdandı.

Hayri, bir gözü kısık, gökyüzünü tararken derin derin ve keyifle çektiği sigarasının dumanını kuşların peşinden savurdu. Fazıl'ın "İçsene la, ne çekiniyorsun, madem başlamışsın bu merete..." dediği günden beri onun yanında içiyordu.

Fazıl'ın şimdiye kadar herhangi birinin kuşlarını görmeye gittiği görülmemişmiş, öyle dedi. Kümesi beğenmiş, fena değilmiş. Yalnız bu kapı pek sağlam değilmiş, hırsıza dayanmazmış. Aşağı mahallede bir Sabri varmış, onlar tanımazmış, eski kuşbazlardanmış; adam evin içine ayrı oda yaptırmış, kuşları orda besliyormuş. Yazın on beş günlüğüne çoluk çocuk köye nohut yolmaya gittiklerinde hırsızlar (hırsızlar diyordu, çünkü bu namussuzlar çift gezer, biri gözcülük yapar biri de içeri girerdi), siz levyeyle kapıyı kırın, adamın evinin içindeki kuşların hepsini alın gidin. Sabri ondan sonra kuşçuluğu bırakmışmış. Yani sizin anlayacağınız bu namussuzlara karşı dikkatli olunmalıymış.

Fazıl kümesin önündeki armuda dayanmış konuşurken Hayri ile Recep bir an göz göze geldiler; Hayri hemen gözlerini kaçırdı, tekrar gökyüzüne, kuşları bıraktığı noktaya çevirdi.

Recep bahçenin köşesindeki kümese girip bu hırsız mevzuundan uzaklaşınca biraz önce Hayri'nin burnuna gelen sidik kokusu da kayboldu. Hayri her, "Lan oğlum hâlâ sidik kokuyorsun!" dediğinde Recep bozulur, "Ne yapayım aslanım, göz göre göre kuşu kaptıracak mıydık?" diye savunmaya geçer, yanakları al al kızarır, gözleri yuvarlaklaşırdı. Dudaklarını da yuvarlaklaştırarak, "Bırakır mıyım ben o dürzüye Akkuyruk'u..." diye olayı yeni baştan yaşıyormuş gibi heyecanlanırdı.

Çapar Sarı'nın Recepgilin çatıya konduğu gün başlamıştı ortaklıkları.

Çapar Sarı gelmeyince Hayri gidip Recep'i bulmuş, "Oğlum hava kararınca ben sizin çatıya çıkıp kuşu tutacağım," demişti. Recep de "Kiremitler kırılır, annem duyarsa bana kızar, nasıl tutacaksın, ordan kaçmayacağı ne malum, hem biraz daha bekleyelim belki gelir," diye gevelerken, Hayri, bunun başka yolunun olmadığını, öldürseler kuşundan vazgeçmeyeceğini, gözüne uyku girmeyeceğini, ya gece kedi kaparsa ne bok yiyeceğini, dedesiyle kümesi boşuna mı yenilediklerini, tek kuşla ne yapacağını, arkadaşlığın böyle günde belli olduğunu, gece kuşların gözü görmediğinden yakalamanın kolay olduğunu, kiremit kırılırsa başka bir çatıdan çalıp yerine koyacağını anlatmış, anlatmış, anlatmıştı. Daha Hayri anlatırken Recep kuşçu olup çıkmıştı zaten.

Hava kararınca Recep çıkıp yakalamıştı Çapar'ı.

Artık Hayri ile Recep okul saatlerinin dışında, geceyarılarına kadar bağların orda, üzüm kütüklerinin arasında, çatılarda, diğer kuşçuların mahallelerinde, evin bahçesinde, çoğunlukla da onarılmış, sağlamlaştırılmış kümesin içinde geçiriyorlardı günlerini.

Kuşları çoğaltmışlardı. Kuşların çoğalmasıyla birlikte işleri de artmıştı. Hangisi yumurtladı, hangi yumurtaların günü tamamlandı, hangisi tüy döktü, hangisi kanat dikiyor, hangisi oyuna başladı, hangisini artık uçurmalı, hangisi yuva kızdırıyor, hangisi çöp çekiyor derken bir gün, yine böyle kuş uçuruyorken...

Kuşlardan biri, Akkuyruk, gökte nokta kadar kalmıştı –o kadar yüksekten uçuyordu–, birden akmıştı. Kanatlarını dikerek hızla akıp gitmişti.

Gökyüzü bomboş kalmıştı.

Sanki koca gökyüzü mavi bir cam gibi kırılıp başlarına inmişti.

Birden koşmaya başlamışlardı, düşünmeden, kendiliğinden; olduğu gibi yere inen gökyüzünün kırıklarına basmamak için uçarak, kuşun kaybolduğu yere doğru ama hedefsiz, neyle karşılaşacaklarını, nasıl sonuçlanacağını bilmeden koşuyorlardı.

Sıra söğütlerin altından, köprüden, anayolun oradan geçip karşı mahalleye varmışlardı. O mahalledeki bütün kuşçuları dolaşmışlar, en sonunda kuşçulardan birinin çatısında bulmuşlardı Akkuyruk'u; adam yerden kuşları gösterip çektirmişti onu. Akkuyruk diğer kuşların arasında, ben buradayım dercesine gülümsüyordu onlara; Hayri ile Recep de karşılıksız bırakmıyorlardı bu tanıdık gülümsemeyi; ta ki adam, "Bende sizin kuşunuz muşunuz yok!" diyene kadar sürmüştü bu çırpıntılı sevinç. Yalvardılar yakardılar, olmadı.

Öyle anlar vardır ki daha sonra gelecek zamanlar için bir başlangıç noktasıdır; o an bir kez yaşandıktan sonra benzerlerini yaşamak artık kolaydır. Recep, başıyla "tamam hadi gidelim" işareti yaparak o anı başlattı. Anlaşılmıştı, tamamdı.

O gece Recep nerden buldu nasıl becerdiyse dişi bir köpeği bir kaba işettirip onu da bir şişeye doldurmuş, dosdoğru Akkuyruk'u buldukları mahalleye gitmişlerdi. Eve yaklaşınca

Recep elindeki şişeyi üzerine boşaltarak kendisini koklayan evin köpeğinin sesini kesmiş, hatta onunla arkadaş olmuştu; beraber kümese gitmişler, zavallı köpek, Recep kapıyı kırıp Akkuyruk'u, yanında da gündüzden gözüne kestirdiği bir çift kuşu daha aldıktan sonra üç tane kuşun da kafasını koparıp avluya atana kadar onu beklemişti.

Recep sokağın sonunda Hayri'yle buluşunca geriye dönüp adamın evine doğru bir de küfür savurmuştu.

Köpek hâlâ peşlerinden geliyordu. Tehlikeli bölgeden uzaklaşınca Hayri karnını tutarak gülmeye başlamış, "Ben seni erkeğinle yalnız bırakayım istersen, sizin işiniz vardır şimdi..." diye Recep'i kızdırmıştı.

Fazıl yaslandığı armut ağacının yapraklarını sigara dumanına bulamış, Recep'in kümesten çıkardığı kuşlara bakıyordu. Recep'in ellerinde gün görmemiş, güneşe değmemiş; kirden, kötülükten uzak, dünyanın ortasına yeni düşmüş gibi bembeyaz bir çift kuş vardı. Fazıl gövdesini ağaçtan ayırıp bir kaşını havaya kaldırarak o güne kadar yeryüzünde sorulmamış bir soruyu sorar gibi heyecandan kısılan bir sesle adeta tısladı:

"Nerden buldunuz lan bunları?"

Sanki ayaklarının altında aceleci bir ürkeklikle yem yiyen, taklalar atarak bir inip bir kalkarken yerleri tozutan; yeşil, mavi, mor, vişneçürüğü, tozpembe göğüslerini şişirip kuğura kuğura bir yandan kendi çevrelerinde bir yandan da eşlerinin sağında solunda kanatlarını ve kuyruklarını yere sürüyerek kur yapan bağdadi, şarabi, gökboz, kalemli, arap, perçemli güvercinler bütün yapıp ettiklerini bir yana bırakıp birdenbire Recep'in ellerinden yansıyan bu beyazlığa baktılar.

Sanki bütün gözler kamaştı, bütün bahçe bembeyaz kesildi.

Sanki Hayri gözleriyle Recep'i yedi bitirdi, yerin dibine soktu; çıkarmadı, orada bıraktı.

Bir kez yaşanmıştı. Dönüşü yoktu.

"Bizim abi..."

Bu duyulur duyulmaz ses Hayri'den çıkmıştı. İçinden Recep'in ebesine küfredip onunla ortak olduğu için ilk kez pişmanlık duymuştu. Zaman kazanmak için elindeki henüz dibine kadar içmediği sigarayı yere atarak Recep'in kafasını ezer gibi ayağının ucuyla toprağa gömmüş; o güne kadar tek tüylerinin zarar görmelerine kıyamadığı kuşlarının sonbaharda ansızın esen bir rüzgârın koca bir ağaçtan onlarca yaprağı koparıp savurduğu gibi darmadağın olmalarına aldırmadan aralarına dalarak Recep'in elindeki beyazlardan birini çekip almıştı.

"Abini yerim lan! Kimin bu kuşlar?"

Hayri ve Recep ellerinde birer kuş ne yapacaklarını bilemiyorlar, öylece kümesin kapısının önünde duruyorlardı.

"Valla bizim de..."

"Eee?..."

"Yumurtaları..."

"Kunduracı Nedim'in değil mi?"

"Evet abi..."

"Nasıl becerdiniz lan ibneler?"

Bu sözlerle birlikte rüzgâr dinmiş, ortalık durulmuştu. Gökte kalan son bir iki kuş da inmişti çatıya. Keyifler yerine gelmişti.

Avuçlarını açıp beyazları bıraktılar, peş peşe iki şakırtı koptu, şakırtılar kümesin çatısında söndü.

“Yak Fazıl abi.”

Bu kez sigaralar Hayri’dendi. Tellendirdiler. Dumanlar, bir gece Hayri’nin rüyalarını süslerse, diğer gece Recep’in uykularını delik deşik eden Kunduracı Nedim’in bembeyaz kuşları gibi salına salına yükseldiler.

“Abi biliyorsun, Kunduracı Nedim beyazdan başka kuş beslemez. Onun bir Çakmaklı var ya, hani acayip perdahlayan, takla atmaktan kanatlarından kan çıkan, ona gözümüz düştü abi...”

Fazıl, çoluk çocukla muhatap oluyor, onlarla gülüp şakalaşıyor demesinler diye gülümsemesini saklamaya çalışarak çenesiyle Recep’i gösterdi Hayri’ye:

“Seninki de öğrendi işi... Malın iyisinden anlıyor.”

Bunu bir iltifat olarak kabul eden Recep, kümesin kapısının eşiğine oturup konuşmasını sürdürdü:

“Valla abi, uykularımız kaçıyordu; inanmazsan sor Hayri’ye. Neyse, biz göz koyduk bu Çakmaklı’ya. Çakmaklı tam o günlerde yumurtaya yattı mı... Bizim de aynı günlerde Ala yumurtaya yattı. Abi biz Ala’nın yumurtalarını aldık, gittik Kunduracı Nedim’in bahçeye. Ben onun bir iki kuşunu çatıdan kurtarmıştım; o yüzden, sağolsun sever bizi. Hayri onu lafa tuttu, ben kaşla göz arasında kümesine girip yumurtaları değiştirdim. Abi sonra kuşlar yumurtadan çıktı. Bizimkiler beyaz, Kunduracı Nedim’inkiler ala... Kunduracı Nedim bu işe akıl erdiremedi. Yaralı kuş gibi çırpındı durdu. Abi yavrular

büyüdü, bir gün, biz bunları uçuralım dedik. Aynı gün, daha kuşlar havadayken Kunduracı Nedim elinde alalarla geldi. Dükkânı çırağa bırakıp gelmiş. Aha abi, şimdi senin durduğun yerde durdu. 'Eşşoğlu eşşekler, yumurtaları değiştirdiniz değil mi?' dedi. Yemin billah ettik, inanmadı. Alaları da bıraktı gitti."

"Ulan oğlum, siz Küp'ü de geçmişsiniz. Vay çakallar vay!"

Ne söyleyeceğini bilemeyen Hayri'yi, elinde çay tepsisiyle bahçenin uzak köşesindeki evden gelen kız kardeşi kurtardı. Hayri hemen fırlayıp kız kardeşinin elinden tepsiyi kaptı, Recep'e fazla görünmemesi için, babasından ödünç aldığı başın, gözlerin ve kaşların aynı yönü işaret ettiği "hadi bakalım toz ol" hareketiyle kızı uzaklaştırdı.

Hayri çayları doldururken Recep yeni bir hikâyeye başlamıştı bile. Bir gün öldürecekti bu çocuğu ya, dur bakalım.

"Abi bizim bir Çorum Çıplağı vardı; bir gün bu, çatıya inemiyor. Tam çatının üstüne geliyor, bir fişekliyor, ta göğün tavanına vurup geri dönüyor. Sonunda Arabacı Ferhatların kuşlarının arasına karışıp onların çatıya düştü. Kan ter içinde koşup vardık oraya. Ferhatlar, iki üç kardeş birden üstümüze yürüdüler. Vermediler bizim Çorum Çıplağı'nı. Ertesi gün bir kilo zehirli buğday aldık abi. İki üç kere bunların evinin oradan geçtik dolaşıyor gibi. Geçerken de çatıya, bahçeye, nereye rast gelirse buğdayları serptik. Kuşların yarısı öldü... Arada bizim Çorum Çıplağı da gitti..."

Hayri içinden Recep'i bir kez daha öldürdü. Kaç defa söylemişti; her şeyi herkese anlatma diye. Bir yandan çayları tazelerken bir yandan da Fazıl'a göstermemeye çalışarak Recep'e kaş göz işaretiyle artık susması gerektiğini hatırlatıyor

ve “İnşallah Küp’le olan maceralarımızı, gizli kümesi filan anlatmaz,” diye içi içini yiyordu.

Bu civarda Küp’ü tanımayan yoktur. Yaz kış kara lastik çizme ve hiç değişmeyen, hiç yıkanmayan bir kazakla gezen; kısa boylu, kara, tıknaz, su küpüne benzeyen bir oğlan. Hayri’nin Fazıl’dan o şımarık çikolatanın yavrularını alıp da kuşçuluğa başlamasının daha ilk günlerinde, belki de kuşları ilk uçurduğu saatte damlamıştı buraya. Hayri onu duvarın dibinde görünce tipinden hiç hoşlanmamış, kovalamıştı. Ama o kovalamakla gitmezdi. Biraz ileri gider oradan bakardı. Sonra yavaş yavaş eski yerini alırdı. Hiç konuşmazdı. Bir de bakardınız, sofranıza oturmuş sizinle yemek yiyor, çay içiyor. Yukarı mahallenin kuşbazı Bünyamin bunların yanında yemek yiyen bu tıknaz, sırf kazak ve lastik çizmeden ibaret kara oğlanı görünce, “Vay Küp, tezgâhı iyi yere açmışsın!” deyince öğrenmişlerdi meşhur Küp’ün bu oğlan olduğunu.

Söylenene göre giremeyeceği kümes, çalamayacağı kuş yokmuş. “Abi yalan valla,” diyordu; “Hep benim üstüme atıyorlar. Ben bıraktım o işleri.”

Şöyle bir baktınız mı sessiz, efendi bir çocuktu; bundan ne zarar gelebilir ki diye düşünürdünüz. Adını çıkarmışlar zavallının. Sanki gizliden takip ediyormuş gibi, Hayri ile Recep ne zaman kümesin önünde yer sofrasına otursalar, Küp duvarın dibinde biterdi. Önceleri Hayri kız kardeşini Recep’ten kıskandığı gibi Küp’ten de kıskanacak olmuş sonra çabucak vazgeçmişti. Annesi, “Bunların evi barkı yok mu? Tüm mahallenin piçleri bizim evde!” diye söyleniyordu ama, Küp’ü, çağırırsan sofraya otururdu, yoksa sesini çıkarmadan izlerdi.

İlk başta, Küp'e yüz verip vermeme konusunda kendi aralarında tartışmışlar; kümesi öğrendiği ve bahçeye rahatça girip çıkabildiği için kuşlarını çalabileceğinden kuşkulanmışlar, ama böyle bir niyeti varsa zaten her ne olursa olsun gerçekleştireceğini düşünüp en iyisinin hırsızın yanlarından ayrılmaması olduğuna karar vermişlerdi. Bu düşünce daha sonra şekil değiştirip başka yönlere kaymıştı.

İşe Perçemli'yle başlamışlardı. Yukarı mahalledeki, aklını kuşlarla bozduğu, ayrıca kuşlardan bulaşan bir hastalığa yakalandığı söylenen, hatta bu hastalığı yüzünden asla evlenemeyeceği, evlense bile fazla yaşayamayacağı dilden dile dolaşan, buna rağmen birkaç sene önce evlendiği ve bir de çocuk sahibi olduğu halde, hâlâ çok geçmeden öleceği iddia edilen Bünyamin'in kuşuydu Perçemli. Göz koymuşlardı bir kere. Bir insan böyle bir kuşa sahip olsa daha ne isterdi? Arkadaşları gibi okuldan çıkınca doğru kahveye ya da kız peşine gitmiyorlardı ya. Ah o Perçemli yok muydu! Duruşu, asaleti yeterdi. Bünyamin'e sormuşlardı; "Perçemli'yi satar mısın?" diye. Recep, Almanya'daki babasından para isterdi o zaman. Öldürseler satmazdı Bünyamin. "Böyle bir kuş kimde var!" diyordu. Bünyamin'in Perçemli'yi satmam dediğinin ertesi günü Perçemli ellerindeydi. Küp, Bünyamin'in sabaha kadar başında nöbet beklediği kümesten kuşu çıkararak arkadaşlarına getirmiş; dostluğunu, sevgisini ispatlamıştı. Ancak asıl sorun şimdi başlıyordu. Bu kuşu ne yapacaklardı? Nerde saklayacaklardı? Bünyamin yarın gelir, kümese bakacağım diye tuttururdu. Bakardı da.

Çözümü Küp bulmuştu. Kırk yılda bir yaptığı nadir konuşmalardan birini yaparak Recepgilin evin arkasındaki örenin içine bir kümes yapmayı önermişti. Ören Recep'in halasıgilindi. Halası, kocası öldükten sonra İstanbul'daki oğlunun yanına gitmiş, boş kalan evin de yarısı yıkılmış, ören olmuştu. Evin ayakta kalan kısmındaki bir odanın içine sağlam bir kümes yapmışlardı. Arka tarafa bakan küçük pencereyi örmüş, odanın kapısını dışarıdan tahta çakarak kapatmışlardı. Dışarıdan bakıldığında kullanılmayan bir yer gibi duruyordu. Perçemliyi oraya saklamışlardı. Küp'ün sonradan getirdiği diğer kuşları da orada saklıyorlardı. Girerken tahtaları söküyor sonra tekrar çakıyorlardı.

Fazıl çayını bitirmiş ayağa kalkmıştı ki bahçe kapısından Hayri'nin dedesi girdi.

"Ne var ne yok Fazlı yeğenim?" dedikten sonra doğruca, bezlerle sıkı sıkıya sardığı yeni aşılanmış şeftaliye yürüdü.

Eski Fazıl yeni Fazlı, dedeye cevap versin mi vermesin mi bilemedi. Kapıya doğru yönelirken:

"Küp'e dikkat edin ha! Yanınıza yaklaştırmayın. Onun öyle zararsız, sessiz göründüğüne aldanmayın. Benden size abi tavsiyesi. Hadi eyvallah..."

Recep hemen atıldı:

"Güle güle Fazıl Abi, gene bekleriz."

Dede, bir şey olmuş mu diye şeftalisini kontrol ederken diliyle dişlerinin arasından mırıldandı: "Gidişi olsun da gelişi olmasın! Bunları da alıştırdı kuşçuluğa ebesini..."

Fazıl tam çıkacakken kapıda durdu:

“Çakmaklı’nın yavruları benim…” dedi.

Eylül yağmurlarla gelmişti.

Gökte biriken bölük pörçük bulutlar kendini iyice hissettiren rüzgârla sararmaya yüz tutmuş tepelere doğru ağıyorlardı.

Hayri ile Hüseyin, eylül ikindisinin kavuniçine çalan renkleriyle kuşatılmış çay bahçesinde oturuyorlardı. Fıskiyesinin durmadan aynı serinliği dağıttığı havuzun kenarındaydılar. Öylesine dalmış havuzun sularını seyrederken sararmış bir yaprağın dalından koparak ağır ağır indiğini fark etmediler.

Hayri, hayatında ilk defa sandalyeye oturmuş gibi duran, küçüldükçe küçülmüş Hüseyin’in kara suratına kısacık bir an baktı:

“Oğlan, ben kuşları Hüseyin’den aldım deyince… Allah Allah dedim… Ben askerdeyken yeni kuşçular mı türemiş, dedim… Demek…”

Hüseyin yine susuyordu.

Yaprak aynı ağır salınışlarla havuzun sularına bıraktı kendini. Bir süre –çok kısa bir an– ıslanmadan kaldı suyun yüzünde, sonra fıskiyeden inen suların dalgasına kapılarak havuzun koynuna bıraktı kendini.

Hayri askerliğini bitirip memlekete geleli bir aydan fazla olmuştu.

Bu sabah, şöyle bir çarşıya inip turlayayım diye evden çıkmış; havayı, bulutları, çatıları kolaçan ederek yürürken dere kenarındaki kavakların üstünde uçan bir çift kuş görmüştü. Ne

zamandır sessizleşmiş, bezgin, umutsuz, çaresiz, küskün yüreği onlarla birlikte kanat çırpmaya başlamıştı. O yöne doğru adımlarını sıklaştırmıştı. On yedi-on sekiz yaşlarında bir delikanlı kuş uçuruyordu. Hayri havadaki kuşları göstererek, "Bu kuşlar senin mi?" diye sormuştu.

"Benim."

"Yalancının..."

"Ne diyorsun abi sen!"

"Bu kuşlar benim."

"Olur mu abi, benim kuşlarım."

"Kim verdi sana bu kuşları?"

"Parasıyla aldım."

"Kimden?"

"Hüseyin'den."

"Lan oğlum Hüseyin kim?"

"Hüseyin işte... Çiftçilerin Hüseyin."

Çiftçilerin mi? Çiftçilerin Hüseyin... Çiftçilerden biri vardı, ama onun adı Hüseyin miydi? Hem o herif kuşçu filan değildi ki...

"Nerde buluruz bu Hüseyin'i?"

"Kahvededir. İnanmıyorsan gidip soralım."

Gitmişlerdi. Garajların arkasındaki kahvelerden birine girmişlerdi. Küp de oradaydı. Oturmuş okey oynuyordu. Üstünde aynı kazak, ayağında aynı çizme. Olduğu gibi, eskiden nasılsa öyle...

Delikanlı Küp'ün karşısına geçip, "La Hüseyin, kuşları bana sen satmadın mı?" deyince, Hayri, "Demek bu çakalın da bir adı varmış!" diye düşünmüştü.

Hayri konuşuyor Hüseyin her zaman olduğu gibi yine dinliyordu.

"Ya Hüseyin, işte böyle... Askerlik bitti. Abim Ankara'da bir tornacılık işi ayarlamış. Yarın gidiyorum."

Sonra ekledi:

"Lan Küp, sana Hüseyin demek insana zor geliyor. Sen Küp'sün işte oğlum!"

Derin bir iç çekti:

"Bakalım oralarda kuş yüzü görebilecek miyiz?"

Yağmur sonu çıkan –öğle üzeri yağmur yağmıştı– çekingen güneş bir ara parlayıp söndü havuzun sularında.

Güz geliyordu.

Ağustos-Eylül 2003

Dallar Kırılırken Rüzgâr Saklı Kalır

Yağmurlardan artakalmış bir taşra şehriydi. Sular, çer çöp ne bulduysa getirip sağa sola rastgele bırakmış, toprağı çizik çizik oymuş, bir sürü irili ufaklı taşı ortaya çıkarmış sonra geride koyu bir hüzün, iç sıkıntısı, donuk kül rengi bir gökyüzü bırakıp gitmişti.

Yağmurla birlikte insanlar da, hayat da çekip gitmişti şehirden sanki.

Ev hep aynı eski evdi. Avlu, gittikçe koyulaşan alacakaranlıkta solmuş bir fotoğrafı andırıyordu.

“Oğlanın gözü düştü bu merete eksikli, iki saat başından ayrılmadı.”

Avlunun ortasında dikilip kalıyoruz dedemle.

Ninem, pencerenin önündeki gölgede kalmış sedirden öyle bir bakıyor ki...

Ben bisikletin gidonunun bir tarafından tutuyorum, dedem diğer tarafından. Kapıdan girdiğimiz gibi kıpırdamadan dikiliyoruz ninemin karşısında. Dedemin yüzünde, bizim suç işlediğimizdeki zorlama gülümsemenin aynısı. İstemeden bir şey yapmış gibi. Bir daha yapmam der gibi.

“Kalk bir ayran yap eksikli, yandık valla.”

Suç bastırıyor, biliyorum. Her zaman yapar.

Ne çok terliyor dedem. Kilolu tabii. Hem nefes darlığı da var.

Ninemin kalktığı yere oturuyor.

“Bineyim mi dede?”

Başıyla olur işareti yapıyor.

Çarşıdan eve gelene kadar pedal bacağıma çarptı. Çok acıyor. Hiçbir şey söylemiyorum. Belli etmemeye çalışıyorum. Bir keresinde Abdullah’ın bisikletinden düşmüştüm. Düşeceğimi önceden bilmiştim ama. Ben bu dönemeci alamam demiştim kendi kendime. Alamadım. Aslında tam da alıyordum da... Son anda düştüm. Bacağım yüzüldü, ince ince kanadı. Söylemedim anneme. Dışarıdayken topalladım; eve gelince topallamadım. Abdullah’a da söylemedim düştüğümü. Bacağım çok acıyor. Belki de kanamıştır.

Biniyorum. Gelirken hep yokuş çıktığımız için binemedim. Dedem, şu yanlardaki küçük tekerleri çıkarsa. Ben çocuk muyum? Zaten biliyorum sürmeyi.

“Dede şunları çıkar ya...”

“Sonra çıkarırız, hele dur bakalım.”

Hele dur bakalım, hele dur bakalım... Bu dedemin de hiç acelesi yoktur zaten. Ne duracaksak! Şimdi ayranını içmeden hiçbir iş yapmaz. Eksiklisi ayranı getirir şimdi ama burnumuzdan da getirir. Bir keresinde sormuştum dedeme, nineme niye “eksikli” diyorsun diye; “Eksikli de onun için,” demişti, “onların senin gibi şeyi yok.” Ne güzel gülmüştü. Şeyin adını açık açık söylemişti. Sonra, “Azıcık ucundan ver de yiyeyim,” diyerek elini orama uzatıp sanki oradan bir şey almış gibi ağzına götürüp dudaklarını şapırdatarak yer gibi yapmıştı.

Avluda bisikletimle tur atıyorum. Yer pek düzgün değil, zor sürüyorum bisikleti. Şu küçük tekerler çıksa da ben de sokağa çıkarsam bisikletimi. Aksi gibi, gelirken kimse görmedi bizi. Hangi deliğe girdilerse mahallenin çakalları! Kesin yukarı mahalleyle maç yapıyorlardır. Biz desek yapmaz inekler. Ama görür onlar. Bak bindiriyor muyum hiç onları!

Ninem ayranla geliyor.

“Kaça aldınız bu mereti?”

Sanki dedemi dövecek! Biraz daha böyle surat asarsa, dedem basar küfrü. Çok güzel küfreder dedem. Mahallede arkadaşlar arasında da ben...

Ninemin uzattığı bardağı almıyor.

“Oğlana ver, önce o içsin, sonra şeyi düşer.”

Başka zaman olsa ninem, “Kurbanlar olurum ben ona...” derdi.

Şimdi demiyor. İyi sinirlenmiş.

Ayranı uzatıyor. İki ayağım yerde, bisikleti kıçımla ite ite yaklaşıp uzanıyorum bardağa.

Bir dikişte bitiriyorum. Dedem sanki kendi içmiş gibi “Ohh...” çekiyor.

Ninem bardağı doldurup ona uzatıyor.

Dinlene dinlene içiyor dedem. Sanki hiç işi yokmuş gibi...

“Bir daha doldur bakalım kölesi olduğum avrat...”

Tamam işte. Ninem şimdi yumuşar. Dedem her zaman onu kandırmasını bilir. Beraber gider ayakkabı alırız mesela, ninem kızar, kaça aldınız der, dedem hep yarısını söyler ya da yarıdan da az; çünkü ninem hesap bilmez, paraları da bilmez, bana

sorar, ben de çok ucuza aldık derim. Ninem sinirlenince, dedem eğer suçluysa bir iki güzel laf söyler, bir yağ yakar, tamamdır. Nineme çaktırmadan bana göz kırpar; ninem uzaklaşınca da arkasından, dilini dudaklarının arasından çıkararak şey yapar gibi pırrtt diye ses çıkarır. Ninemi kandırmak çok hoşumuza gider. Bu yüzden bana hep yalan söyletir dedem.

“Daha bakkalın borcunu vermedik, bir de bunu çıkardın başımıza. Daha maaş gününe iki ay var.”

Ninemin yumuşamaya niyeti yok.

“Valla ucuza aldık nine... Adam dedemin arkadaşıymış, canın sağolsun, hiç vermesen de olur, dükkânı al götür, dedi,” diyorum acımayan ayağım pedalın üstünde. Gözüme de güneş düşüyor, tek gözüm kapalı.

“Senin o tatlı dilini yerim kurbanlar olduğum,” deyip yanaklarımı ellerinin arasına alıyor, şap diye öpüyor. Siliyorum ıslanan yeri.

Dedemde bir keyif bir keyif. İyice yayılıyor sedire.

“Hadi bir çay yap bize eksikli...”

“İki dakika boğazın dursun herif, kahvede içtiklerin yetmedi mi?”

“Her gördüğüne çay ısmarladı nine, en az yirmi bardak çay içmiştir. Ben de gazoz içtim.”

Ninem söylene söylene içeri giriyor. Dedem çayı içmeden yerinden kıpırdamaz artık. Bizim tekerler de kalır. Bak görürsünüz, beni şimdi bir de bakkala gönderir, yarım kilo sakız leblebi al gel diye. Akşamı ederiz artık.

“Hadi kölesi olduğum, sen de bakkaldan...”

Ben demedim mi?

“Tamam dede ya, tamam ya...”

Bisikleti duvarın dibine çekip çıkıyorum kapıdan. Bizimkiler hâlâ ortalıklarda yok. Şimdi bisikletim olsaydı, yani var da, yanındaki küçük tekerleri olmasaydı, ne güzel onunla bir solukta gider gelirdim.

Yavaş yavaş gitsem de olur. Daha dedem çay içecek de...

Bakkal Ömer Amca bir kalıp peynir kesmiş tartıyordu. Bıçağa bulaşan peynir parçaları öyle hoşuma gider ki benim. Alıp ağzıma atasım gelir. Ömer Amca niye yapmaz bunu bir türlü anlamam.

Yarım kilo sakız leblebi ile iki gazoz alıyorum. Dedem söylemeden alırım gazozları. Söylemesine gerek yok. Nasıl olsa ister, bir de onun için mi geleceğim bakkala? Ömer Amca bizim sayfayı bulup ağır ağır yazıyor. Bizim ikinci sayfa da iyice dolmuş.

Yine yavaş yavaş yürüyorum. Eve yaklaştığımda bizim avludan gelen sesleri duyuyorum. Birisi bağırıp duruyor. Bu amcamın sesi ama...

Evet, amcam bu. Dedeme öyle bir bağırıyor ki... Dedem ağladı ağlayacak. Ninem bile korkmuş.

“Ben götüremem,” diyor dedem, sesi zor duyuluyor.

“Ben götürürüm o zaman!” diye bağırıyor amcam ve benim bisikleti alıp kapıdan çıkıyor. Nerdeyse beni ezecek.

Duvardaki resmine bakıyorum. Amcamın o yıllardaki hali; genç, güleç, yakışıklı. İtfaiyeci üniforması, subaylarınkine

benzeyen şapkasıyla önündeki aslında pek de parlak görünmeyen hayata, yine de ömrünün fırsatını yakalamış gözlerle, hayatı, sıkıntıları alt etmiş, amelelikten kurtulup huzurlu günlere adım atmış dingin bir yüzle bakıyor. Yıllardır aynı duvarda asılı duran bu siyah beyaz resim; bisikletimi daha doğru dürüst binemeden, arkadaşlarıma bile gösteremeden alıp götürdüğü, dedemle dövüşüp onu küstürdüğü, sulu gözlü olduğum için benimle dalga geçip hep ağlattığı, kömür taşırken gücüm yetmediğinden ağırdan aldığım için beni tokatladığı, oğluyla kavga ettiğimde benim onun büyüğü olduğumu dolayısıyla benim sözümün geçerli olduğunu söyleyerek benden yana çıktığı, kendime imza ararken bana yardımcı olduğu (imzam onun imzasının neredeyse aynısıdır), güzel bir türkü duyunca çoluk çocuk hepimizi kaldırıp halaya durduğu günlerin izini taşıyor.

Nöbetçi olduğu günlerde akşam yemeğini sefertasıyla ben götürürdüm. İtfaiye binasından içeri girince, “Kimin var böyle yeğeni” diye sevinir, yanağımdan makas alırdı. Avucuma bir beşlik sıkıştırır, ben de onunla çekirdek alır eve gidene kadar çitlerdim. Bazen itfaiye aracına biner şehrin ana caddesini, çarşıyı sulardık. Şoför mahallinde oturmaktan çok arkada, basamakta durup dolaşmayı severdim ama amcam tehlikeli diye pek izin vermezdi.

Kış aylarında, hale hamsi geldiğinde biraz fazla alır, bizi de çağırırdı. Kocaman bir tepsiye dizdiği hamsileri soğan ve limonla süsler, üzerine ince ince margarin doğrar, kuzineye sürerdi. Evde olduğu günlerde sabahları biber kızarttırıp üzerine yumurta kırdırırdı; kokusu bahçe duvarını aşıp bizim

eve gelirdi. “Babasına çekmiş, hiç boğazı durmuyor,” derdi yengem.

Nöbetçi olmadığı zamanlarda mutlaka bir iş bulur çalışırdı; çatı aktarır, su yolu kazar, maçlarda ayran satar, kömür taşır, marangozhanede arkadaşına yardım eder üç beş kuruş kazanırdı.

Beni hamama götürüp ilk tıraşımı yaptıran odur. Nasıl yapacağımı anlatan. Artık delikanlı olduğumu, vücudumda nelerin değiştiğini.

Su deposunda çalışıyoruz. Kum temizliyoruz. Ramazan ayı. Amcam kuyunun içinde, kovayı kumla dolduruyor, ben yukardan çekiyorum. Gücüm yetmiyor. Avuçlarım patlak, su toplamış. Öğleden sonra bırakıyoruz çalışmayı. Eve gelip yatıyoruz. Yine ikindi vakti yatıp uyuduğum bir gün, karmakarışık rüyalar görüyorum; o karışıklığın arasında çıplak kadınlar, sevişme sahneleri, parça parça bir şeyler... Ve “düşüm azıyor”... Birden uyanıyorum. Pijamamın önü ıpıslak. Orucum bozulmuş mudur şimdi? Kime sormalı? Ne yapmalı? Bilmiyorum. Canım burnumda. Bozsam mı orucu? Şunun şurasında iftara bir iki saat kaldı, en iyisi bozmamak. Bozarsam doğrudan altmış bir. Ya zaten altmış bir olduysa? Olsun ben yine de bozmayım; belki de bozulmamıştır orucum. Ee şimdi ne yapmalı? Yıkanmalı. Yıkanmalı da nasıl, anneme nasıl söylerim, ne derim? Şimdi durduk yere, evi iftar telaşı sarmışken ben yıkanacağım denir mi? İftardan sonra yapsam nasıl olur, oruç zarar görür mü? Peki, iftardan sonra nasıl diyeceğim anneme? Çok yoruldum, ben bir banyo yapıp öyle yatayım desem... olur ama, ya iftardan önce yapmam

gerekiyorsa? Yok yok, en iyisi hemen yapmak... da nasıl? Birden aklıma kız kardeşim geliyor. O anlamaz nasıl olsa. Kalk kız bir su ısıt, ben yıkanacağım derim. Niye diye soracak değil ya, hem sorsa bile ona şöyle kaşlarımı çatıp ters ters bir baktım mı, tamamdır. Aramız iyidir onunla, arkadaşlarımın kardeşlerine yaptıkları gibi eziyet etmem, giydiklerine pek karışmam, zaten giyecek nesi var ki; gezmesine de karışmam, nereye gidecek ki, bir iki düğün, arada bir çarşı filan, o kadar. Akşamları ben istemeden çayı demler getirir, çayı çok sevdiğimi bilir hani, bir dediğimi iki etmez. Bazı sabahlar, ne yalan söylemeli aslında cuma sabahları, hani cumaya gideceğim ya, anneme su ısıttırırım. Kız kardeşim bilmez mi benim niçin yıkandığımı, bilir tabii. Şimdi su ısıttırsam yine anlar elbet. Anlarsa anlasın canım, ne yapayım yani, mübarek gün, ben bir şey yapmadım ya, Allah'tan, oldu işte. Oruç bozulmuş mudur? Kime sormalı, nasıl sormalı? Sorulmaz ki!

Sonunda yataktan çıkıp mutfakta anneme yardım eden kız kardeşimi çağırıyorum, bir gelsene buraya diye, geliyor, ciddiyetimi bozmadan, işten gelmiş büyük bir adam ağırlığıyla ve gözlerine bakmamak için yeni uyanmış gibi gözlerimi ovuşturarak bana bir su ısıt diyorum. Bu kadar işin arasında nerden çıktı bu demiyor, ne suyu diye sormuyor, gidip banyodaki küçük tüp gazı yakıyor. Üstünde kazan hazır zaten. Banyoda üst üste birkaç defa aptes alarak işi sağlama bağlıyorum, tövbe ediyorum, orucumu kabul etmesi için Allah'a dua ediyorum. İftardan sonra amcam geliyor.

"Hadi abi teraviye geç kalıyoruz," diyor babama.

Sonra bana sesleniyor:

“Hadi sen bizimle gelmiyor musun?”

Utanıyorum, ben çok yorgunum, kollarımda, bacaklarımda derman kalmadı, çok da uykum var, olmasa bile camide çok uykum geliyor demeye. “Ben size yetişirim,” diyorum. Apar topar aptes alıp peşlerinden koşturuyorum. Bacaklarım beni zor taşıyor. Sokaklarda bir canlılık. Gündüz saklanan enerji, depolanan istekler, gülücükler, konuşmalar hızlı adımlara karışıyor. Çocuklar şimdiden gülmeye başlamışlar bile, hem koşturarak yürüyor hem de camide ne muzırlıklar yapacaklarını planlıyorlar. Cami ılık bir yuva gibi. Uyku etrafımda dört dönüyor. Teravi uzadıkça uzuyor. Bugünkü orucum kabul olmuş mudur? Bozulduysa, altmış bir. Nasıl tutarım, ne zaman tutarım? Ramazandan sonra herkes yiyip içip geziyorken ben nasıl oruç tutarım? Zaten çalışıyorum, iş ağır; pazılarımda ince bir sızı, avuçlarım zonkluyor. Yaşlanınca tutarım desem, zaten her şeyi yaşlılığa atıyoruz; o zamana kadar kim bilir kaç tane altmış bir oruç borcu birikir, namaz borcu birikir, günahlar birikir; birikir oğlu birikir. Allahım n’olur kabul et orucumu. Vitir namazında şaşırıyorum, oysa hep dikkat ederdim, kafa işte. Benim gibi şaşıranlar olmalı ki arka saflardaki çocuklardan bir kıkırdama, pıhlama hatta bazılarından kahkahalar geliyor. Herkes gülmemek için kendini zor tutuyordur eminim, çünkü benim öyle olur ama bu kez şaşıran, gülünecek duruma düşen benim. Dizlerimin üzerinde zor duruyorum artık, öyle ağrıyor ki...

Çocuklar herkesten önce çıkıyorlar bin bir şamatayla, ayakkabılarını yolda giymeye çalışıp sekiyorlar birbiri peşi sıra. Erken çıkanlar arasında ben de varım. Babam ile amcam

kahveye gidecekler; ben çıkış kapısının karşısında, erkekler cami avlusunu boşalttıktan sonra üst kattan inecek kadınları bekliyorum.

Durulmuş, yıldızlı, serin bir gece. Hafif bir rüzgâr, hafif bir çam kokusu.

Annem, yengem, bir iki komşu daha geliyorlar. Her şeyden arınmış gibi bir rahatlık yüzlerinde, umulmadık bir canlılık seslerinde. Ne konuştuklarına kulak vermiyorum. Tek duyduğum kadınların terliklerinin çıkardığı şıpıdık sesleri. Annem söylemiş midir, bizim oğlan iftardan önce yattıydı böyle böyle oldu diye. Bunlar kendi aralarında her şeyi konuşurlar; kocalarıyla ne yaptıklarını bile, her şeyi... Konuşur konuşur gülerler. Kaç kere duydum. Bir mevzu buldular mı dünyayı unuturlar, çevrelerinde kim var kim yok farkında olmazlar; kafalarını birbirlerine yaklaştırır, yemenilerinin bir ucuyla ağızlarının bir kısmını kapatıp konuşur konuşur kıkırdarlar.

Biraz önden yürümeli, hiç değilse kulağım duymaz, bana mı gülüyorlar, başka şeye mi bilmiyormuş gibi olurum.

Annem daha önce anlatmadıysa bile şimdi kesin anlatır.

“Kele anam,” der içlerinden biri, “erkek adam değil mi olur, olur.” Sonra da kıkırdarlar. Ne varsa sanki! Ota çöpe, her şeye gülerler. Gelirken kendi başlarına geliyorlar da giderken niye ben götürüyorum bunları? Geç oldu diye sanki mübarek gün birileri önlerini mi kesecek! Bunların kendi oğulları yok mu sanki, bir gün de onlar götürse ya... Tabii beyefendiler camiye gelmezler ki, gelenler de çıkışta doğru kahveye. Herkes senin gibi sabah işe gitmiyor oğlum! Sen derdine yan...

Evin yokuşunu çıkarken bacaklarım iyice çekmez oluyor. Sokağın sonundaki ağaç kalabalığı karanlığı koyulaştırıyor.

Anneme beni sahura kaldırmamasını söyleyip hemen yatıyorum. Yatarken yine bir korku: Ya gene aynı şey olursa? Bir günde iki kez nasıl yıkanacağım derim? Yıkanmasam, ertesi gün oruç tutmam gerekiyor mu gerekmiyor mu, tutmasam altmış bir mi?

Yine karmakarışık bir uyku; birtakım yüzler, görüntüler, engeller; bunalıyorum, kıvranıyorum...

Annem zorla sahura kaldırıyor. Sahursuz tutulmazmış. Sabah işe gidecekmişim, dayanamazmışım. Sıcak bazlamaları yağlayıp çayla birlikte indiriyorum mideye yarı uykulu...

Sabah yine erkenden uyandırıyor annem. Amcam bahçede beni bekliyor. Üstünde yeşil yeşil yaprak gölgesi, toprakta parlak sarı bir güneş ışığı, bir kuş sesi bir kuş sesi...

Kazasız belasız atlatılmış bir gecenin sonunda, yine ıslak kum dolu kovamıza, karanlık, rutubetli kuyumuza, kızgın güneşimize ve susuzluğumuza doğru yola çıkıyoruz.

Doğuya doğru yürüyoruz. Güneş gözümüzü kamaştırıyor. Uzaktaki tepelere tırmanmaya çalışan ağaçların üstünde sis var gibi.

Ayaklarımızın altında bastıkça çıtırdayan sararmış otlar.

Dilim damağım şimdiden kurumaya başladı bile.

Bir hafta oldu bu su deposunu temizleme işini alalı. Amcam, okul harçlığını çıkarırsın, gel, dedi. Ben de zaten tuğla ocağına gidecektim, benim için de iyi oldu.

Şimdi tam zamanı işte. Dün geceden beri planladığım gibi kafamdaki soruları soruyorum; ama bir arkadaşım bana sormuş da, ben bilememişim gibi...

Yürüyoruz.

Amcam anlatıyor, gayet ciddi...

Su deposu yaklaşıyor.

Elleri, yüzü kurumuş; suyu çekilmiş gözlerinin. Öyle eski, öyle uzak, öyle çaresiz bakıyor ki... Utanıyor her şeyden, herkesten, kendinden. Benden...

En küçük kızı, yuvadan en son uçanı gelmiş; her gün uğruyormuş zaten. Evi yakın. Hem babasının üstünden yorganı kaldırıp pijamasını sıyırarak sonda takıyor hem konuşuyor:

"Şekeri çok yüksek," diyor, "ne yediğini bilmiyor, önünden çekip alıyoruz. Çok su içiyor. Kaç defa değiştiriyoruz idrar torbasını. Bazen sonda çıkıyor, hiç değilse bize söylese çıktı diye, söylemiyor, yatağı ıslatıyor göl gibi... Ev koktu iyice. Ne kadar havalandırsak da boş. Sindi koku her yere. Kapıdan bir gelen olsa ne der! Valla her gün yıkıyoruz, temizliyoruz ama..."

Duvardaki resim bize bakıyor. Gizlisi saklısı kalmamış, her şeyi ortalığa dökülmüş, "her şeyi" çoluk çocuğunun elinde oyuncak olmuş bu adam ağzını açıp bana bir "Hoş geldin" bile diyemiyor. Yüzü kasılıyor ağlamak için, ağlayamıyor; bitirmiş her şeyi, ağlamayı bile...

Yağmur bitirmişti şehri.

Mavi sokak lambaları birer birer yaklaşıp otobüsün camlarına eğilerek bana bakıyordu.

Temmuz-Ekim 2003

İşlengi

Cüneyt, Hülya, Fatma, Türkân gençliklerinin baharını yaşıyorlarken, bizler çocukluğumuzun yaz mevsimine giriyorduk.

O ise gün geçtikçe Fatma Girik'e benziyordu.

Radyonun içinde, küçük adamlar ve o küçük adamların yaşadığı –bizim bilmediğimiz, öğrenmek için de çıldırdığımız– küçük bir dünya olduğunu sandığımız çağı geride bırakmış, artık sinemanın ya da okulun tuvaletlerindeki pislikleri sidiğimizle deliğe sokma yaşına gelmiştik.

Duvarlarımızda Fatma'nın, Türkân'ın, Perihan'ın resimleri değil de, Cüneyt'i at üstünde, ok atarken, elinde mızrakla havaya sıçrarken, Kara Murat, Malkoçoğlu ve Battal Gazi kıyafetleriyle ya da romantik filmlerdeki en yakışıklı haliyle gösteren kartpostallar ve onun binbir güçlükle elde ettiğimiz gazetelerden kesilmiş resimleri asılıydı. Kime benzemek istiyorsak, kendimizi kimde görüyorsak onun resmini biriktiriyorduk.

Her ne kadar çözemediğimiz sırlar vardıysa, çözdüklerimiz de az değildi.

Cüneyt'in bizzat kendisinin –ara sıra da olsa– ve daha çok da öldürdüğü adamların gerçekte ölmediklerini, başka bir filmde yine karşımıza çıkacaklarını; hele hele, Malkoçoğlu, Battal Gazi,

Kara Murat filmlerinde, aynı filmin içinde, düşman askerleri arasında bulunan ve giysi değiştirip, sakal takıp, bıyık takıp Cüneyt'in karşısına kaç defa çıkan İhsan Gedik'in "rol icabı" ölmüş gibi yaptığını biliyorduk artık.

"Gerçekten ölseler, Türkiye'de adam mı kalır oğlum!" diyorduk.

Fatma'nın ya da Türkân'ın Edizun'la, Kartaltipet'le gerçekten evlenmediklerini de biliyorduk.

Tarihî filmlerde Cüneyt'in "iki rolde oynadığını", aslında ikizinin olmadığını, diğerinin de o olduğunu tabii ki öğrenmiştik. Bunu bilmeyecek ne vardı? "İki rolde oynuyordu oğlum, rol icabıydı..."

Ve onun gözleri Fatma Girik'in gözlerinin aynıydı.

Bir filmde Türkân Şoray Çingene'ydi. Üstü kapalı at arabaları arasında, ağaçlık bir yerde yaşıyorlardı. Edizun'a hırsızlık yaptı diye iftira atıyorlardı ve Türkân onu kırbaçlatıyordu. O filmden sonra Türkân'dan soğumuştum. (Soğumuştum ama, "Ben en çok Fatma Girik'i seviyorum," diyemiyordum; çünkü onun gittikçe Fatma Girik'e benzediğini, gözlerinin, onun gözlerinin aynı olduğunu fark edecekler diye ölesiye korkuyordum.) Ama mahallemizin delikanlıları, ağabeylerimiz onunla yatmak için birbirleriyle inanılmaz bir mücadele içine girmişlerdi. Sigaranın külünü dökmeden sonuna kadar içen Türkân'la yatacakmış. Türkân öyle demiş. Abilerimiz denerdi peş peşe sigara yakarak. Kimi, ağır içersen olur, derdi; kimi, hızlı içersen... Yarıyı geçenler olurdu. Herkeste bir heyecan, bir heyecan...

Biz ufaklıklar, kendi aramızda bu işin de sırrını çözmüştük. İstanbul otobüsünün akşamları kalktığını ve on üç, on dört saatlik yolculuktan sonra İstanbul'a vardığını öğrenmiştik. Bunlar, külünü dökmeden bitirdikleri sigarayla İstanbul'a kadar gideceklerdi de biz de görecektik. Ohooooo...

Ama bilmediklerimiz de vardı; çözemediklerimiz, akıl erdiremediklerimiz...

Öpüşme sahneleri örneğin. Öpüşenlerin karıkoca olmadıklarını –diğer filmlerinden– biliyorduk. Peki nasıl oluyordu? Karıkoca olmadıkları halde, böyle dudak dudağa nasıl öpüşüyorlardı? "Rol icabı" olabilir miydi? Hani tarihî filmlerdeki iki Cüneyt'in yan yana gelmesi gibi. Film hilesi yani. Bir türlü çözemediğimiz film hilesi...

Bir de, bir kere öpüşüyorlardı, hemen bir çocukları oluyordu. Demek ki, altı yedi çocuğu olanlar, söz gelimi komşumuz Hüseyin Amca'yla karısı Meymenet Yenge yedi kez öpüşmüşlerdi. Artık Meymenet Yenge doğurmadığına göre o işi yapmıyorlar demekti. Zenginlerin genellikle iki çocuğu oluyordu; onlar o işi yapmaktan pek hoşlanmıyorlardı sanırım. İçimdeki coşkuya bakarsan, ben evlendiğimde çok hem de pek çok çocuk yapacaktım.

Film afişlerinin asılı olduğu tahta panodaki kocaman "Umuma" yazısının, filmin kadınlara olmadığı yani bize yasak olmadığı dışında ne anlama geldiğini bilmiyorduk.

Arkadaşlarıma söylemediğim bir "bilinmezim" daha vardı benim. Bazı arabaların ön kapılarının altında yer alan "Resmî hizmete mahsustur" yazısı. Resmî hizmeti biliyor gibiydim de,

bizim “şakacıktan” anlamında kullandığımız “mahsus”la ne demek istediklerini bir türlü çıkaramıyordum. Belki çok kolay bir şeydi, bilmediğim için benimle dalga geçebilirlerdi; o yüzden kimseye soramıyordum.

Sonra mahallenin ortasındaki arsada mağara kazma dönemimiz başladı. Mağaramız, tarihî filmlerdeki, merdivenlerle inilen kale zindanlarına benzemeliydi. Önce geniş bir odaya inilmeli, oradan da odalara. Üç oda. Üç kişiyiz; herkese bir oda. Nacak, Ciho, ben...

Kazmaya başladık. Kocaman bir çukur açtık. Üstünü, milletin çatı aralarından yürüttüğümüz tahtalarla kapatıp toprakla örttük. Bir kişinin girebileceği kadar bir delik bırakıp orayı ayrı bir kapakla kapattık.

Adını size söylemedim değil mi?

Mahallemize yeni taşınmışlardı. Bu, ölüm ve düğünler dışında yaprak kımıldamayan mahallemiz için günler boyu sürecek bir heyecan ve merak konusuydu. Dört oğlan vardı evde. İkisi bizden büyüktü. Sabah kalkıp kahveye gidiyorlardı; okuyup okumadıklarını bilmiyorduk. Diğer ikisini de aramıza almadık.

Meğer bir de o varmış.

Görür görmez, yüzlerce kez görmüş, konuşmuş, birlikte hayaller kurmuş gibi, yerini beğenmiş bir duygu oturmuştu içime.

Yüreğimde kuşlar uçuyordu artık. Onu ne zaman görsem içimdeki kuşlar uçmayı unutuyor, bir an oldukları gibi donup

kalıyor, ancak o gözden yittikten sonra her şey eski haline dönüyor, içim duruluyordu.

Bir gün mağaramızın kapısı, uzanıp aşağı bakan bir gölgeyle kapandı.

Bir çift yeşil mavi göz.

Şimdi size ne söylesem inanmayacaksınız.

Fatma Girik bize/bana bakıyordu.

O, bana ne zaman baksa, içimdeki kuşlar uzak dağların ardına gidiyordu; onların ardından açılan bir pencerenin uçuşan tülleri, tüllerin içinden bir gülümseme, gülümsemenin izinden ucu açık gencecik bir rüya, rüyanın yüzünden yeni doğmuş bir yıldız, yıldızın tozundan ıpıssız bir sokak, sokağın gözünden ipincecik bir hayal gidiyordu.

Nasıl da kıskanıyordum onu, büyük küçük demeden gözüme çarpan herkesten; mahallenin çocuklarından, kapılarının önünü süpüren kadınlardan, camiye giden yaşlılardan, kahveci gençlerden, işten dönen adamlardan, okuldaki öğretmenlerden, sınıfındaki ve okulun bahçesindeki bütün öğrencilerden. Ona bakacaklar –bakarlardı–, o, yolda durup biriyle konuşacak –konuşurdu–, gülümsemesine karşılık verecekler –verirlerdi–, daha da kötüsü, gözlerini herkes görecek –tabii ki görürlerdi– diye soluğumu tutar, kıskançlıktan tir tir titrerdim.

Sonradan, o fotoğrafları, Foto Şeyda'da çektirdiklerini öğrendiğimde de aynı titreme sarmıştı bedenimi. Yengesiyle gitmişler. Hem de Foto Şeyda'ya. Adam zaten tip. Adını kimse bilmez. O, Foto Şeyda'dır. Koltuğunun altına, defter mi kitap mı ne olduğu anlaşılmayan bir şey sıkıştırır; her akşamüzeri, şehri

ortasından ikiye bölen anayolun kaldırımında, bir uçtan diğer uca, kısa, kendinden emin adımlarla dimdik yürürdü. Şehrin pipo içen tek adamıydı. Ciho, onun ressam olduğunu iddia ederdi. “Ressam olmayan adam pipo içer mi?” Nerdeydi yaptığı resimler, niye görmemiştik? İnsan dükkânının vitrinine koymaz mıydı –diğer kız fotoğraflarının yanına– bir tane! Kırlarda resim yaparken görenler varmış ama... Ciho’ya göre tam sanatçı tipli adamdı canım.

Bu adama fotoğraf çektirilir mi?

Şehrimizde kale yoktu. Biz ise kalelere meraklıydık. Merdivenlerine, burçlarına tırmanmak; kulelerinden, uzaklara, ilerde başlayan ormana –şehrimizde orman da olmadığından mecburen bozkıra– bakmak; zindanlarına inmek; orada, bizi, bu dört tepe arasına gömülmüş şehirden kurtaracak yeni bir kapı bulmak isterdik. Mağaramız, bizi bu kapıya ulaştıracak yollardan biri olmalıydı.

Ama o gözler...

O gözlerin mağaranın kapısını aydınlattığı günden sonra üstümün başımın tozundan toprağından utanır oldum. İlk birkaç gün, arkadaşlarıma ayıp olmasın diye onlarla mağaraya gittim, fakat içeri girmedim. Arkası kendiliğinden geldi.

İlk yağmurla birlikte mağaraya dolan sular, rüyalarımızı, hayallerimizi, filmlerdeki ve çizgi romanlardaki zindanları, kaleleri de sürükleyip götürdü.

Filmler yaza yakışıyordu.

Güzle birlikte sokağımıza, evimize, penceremizin ardına çekilmiştik. Çamurlu ayaklarımızla sinemanın önüne gidip

beklemek, yağmurda ıslanmış film afişlerinin üşümüş zavallılığını izlemek bize çok da çekici gelmiyordu. Şehrin kapıları dışarı kapatılmıştı; uzun sürecek bir kışa erkenden teslim olan şehrimizin her zaman olduğu gibi gene geç gelecek olan bahara kadar açılmazdı kapıları.

Gazel toplamaya gidiyorduk bağlara, sarısı bol, donuk günlerde.

Kızlar, annelerinin ya da diğer komşu kadınların yanlarında, duvar diplerinde, kapı önlerinde, ellerinde oyaları, işlengileriyle daha kısa süre oturuyorlardı artık.

Aynı okuldaydık ama ben sabahçı, o öğleci. Onlar derse girene kadar okulun bahçesinde oyalanıyoruz, Nacak, Ciho, Cop, Şibi, ben... Bazen de top oynamaya okulun bahçesine gidiyoruz; camdan dışarı bakar da görür diye. Teneffüslerde, o önlük kalabalığı içinde, –her zaman ve mutlaka– kol kola girmiş tur atan kızlar arasında onu arıyorum. Arıyoruz daha doğrusu, çünkü biz de kol kola girip kalabalığın arasına dalıyoruz. Tesadüfen karşılaşmış gibi yapacağız. Takılan var mı tespit edeceğiz.

Ben kendime bir kız buldum ya, bizimkiler de başladılar aramaya. Mahalledeki herkes gibi onların da gözü Sucu Sadık'ın kızı Müberra'da.

"Müberra bir pantolon giyiyor, var yaaa, (parmaklar birleştirilip dudağa götürülüyor ve öpüldükten sonra hızla çekiliyor) bu kadar olur. Daracık..."

Onun Müberra'yla gezmesi bizimkilerin hoşuna gidiyordu ama ben çok kızıyordum.

Kız kardeşime söyledim, “Şununla arkadaş olsana, mahalleye yeni geldiler, kimseyi tanımıyorlar. Mecburen Müberra denilen o kızla geziyor.”

Sanırım anlamıştı. (Ben de onun Nacak’a nasıl gizli gizli baktığını biliyordum, o yüzden Nacak’ı bizim eve pek yaklaştırmamaya çalışıyordum.)

Bir iki kez bizim eve geldi. Oturup işlengi işlediler kardeşimle. Çeyizinin daha çok eksiği varmış. Aslında hiç sevmiyormuş bu işleri. Annesinin zoruyla işte...

“Onun gözü yükseklerde,” demişti kardeşim.

Bir gün benden kitap istedi. Öğretmen, herkes bir roman okuyacak demiş. Bende kitap ne arar; olsa olsa Ciho’da olurdu, ondan aldım, kendiminmiş gibi ona verdim. İç kapağına “Hasan T’yi seviyor” yazmıştım, “Cihangir” yazısını iyice karalayıp onun altına. Açar açmaz görürdü. Kitabı geri verirken altına cevabını yazardı belki. Kitabı okuyup bitirmesini günlerce, dört gözle bekledim. Kitap geldi. Benim yazı, yazıldığı gibi yapayalnız bana bakıyordu solgun solgun.

Yalnızca bir kez baktı bana sokakta. Fatma Girik gözleriyle baktı. Mavi yeşil, yeşil mavi baktı. İçime ılık ılık bir su aktı, ben o suyun dalgasıyla düşlerimin sırtına binip dağlar, bulutlar aştım; Cüneyt oldum, Edizun oldum. Beyaz elbiseli deniz subayı oldum, İstanbul’da deniz kenarında yürüdük el ele, üstü açık araba kullandım onun saçları uçuşurken rüzgârda, dans ettik, şarap içtik çıtır çıtır yanan bir şöminenin karşısında... ve tabii ki öpüştük...

O gün bahçedeki erik ağacına konan saksağanın pırıl pırıl siyah beyaz renklerine bakarken bilmiştim bir uğursuzluk

olacağını.

Dersten çıkıp bekledim her zaman olduğu gibi. Gelmedi. Geç kalmıştır diye düşündüm. Bekledim. Okulun bahçesinde benden başka kimse kalmadı. Uğultulu, rüzgârlı bir yalnızlık zorlayıp durdu kulaklarımı akşama kadar.

Ertesi gün, pencereden sofra bezini silkelerken gördüm. Gençliğini, güzelliğini; şişmiş, kızarmış Fatma Girik gözlerini; suratında hâlâ duran tokat izlerini, hayallerini silkeliyordu. Rüyalarını ve benim rüyalarımı, umutlarını ve benim umutlarımı, öfkesini ve benim öfkemi silkeliyordu. O silkeledikçe gözleri mavi mavi, yeşil yeşil dökülüyordu.

O gün oraya döktüğü gözleri, bundan sonra işlengilerin, oyaların, dantellerin kuşlu, yapraklı, çiçekli, kıvrım kıvrım motifleri arasında kendine yeni yollar, geçitler, çıkışlar arayacak; günden güne azalan, silikleşen, uzayan bu yollar, tüllerin gerisinden görebildiği daracık sokağın ucunda düğümlenecekti.

Rumuz, Türkân yazmışmış.

Gazetede görmüşler. Yengesiyle gidip Foto Şeyda'da çektirmişler resimleri. Bir göz, bir de boy... Türkiye'nin en güzel gözlü kızını seçeceklermiş.

Kardeşimin söylediğine göre, günlerce geçmemiş yaraları.

Babası bir daha okula göndermedi.

Adı Türkân'dı...

O gece Foto Şeyda'nın camlarını kırmaya gitmiştik.

Şubat 2004

Pembe Gül

Biz çocuklara, el değmemiş bir kışla yeşilliği, afacan bir heyecan, koşturup duran doyumsuz bir serüven duygusu ve belimize bağladığımız önlüğün şişkinliği kadar sevinç kalırdı. Madımak toplamaya giderdik kışlaya. İki gruba ayrılıp tel örgülerden içeri girerdik. Nöbetçi, gruplardan birini kovalamak için o yöne gidince, kayaların arkasına saklanmış diğer grup geçerdi tel örgülerden. Toprağa yapışmış gibi yerinden ayrılmayan bu minicik otları bıçağın ucuyla olabildiğince hızlı koparır, dolan avucumuzu belimize bağladığımız torba benzeri önlüğe boşaltarak aynı işleme, iyice yorulana ya da başka askerler de gelip hepimizi kovalayıncaya kadar devam ederdik. İstirahat verilince bazı askerler tel örgü boyuna gelirlerdi. Sigaralarını yakıp tek dirseklerine dayanarak çayırlara uzanan askerlerden bazıları, dışarıda, kayaların dibinde oturmuş onların gitmesini bekleyen biz çocukları yanlarına çağırırlardı. Ne yaptığımızı sorarlardı. Önlüğümüzün önünü açıp gösterirdik. Yerdeki otlardan hangisi olduğunu bulmaya çalışırlardı. Nasıl pişirildiğini merak ederlerdi. Tahta üzerinde satırla ince ince kıyıldıktan sonra pişirildiğini, yufka ekmekle dürüm yapıp yemenin çok güzel olduğunu anlatırdık.

Evimizin yukarısındaki yoldan geçerdi askerler, rap rap sesleri, türkü ve marşlarıyla. Sabah ve akşam koşusu.

Bir keresinde bir çavuşun (askerlere emir veren herkese çavuş diyorduk) askerin birini tokatladığını görmüştük. Annem

ve diğer komşu kadınlar çavuşa bağırmışlardı. O çocuk ana kuzusu değil miydi, nasıl kıyıyordu? Elleri kopasıca!

Kışladan çarşıdaki gazinoya yemek götüren askerî kamyonetler, bizim mahallenin yokuşunda iyice yavaşlarlardı. Biz de kamyonetlerin arkasına asılır, ekmek çalardık. Bazıları arabayı durdurup bizi kovalar, bazıları da gülüp geçerdi.

Askerlerle aramız iyiydi. Ama subaylardan korkuyorduk.

Ta ki, mahallemize bir subay gelene kadar.

Annemin amcasının oğlu Murat Abimle gelmişti. Nerden tanışmışlarsa artık. İlk gördüğümüzde çok heyecanlanmıştık. Bütün çocuklar Murat Abimlerin evin etrafına toplanmıştı.

Murat Abim, geç sünnet edilmesine (kardeşlerinin büyümesini beklemişlerdi, sonra hepsi bir arada çıkmıştı) karşın yaşından büyük bir havaya girmişti. Bir kız meselesi yüzünden öğretmene yumruk attığı için (nasıl olduysa eli kalorifer peteğinin arasına sıkışarak kırılmıştı) okuldan atılmıştı. O da babasının manav dükkânında çalışmaya başlamıştı.

Subay üniforması ne çok yakışıyordu Mete Abi'ye...

Önce korkmuştuk ondan. Bizi cezalandırmaya geldiğini sanmıştık. Murat Abimle arkadaş olduklarını öğrenince rahatlamıştık.

Bando takımında borazan çalıyordu. Çaldığı şeyin adını söylemişti ama biz okul bandosundan adını bildiğimiz ve ona benzettiğimiz bu çalgıya borazan demeyi yeğlemiştik.

Yaz gelmiş, okullar tatile girmişti.

Ankara ve İstanbul'a otobüslerin, ilçelere tozlu, yıpranmış, dökük minibüslerin kalktığı güneşe teslim olmuş garajda, sabahtan akşama kadar, dizime çarpan testinin acısıyla, araçlar arasında dolaşa dolaşa, saatler sonra hareket edecek arabaların içinde kavrulan yolculara su satmaya başlamıştım.

Bir gün yine garaja su satmaya giderken yolda para bulmuş, elimdeki testiyi hemen oracıkta boşaltıp koşa koşa eve gelmiştim. Annem izin vermişti; akşama kadar oynayabilirdim. Mete Abi'yle karşılaşmıştık:

"Geçen geldiğimde seni göremedim."

Elini omzuma koymuştu. Bu, benim ağlamaya hazırlanmam ve kirpiklerimin dibinin kızarıp, gözlerimde ışıltılı damlacıkların bir görünüp bir kaybolması için yeterliydi. Doluktum.

"Çalışıyordum."

Bu sözüm çok hoşuna gitmişti.

"Nerde çalışıyorsun?"

"Su satıyorum, garajda."

"İyi kazanıyor musun?" Yüzünde gencecik, tatlı bir gülümseme.

"Allah bereket versin, fena değil."

Yanağımdan bir makas almıştı.

"Yav, sen neler de biliyormuşsun... Aferin."

Sonra bana prova yaptıkları yere gelmemi söylemişti.

Suyu havuzlu evin çeşmesinden dolduruyordum.

Havuzlu ev. Bağın ortasında. Havuzu dolduran çeşmenin buz gibi suyu var. Akşamüzerleri, babalar evlerine dönmeden, çocuklar ellerine birer testi verilip soğuk ve taze su getirmeye gönderilir oraya.

Havuzun dibinde ve havuz duvarının üstünün bir karış altında iki delik var su boşaltmak için. Hep havuz problemi; ne zaman havuzu görsem problem, ne zaman problem sorsa öğretmenim, havuz...

Havuzdan su doldurmak dünyanın en zor işi. Havuz boş olursa mesele yok. İniyoruz içine, lüleden kütür kütür boşalan ve belden aşağı her yerlerimizi sırılsıklam eden su, havuzun tabanına konmuş testiden sıçrayıp ayakkabılarımızın içini dolduruyor. Havuza inen, yukarıdakine kaldırıyor testiyi; boşunu alıyor. En son havuzdaki çocuk çekiliyor yukarı.

Havuz doluysa, beton duvarın üzerine diz çöküp testiyi sarkıtmak gerekiyor. Doldukça ağırlaşıyor testi. Parmaklar gevşiyor; kopacak gibi, testi elden kayıp yarım metre aşağıdaki suya düşecek, yan dönüp daracık ağzından havuzun suyunu içmeye başlayarak yavaş yavaş dibi boylayacak gibi. El değiştirmek de zor. Yapamıyorum demek, gücüm yetmiyor demek erkekliğe aykırı.

En zevkli kısmı, dönüş yolu. Domur domur terlemiş testiden damlayan suların ve bastıkça vırç vırç ederek yerden kalıp kalıp çamurlaşmış toprak kaldıran ayakkabıların yolda bıraktığı izlere dönüp dönüp bakmanın zevki.

Sonra, her akşamüzeri çocukların yolunu bekleyen ve ellerindeki kalaylı tasları uzatan nineler: “Geçmişlerinizin canı için yavrularım...”

Gerçi benim tanıdıklarım arasında henüz “geçmiş” olan kimse yoktu ama olsun...

Havuzlu çeşmenin suyunu çok beğeniyor bando takımı.

Eski şoseden gidince daha yakındı çalıştıkları yer. Yine de testiyle, o sıcakta, ta oraya gitmek oldukça zordu. Taş köprüyü geçince kavakların oraya geliyordunuz; iri kavakların koyu gölgesine. Hafiften bir esinti yalıyordu dalları, yapraklar şımarıyordu. Az ilerde çeşme vardı ama, Mete Abi emir vermişti bütün takıma; o çeşmenin ılık, tatsız suyundan değil, benden, havuzlu çeşmenin suyundan içilecekti.

Onlar çalışırken ben bir ağaca sırtımı dayayıp onları izliyorum. Sarı sarı ne güzel parlıyor borazanlar, diğer şeyler. Hele kıvrım kıvrım, adamdan daha büyük, zort zort ses çıkaran bir şey var, o çok komiğime gidiyor. Bizim okulun bando takımında da vardı ondan; onu çalan oğlan kan ter içinde kalırdı, zor taşırdı; herkes dalga geçerdi onunla.

Mola verdiklerinde koşturuyorum elimde testiyle. Hepsi içiyor. Paralarının üstünü almıyorlar.

Bir gün Mete Abi bana bir zarf verdi.

“Bunu Pembe Ablana ver,” dedi.

Pembe Ablam, annemin köydeki halasının kızı. Ara sıra gelir, bir iki ay bizde kalır. Köyde isteyeni çokmuş ama Pembe Ablam, “Ben köye varmam,” diyormuş. Herkes aynı fikirde. Köyde yazık olurmuş. Pembe Ablam çok güzel. Bir görseniz, var ya... Buğday benizli, ela gözlü, cildi yeni parlatılmış elma gibi. Bir güzel güler, bir güzel kokar...

Mektubu Pembe Ablama verdiğimde yüzü gamzeleniyor. Tesadüf, yengem de bizde. Baş başa verip fısır fısır konuşuyorlar, gülüşüyorlar.

Pembe Ablam okuma bilmiyor. Kime okutuyor bilmiyorum. Kime yazdırdığını da.

“Bana okuma yazma öğret,” diyor.

Çalışmaya başlıyoruz. Yattığı odada. Yatağın üzerinde. İyice sokuluyor bana, nerdeyse kucağına alıyor. Öyle güzel kokuyor ki... Hiçbir kokuya benzemiyor bu koku. Sabun gibi, köpük gibi, lavanta gibi, çiçek, yaprak, kolonya gibi. Ama hepsinden daha güzel. Saçları yüzümü örtüyor. Ders çalışırken eşarbını çıkarıp saçlarını çözüyor. Bazen ben yazarken saçlarını tarıyor uzun uzun. Harfleri yapamayınca gülüyor. Kıkır kıkır. Her şeye gülüyor. Yanlış okuyor, yine gülüyor. Sonra beni gıdıklıyor gülmüyorum diye.

“Öğretmenler hiç gülmez mi?” diyor.

“Güler de...”

“Eee...”

“Yapamayınca gülünmez.”

Daha çok gülüyor. Dudaklarını birleştirip bir şey içer gibi ses çıkararak nefesini içine çekiyor, sonra şap diye öpüyor beni.

“Sonra?..” diyor.

Anlamıyorum. Saf saf bakıyorum.

“Sonra ne dedi? Ne anlattı?”

“Kim? Mete Abi mi?”

Mete Abi lafını duyunca ayağa kalkıyor, pencereye doğru yürüyor. Dışarıda yakıcı, göz kamaştıran bir yaz ışığı. Perdeye

bir iki yaprak gölgesi düşmüş, kıpırdanmaya hazır.

“Söyledim ya. Başka bir şey konuşmadık.”

Pencerenin bütün ışığını almış gözleriyle loş odaya dönüyor.

“Olsun, bir daha anlat...”

Bazen sıkılıyorum aynı şeyleri anlatmaktan. Ama onun hoşuna gidince benim de hoşuma gidiyor. Yine de ona Tarık Abimi anlatmıyorum. Zaten onu tanıması imkânsız, mahallemize hiç gelmedi çünkü. Tarık Abi, takımın en başında, elinde süslü sopayla yürüyor. “En kolayı senin işin,” diyorum ona, gülüyor. Çok yakışıklı Tarık Abi. Mete Abi’den bile. Mete Abi güleç yüzlü, yumuşak sesli, tatlı dilli. Tarık Abi’nin daha ciddi bir havası var; gözleri çok derin bakıyor, dalıyor, düşünüyor gibi. Mola verdiklerinde, ağaca sırtını dayayıp oturduğunda şapkasını çıkarıp dizine koyuyor ve terli saçlarını şöyle bir sıvazlıyor ya, acıyorum ona.

“Çok mu özledin memleketini?” diyorum.

“Çok,” diyor.

“Sevgilin var mı?”

“Var. Senin yok mu?”

Güneşin yaktığı yüzüm geriliyor. Ortasından çatlayan dudağım acıyor.

“Yok...”

Elini boynuma atıp kendine doğru çekiyor. Ensem de yanmış güneşten; öyle acıyor ki...

Aynı kardeşine benziyormuşum; o yüzden çok seviyor beni. Ben de Tarık Abi’nin en çok adını seviyorum; keşke benim adım da Tarık olsaydı diyorum kendi kendime.

Ama en büyük sırrı Mete Abi'yle paylaşıyoruz. Mektupları kimseye göstermiyorum ve söylemiyorum. Pembe Ablamın adını değiştirdiğimizi de. Pembe Ablam, "Pembe köylü adı, keşke adım Gül olsa," demiş, Mete Abi de artık Pembe Ablama "Gül" demeye başladı. Mete Abi'ye, Pembe Ablamın evde neler yaptığını, nasıl ders çalıştığımızı anlatıyorum; derse hiç kafasını vermediğini, okula gitse kesin sınıfta çakacağını.

Akşam evde de şikâyet ediyorum dersini çalışmıyor diye. Annem:

"Baban da öyleydi," diyor, "yengen okuma öğretecekti, yumuşak g'yi söyleyemediği için öğrenemedi."

Kardeşlerimle birlikte başlıyoruz gülmeye.

"Niye?"

"Yumuşak g mi olurmuş dedi, gülmekten söyleyemedi."

Biz yerlerde yuvarlanıyoruz; bizlerle birlikte kahkahalarımız yuvarlanıyor; annem ile Pembe Ablamın kıkırdamaları ardımızdan uzanıyor, babamın ciddiyetini bozmamaya çalışan sesi içten içe kıkırdıyor:

"Hele eşşoğlu eşşeklere hele..."

Yeni evli Saniye Abla el öpmeye gelmiş o gün. Pembe Ablam sesleri duyunca odadan çıktı; bir daha da beni unuttu. Annem, yengem, Pembe Ablam, komşulardan bir iki kadın daha içeri odada sohbete başladılar. O gece ne yaptıklarını sordular Saniye Abla'ya. O da anlatmaya başladı sesini kısarak. Ama ben yine de duyuyorum. "Çok canım acıyordu; dur lan yapma diye yalvardım ama dinleyen kim..."

Bu Saniye Abla, daha önce Hülüs Emmi'nin oğlu Orhan Abi'yle yakalanmıştı. Bu olay mahalle erkeklerinin, çocuklarının, delikanlılarının hayallerini, sözlerini, rüyalarını günlerce süslemişti. Kadınların hayallerini de süslemiş miydi, bilinmezdi.

Kadınlar içeride kıkırdayıp durdular. Nice sonra Pembe Ablam girdi içeri.

"Aa, sen burda mıydın?" dedi, beni unutmuş olmanın şaşkınlığıyla. Terlemiş gibi, eliyle yüzünü yelpazelendirdi, gidip pencerenin bir kanadını açtı. Sonra, "Sen acıkmışsındır," deyip odadan çıktı. İçeride fısıldaşmalar oldu, sesler kesildi. Pembe Ablam elinde üzerine şeker dökülmüş yoğurtlu dürümle geldi. Alıp çıktım.

Güneş gözümü aldı, bir süre bakamadım.

Pembe Ablam bir daha ders çalışmadı benimle. Mektup da vermedi.

Su satmaya gitmeyeceğim diye ağladım anneme.

"Zaten okullar açılacak, biraz da oyna," dedi annem.

Mart 2004

Serpenek

Ekmek dolabının arkasındaki masayı bana ayırdı. Bira, kuruyemiş, sigara aldı. İçerinin ılık havası, fırtınalı bir havada sığınacak bir saçak altı bulmanın ayrıcalıklı duygusunu uyandırdı bende. Bu duyguyla birlikte Fayık Abi'nin sözleri aklıma gelince kendi kendime gülümsedim. "Ben öyle saçak maçak anlamam kardaşlığım; biz serpenek deriz ona. Vallahi, sen gelince, yağmurda bir serpenek bulmuş gibi seviniyorum."

Biraz içince ısındığımı hissettim; üşümem durdu. Bu arada, kaşığın sapıyla yeni bir bira açacağım derken parmağımı yaraladım. Oldu bitti beceremem bu işi.

Lokanta kalabalık değil. Bir iki müşteri, o kadar.

Belli ki Fayık Abi'nin yine mektubu gelmiş. Keyifli keyifli dolanışı her şeyi ele veriyor. Akşam yine, "Hadi kardaşlığım, yaz!" diyecek. Ne yazayım? Anlatacak bir şeyim yokken, anlatılacak bir şey kalmamışken, sözcükleri içimde biriktirip onlarla yenilerini aramak üzere uzun yolculuklara çıkmamışken, hatta hiçbir yol hazırlığım yokken... ne yazabilirim?

Bir zamanlar sözcük avcısı olmuştum. Arkadaşlarımın bilmediği ya da bilemeyeceklerini düşündüğüm sözcükleri seçiyor, onları, konuşmalarımın, –öğretmenlerimin ilgisini çekmek için– yazılı kâğıtlarının, sınıfta okunacağından emin olduğum kompozisyon ödevlerinin satır aralarına

serpiştiriyordum. Kalmadı. Hiçbiri kalmadı. Hepsi, büyüyen yalnızlığımın içinde kaybolup gitti.

İçimdeki, kendime bile açamadığım, üstelik günden güne azalan hayalleri, tanımadığım, hiç görmediğim, bana ait olmayan, benimle hiç ilgisi olmayan biriyle nasıl paylaşabilirim? Bunları ona nasıl açabilirim? İhanetin bir başka adı da bu değil mi? Sonradan, gerçek sahibini bulduğumda, bunları başkasıyla paylaştığımı, o başkasına içimi gösterdiğimi, ben ona söylemesem bile, kendimden saklayabilecek miyim? Peki bu zamana kadar yaptıklarımı kendime açıklayabiliyor muyum? Yazdığım her mektupla, o zavallının Fayık Abi'ye daha çok bağlanışını... Onların içinde yeni ümitler, dokunulmamış duygular, civelek kıpırtılar biriktikçe benim içimde bunların azalışını...

Tekrar hayal kurmayı mı denesem? Saate bakıyorum: Zaman aynı yerinde. Sigaramı yeniliyorum, biradan olabildiğince büyük bir yudum alıyorum. Yudum, boğazıma takılır gibi oluyor, zor yutuyorum; gözlerimi yaşartan bir acılık boğazımı yırtıp iniyor mideme.

Neyi hayal edecektim?

Masama geldi.

"Biranı daha bitirmedin mi?"

"Ağır ağır yudumluyorum işte..."

"Bugün sarhoş olmak istiyorum. Bir rakı alır gideriz değil mi?"

Yüzüne baktım. Sigaradan sararmış bıyıklarının arasından hâlâ duman çıkıyor, mutlu olmaya kendini hazırlamış gözleri

sonu belli bir sarhoşluğa erkenden usul usul kayıyordu.

“Gerçekten diyorum bak... Bugün sarhoş olmak istiyorum.”

Sonra ekledi:

“Evde bir şey var mı?”

Şöyle bir düşündüm:

“Yok” der gibi kafamı salladım.

Yan masaya iki kişi geldi. Ayakta zor duruyorlar. Pencere kenarındaki sandalyeyi çeken, sandalyeyle birlikte düşecekti neredeyse; gereğinden fazla çektiği sandalyeyi güç bela denk getirdi oturmayı düşündüğü yere. Hemen birer sigara yaktılar. Düşme tehlikesi atlatan, Fayık Abi’yi arandı birazdan bütün lokantayı satın alıp gidecekmiş gibi salondaki sessizliği dolduran hareketlerle.

Paça çorbası söylediler.

Diğeri, hem karşısındakinin biraz önceki sarsıntılı hareketlerine hem de buraya gelmeden önce kendisini kızdıran bilmem ne ettiğimin adamına küfreder gibi konuşuyordu:

“Olmaz diyor herif yav... Ulan nasıl olmaz! Satmıyor musun oğlum sen bunları? Satıyorsun. Eee?... Bunları var ya... (Çorbayı sirkeyle doldurdu.) Bak, bir gün... Peygamber Efendimiz, Hazreti Ali’yle kalabalık bir yolda yürürken, Peygamber Efendimiz şöyle (omuzlarını bir ileri bir geri oynatarak birine yol veriyormuş gibi yapıyor) bir sağa, bir sola kaçıp duruyormuş. Hazreti Ali, radollahımnanın (ne dediğini kendisi de anlamadı) sormuş, ‘Ya Resulullah,’ demiş, ‘niçin böyle yapıyorsun, bir sağa, bir sola?’ (Aynı hareketi tekrar ediyor.) Peygamberimiz demiş ki, (ikinci kez eğdiği tuzluk boşalmaya

devam ediyor) ‘Sağımızdan solumuzdan boynuzlular geçiyor, boynuzları bana değmesin diye böyle yürüyorum.’ (Karşısındaki, yanağı ekmekle dolu, elinde kaşık, cık cık yapmak için duralıyor.) Hazreti Ali bu duruma çok sinirlenmiş. (Kendisi de akan tuzluğa sinirleniyor, küt diye masaya bırakıyor.) Peygamber Efendimiz yine böyle birinden kaçarken, o gözünü sevdiğim Hazreti Ali, iki ağızlı meşhur kılıcını çektiği gibi yanlarından geçen adamın kellesini bir vuruşta uçurmuş. (Kaşığını kılıç gibi sallıyor.) Sonra kelleyi yerden alıp kenara atmak için hamle yapınca, bir bakmış, kelle yerinden kalkmıyor; ne yapsa nafile. (Arkadaşı çorbasını bitirdi, sigara yakıyor; bir sigara da bu istiyor.) Mübarek Hazreti Ali’nin gücü yetmiyor, düşünsene. (Karşısındaki bu kez cık cık yapmayı – üstelik ağzından dumanlar çıkarken– beceriyor.) Efendimiz’e bakmış, ‘Ne oluyor ya Resulullah, neden gücüm yetmiyor?’ demiş. (Çorbasını unuttu. Sigaraya devam.) ‘Ya Ali,’ demiş Efendimiz, ‘o adamın boynuzları o kadar büyük ki, ta yerin yedi kat dibine kadar uzanıyor; onu ordan çıkaramazsın!’ (Şimdi ara vermenin tam zamanı. Söyleyeceğini söyledi. Artık çorbasına dönebilir.) İşte, o pezevengin boynuzları da o kadar derinde ki, kimse çıkaramaz. (Karşısındaki başıyla onaylıyor.) Çektiği fiyata bak ya pezevengin! Ulan, ben o paraya memleketin en meşhur karısını…”

Gözlerini hiç kırpmadan konuşuyor. Gözleri, görünmeyen bir yerleri görür gibi donup kalmış. Dümdüz bakıyor.

Diğeri, konuyu anlamış, yorumlamış, sonuçta bir karara varmış gibi bir edayla, ilk kez konuşuyor:

“Efendimiz böyle adamların ağzının payını vermiş esasında. Böyle ibneleri çağırırmış yanına, basarmış fırçayı; bir ayet, bir fırça; bir ayet, bir fırça...”

Dili ağzına sığmıyor. Yeni bir sigara yakıyor, kül tablasında tütmekte olanı unutup.

Zincirli Cami’nin avlusundaki uzun kavakların hışırtısını duyar gibi olmuştum bir an. Sanki o kalabalık bir anda kaybolmuş; kavaklardan kopan hışıltı, çocukluğun mahalle aralarında kalmış küçük bahçelerinin serinliğini Ulus’un kalabalık meydanının orta yerine getirip bırakmıştı.

Caminin hemen altındaki taksi durağında Hilmi Abi’ye rastlamıştım. Karşıda, Hitit Tandır’ın önünde Fayık Abi, elinde tütmekte olan sigarayı arkasına saklayarak hafiften bir esas duruş gösteriyor pozisyonunda müşteri çağırıyor. Uzaktan uzağa selamlaşıyoruz. Hilmi Abi iri, kemikli eliyle sert bir delikanlı nasıl olmalı, işte böyle dercesine sıkıyor elimi.

“Vay kardaşım! Nerelerdesin?”

“Okulla uğraşıp duruyoruz abi be...”

“Gel hele...”

Kapısı açık taksiye oturuyoruz, ayaklarımız dışarıda. Polis Radyosu dinleyici isteklerini çalıyor.

“Eee... anlat bakalım.”

“Bildiğin gibi işte abi...”

Serçelerin cıvıltısı yüksek bir ağaçtan aşağı dökülüyor. Yaz gecikmiş. Gökyüzü durgun. Dolmuşların gürültüleri ortalığı bastırıyor. Gelip geçen insanların, gürültünün içinden çekip

çıkardıkları yalnızlıklarının, vitrin camlarına, son yağan yağmurdan kalan beneklerini caddeye gösteren pencerelere, tabelalara, lokanta camlarının gerisinde tüten yemeklere, döner kokularına, köfte cızırtılarına, Vilayet Konağı'nı görüntünün gerisine atan dikilitaşın tepesindeki yuvasında ayrı bir zamanın içinde donuklaşan leyleğe, duvarların dökülmüş sıvalarına, çatlamış betona, işportacıların, ayakkabı boyacılarının yüzlerine yansıyan izleri...

Çorapçıların arasında elinde askısıyla çay dağıtan çocuğa işaret ediyor çay karıştırır gibi.

Çaylarımızı alıyoruz.

Yine "ee, anlat..." bakışı.

Fayık Abi'nin yine elinde mektupla dolaştığı bir günün gecesiydi. "Bu gece bir kafa çekelim," demişti. Bu, "Sen de görevini biliyorsun" demekti. Kendisi önceden birayla başlamıştı. Hilmi Abi'nin taksiyle dönmüştük eve. O zaman tanışmıştık. Onun da kafası iyiydi. Giderken bir büyük rakı almıştık. "Buyur," demiştik Hilmi Abi'ye; o da buyurmuştu. Kış günüydü. Sobayı önceden temizlemediğim için yakamamıştık. Elektrik ocağıyla ısınmıştık. O gece mektup işi kalmıştı. Biraz peynir, birkaç dilim ekmek; başka mezemiz yoktu, her zamanki gibi. İnsanlar sarhoş olunca daha kolay, daha içten bir dostluk kuruluyordu aralarında; gün ışıyana kadar amaçsız bir sarhoşluğu yaşamıştık. Sonra sızmışız. Elektrik ocağı biz ayılıncaya kadar yanmış.

Şarkılar art arda arabanın içini dolduruyor.

Fayık Abi iki müşteri yakaladı, içeri girdi peşlerinden.

O yüksek ağaç, damların üstünü kurumuş, incecik dallarıyla çiziyor.

Başka bir taksici geliyor o ara. Hilmi Abi yarım kıç oturduğu koltuktan kalkıp adamla birlikte duvarın dibine gidiyor, konuşmaya başlıyorlar. Arada bir bana bakıp konuşmayı sürdürüyorlar. Sonra ikisi birden biniyorlar arabaya.

“İşin yok değil mi?” diye soruyor Hilmi Abi.

“Yok.”

Arabayı çalıştırıyor, hareket ediyoruz. Hilmi Abi bizi tanıştırıyor ama daha duyduğum anda unutuyorum adamın adını. Sanki sormamam gerekiyormuş gibi, hiçbir şey sormuyorum. Dikiz aynasında Hilmi Abi’nin yarım, genç yüzü. Dudaklarının kıyısında işini ciddiye alan bir kıvrılış...

Hızla kayan görüntülere dikiyorum gözlerimi. Bildiğim yerlerden geçip, bilmediğim yerlere geliyoruz. Ön koltukta oturan adam sürekli kadınlardan söz ediyor. Adama “hasta olmayan” kadın yok; adamın da elde edemeyeceği kadın yok. Siyah deri montu yer yer yırtılmış. Ense tıraşı uzamış. Bileğinde ince bir tespih. Benim gibi kara kuru bir şey. Kendi anlattığına kendi gülüyor. Ara sıra Hilmi Abi de katılıyor ona. Gülüyor muyum diye arada bir dönüp bana bakmayı da ihmal etmiyor. Gülüyormuş gibi yapıyorum. Duymuyorum ki.

Bir ana caddede kaldırım kenarına çekiyoruz arabayı. Derken başka bir araba gelip arkamızda duruyor. İkisi birden inip arkaya dolaşıyorlar, şoförle konuşmaya başlıyorlar. Dikkatle bakınca arabadaki kadınları görüyorum.

Sonradan düşündüğümde, iyi ki olmamış, diyorum. Birden beynim bulanıyor. Sanki o anı yeniden yaşıyormuşum gibi içimde bir sıkıntı dolaşıyor. Filmlerdekine benzemediğini düşünüyorum. Film izlerken yalnızım; ben nasıl görüyorsam, onlar öyle. Görmek istediğim gibi görüyorum çoğu zaman. Hayallerimde bir karşılığı var bu görüntülerin. Oysa o arabada gördüklerim, Hilmi Abi ile arkadaşı ve o dakikadan sonra yaşanacakların herhangi bir karşılığı yok.

Sonra ikisi birden küfrederek biniyorlar arabaya. Yol boyu da küfredip duruyorlar tıpkı şu sarhoş gibi...

Sarhoş olmak aklımın ucunda yoktu. Fayık Abi öyle söyleyince sanki mecburmuşum gibi benim de canım istedi.

Bizim iki sarhoş gitti.

Başka müşteri de gelmedi sonra. Lokantanın kapanma saatine kadar bekledik. Yani gecenin kapanma saatine kadar. Fayık Abi'nin patronu Fındık Mahmut, kısacık boyunu daha da kısaltan takım elbisesiyle, yapışıp kaldığı yer olan kasadan kalkıp bir süre ortalarda dolandı; pantolonunun, topuğunun altına giren paçasıyla yerleri süpürdü, bir iki telefon konuşması yaptı, birilerine sinirlendi. En son dostuyla konuştu, en kibar haliyle. Aslında onun yerine başkası konuşuyor gibiydi; bu Fındık Mahmut'un herkesin bildiği, tanıdığı Fındık Mahmut'la uzaktan yakından hiçbir ilgisi yoktu. Telefondan duyduğu ses, gözünün önünde canlı bir görüntüye dönüşmüş, onu kendinden geçirmişti. Kimi zaman çocuklaşıyor, nazlanıyor, kimi zaman yalancıktan sinirlenir gibi yapıyordu. Ama kazananın karşı taraf olduğu, Fındık Mahmut'un da

kaybetmeyi ta baştan kabul ettiği belliydi. Gerekli talimatları aldı, “Ben çıkıyorum, sen kapatırsın dükkânı,” dedi Fayık Abi’ye. Keyfi yerine gelmişti. Manalı manalı, bir yandan gözlerini kısarken bir yandan da kaşlarından birini yukarı kaldırmaya çalışarak, “İyi geceler Faaaik Bey,” dedi.

Fayık Abi kaçmaya dünden hazır, eğilerek uğurladı:

“İyi geceler Maaamut Bey, gene bekleriz.”

Fındık Mahmut kısa bedenini koca geceye sığmayacak bir gölgeye dönüştürüp kapıdan çıktı.

Sonunda sarhoşlar da tükenmişti. Belediye otobüsleri son seferlerine çoktan çıkmışlardı. Dolmuşlar da birazdan teker teker çekilmeye başlardı gecenin soğuk karanlığından.

Hilmi Abi durakta yoktu. Başka bir taksiye atladık. Giderken bir büfenin önünde durup bir büyük rakı, iki paket sigara, iki paket tuzlu fıstık, iki paket beyaz leblebi aldık. Fayık Abi her zaman olduğu gibi elimi cebime attırmadı.

Fayık Abi daha önce Mor Kulüp’te çalışmış. Atıyor.

Liman’da da çalışmış.

“Liman’ı biliyorsun değil mi?”

Nasıl bilmiyorum derim? “Sen de hiçbir yeri bilmiyorsun kardeşim!” demez mi? Bilmeyen mi var? Bilmeyen yaşamıyor demektir.

“Biliyorum tabii,” diyorum.

“Biliyorsun, orası Ankara’nın en lüks restoranlarından biridir. İşte abin oranın şef garsonuydu. Ne hatunlar düşerdi oraya be...”

Geçen anlattığında oranın şefi değildi, sadece garsondu. Ama olsun. Abim benim! Anlat...

“Senin okulda manitan vardır, bu işleri bilirsin,” diyor.

Gülümseyerek, “Yok abi valla...” diyorum. Bu gülümseyişte bir şeyleri saklıyormuş, yalan söylüyormuş, bazı şeyleri de söylemek istemiyormuş gibi bir işaret gizli. Aynı zamanda doğruyu söylemenin saklanamayan çaresizliği...

“Biz bu işlerden anlamayız kardaşlığım. Güzel şeyler yazmak lazım değil mi?”

Böyle başladık.

Birbirlerini böylesine sevmeleri nedendi? Pek fazla görüşmüş, konuşmuş sayılmazlardı. Uzaktan bir akrabalık vardı aralarında. Ama daha önce hiç görmemişti. Birileri aracı olmuş, aile arasında bir nişan yapmışlardı. Şimdi, her mektupta biraz daha bağlanıyorlardı birbirlerine. Kız delicesine seviyordu. Yaşı küçüktü; bu, ilk sevdası, bir erkeğe ilk bağlanışıydı. Her mektubunda, gittikçe artan sevgisinden söz ediyordu. Saf, temiz bir sevgisi vardı. Sevgisinin mutluluk getireceğine inanıyordu. Aşkları her şeyin üstesinden gelecekti. (Paradan hiç söz etmememe rağmen bunu hissediyordu.) Sevgilisi (öyle yazıyorduk birbirimize) dünyanın en iyi erkeğiydi. “Ben her şeyi, sevmeyi, sevilmeyi ve mutluluğun ne olduğunu senden öğrendim,” diyordu. Yeter ki bir arada olsunlardı; isterse yiyecek ekmekleri olmasındı. Erkeğini mutlu etmek için elinden geleni yapardı. Çeyizinin tamamlanmasına az kalmıştı. Gecesi gündüzü onunla, onun hayaliyle doluydu.

Evi ne zaman tutacaktı? Mobilyayı ne zaman alacaklardı? Niçin bunları hiç yazmıyordu?

Fayık Abi rakıları dolduruyor, ben elimde kalem, boş kâğıda bakıp duruyorum. Çiçeklerin adını bilmem. Yine de çiçekler içinde bir bahçe düşlüyorum. Bir de salkım saçak ağaçların altında, üstü yaprak ve çiçeklerle dolu gölgeli bir havuz. Nerde gördüm, bir filmde mi yoksa, hatırlamıyorum. Ona mektup yazarken, söyleyecek sözüm kalmadığında bu bahçe gelip takılıyor kalemimin ucuna. Bir türlü yazamıyorum istediğim gibi. Güzel şeylerden söz etmek istiyorum yine de. Ancak bunların ne olduğunu tam olarak çıkaramıyorum. Sigaranın birini söndürmeden birini yakıyorum.

İçimin genişlediğini hissediyorum yazdıkça. Özgürlük duygusu gibi bir şey bu. Kimsenin ilişemeyeceği yaşanılan dünyanın, şimdiki zamanın çok uzağında bir yerde olmanın verdiği bir duygu...

Fayık Abi, “Kardaşlığım benim,” diyor arada bir. “Güzel şeyler yaz...”

1983-2003

Porno Temizleyicisi

Artık sabahları belediye otobüsünü beklerken içimde küfürler birikmiyor. Belediyenin hurdaya atmaktansa başkentin en uzak yerleşim yerlerinden biri olan bizim semte tahsis ettiği, beli kırılmış gibi ortasından çökmüş, yana yatmış, yampiri yampiri giden körüklü otobüslere bindiğimde, kendi motor gürültüsü yetmiyormuş gibi geçtiği yollardaki bütün araçların gürültülerini de içine alan bu sarsıntılı tabutlarda geçirdiğim bir saate yakın süre bana yorgunluk değil zevk veriyor.

Beni bekleyen odama ve sevgili bilgisayarıma kavuşmak için erkenden kalkıyor, göreve yeni başlamışım gibi taptaze bir heyecanla giyiniyor (artık giyimime özen gösteriyorum), kahvaltıyı hazırlıyor (bu da yeni edindiğim ve karımı çok mutlu eden bir alışkanlık), benden sonra işe gidecek olan karımı ve çocukları uyandırıp yeni aldığım deri taklidi ağır çantamı kaptığım gibi iniyorum merdivenleri. Daha otobüsün gelmesine bir hayli zaman olmasına karşın hızlı hızlı yürüyorum. Bizim yedi numarada oturan Müşfik Amca'nın balkonda sabah çayını yudumlarken arkamdan bakan gözlerini sırtımda hissediyorum. Gazete paketlerini açıp hangi ekin hangi gazeteye ait olduğunu küfürler savurarak çözmeye çalışan büfeci Ramo, o karışıklığın arasında bana selam vermeyi de beceriyor:

"Günaydın hocam."

Beni üniversite hocası sanıyor. Bir ara mastır yapacağım diye gecemi gündüzüme katmış koşturup dururken, ayaküstü yaptığımız sohbetlerde söylediğim üniversite, ders, ödev, tez gibi sözcüklerden benim bu yaşta öğrenci değil hoca olabileceğim sonucunu çıkarmış olmalıydı. Ne yalan söylemeli, işyerimdeki onca itilip kakılmışlık, görmezden gelinmişlik, değer bilmezlikten sonra, onun beni amirlerim ve iş arkadaşlarımın aksine "bir şey sanması" hoşuma gidiyordu.

"Günaydın Ramazan, kolay gelsin."

Aslında hiç de kolay olmadığını biliyorum. "Hocam, bir gazetenin kırk tane eki kökü var; sidisi var, filimi var, oyuncağı var, kitabı var, dergisi bilmem nesi... Ayırması bir dert, hesaplaması ayrı dert. Benim o kadar okur yazarlığım olsa burada ne işim var değil mi? Benim liseye giden kızı çağırıyorum hesapları çıkarsın diye, gene de açık veriyoruz vallahi. Şu gazete işinden beş kuruş kazanıyorsam gençliğimin hayrını görmeyeyim. Gazete almaya gelen yanında ekmek, sigara, yoğurt alır belki diye uğraşıyorum bunca işle..."

Ramo'nun büfesini hızla geçip otobüsten en az on dakika önce durakta oluyorum. İçi koca koca bilgisayar kitaplarıyla dolu çantamın ağırlığıyla Pisa Kulesi gibi eğik, beklemeye başlıyorum. Karşıda, bizim, henüz iki yıl bile dolmadan boyaları dökülmeye başlamış harabe görünümlü kooperatif evimiz. Arkalarda devam eden inşaatlar. Yeni uyanan gökyüzü alnımı kırıştıran bir ışık tutuyor gözüme. Az sonra, öğrenci servislerinin sabahın sessizliğini acımasızca hiçe sayan gürültülerini bastırmış bir homurtuyla, yeni yapıldığı halde kimi yerde çökmüş, kimi yerde tümsekleşen, adeta savaş artığı

asfalta yapışarak otobüs geliyor. Her zaman olduğu gibi otobüsün körük kısmında duruyorum. Yolcuları körükten ayıran korunma demirine ağır çantamı, onun üzerine de kolumu koyup bir saat sürecek yolculuğuma başlıyorum.

Bizim buralarda kooperatiflerin ve müteahhitlerin saldırısını bekleyen tarlalar; kaygılı, yolunmuş, cılız birkaç ağacın ıssızlığında dinlenen bahçeler var hâlâ. Güz güneşi, sararmış otların, güz çiçeklerinin üzerinde parlak bir sarıyla tarazlanıyor. Sonra tozlu, yorgun, yıllardır aynı görüntüyü yansıtan binalar, trafik lambaları, sıkışan trafik... Gökyüzü de kayboluyor, güz de; hangi mevsimde olduğumuzun önemi kalmıyor. Olsun, ben yine de heyecanlıyım; kıpır kıpır, kendine güvenli, işini, işyerini, iş arkadaşlarını seven biriyim. Gün boyu bilgisayarımdan radyo dinlerken (radyoTV kartım da var), aynı şarkının yüz bin kez tekrar çalınışına, her şeyi bilen radyo gevezelerine (kendilerine DJ diyorlar), onların "yolu sevgiden geçen" herkesi, "her işin başı sevgi"ye çağırmalarına; nasıl olsa birazdan çalınacak olan "sıradaki" şarkıyı "canından çok sevdiği özel birine" armağan eden dinleyicilere sinirlenmiyorum artık. Zaten sinirlenecek zamanım olmuyor.

Durak ile daire arasındaki yolu yürürken, derse yetişmek için koşturan, evden para gönderilip gönderilmediğini öğrenmek için bankamatiğin önünde sıra olan üniversiteli gençlere bakıp kendi öğrenciliğimi, işe girdiğimden beri çektiğim sıkıntıları, hayal kırıklıklarımı, elimden uçup giden idealizmi aklıma getirmemeye çalışarak bir an önce odamda, bilgisayarımın karşısında olmak için adımlarımı hızlandırıyorum.

Girişteki güvenlik görevlisine “anlamlı” bir gülümseme eşliğinde selam veriyorum:

“Günaydın!”

Genç görevli, üniformasının resmiyetine ve ciddiyetine çok uymayan “anlamlı” bir yılışmayla, neredeyse yerlere eğilerek, “Günaydın efendim...” diyor.

Diyecek tabii... Ben onları az şeyden mi kurtardım! Az kaldı işten atılacaklardı. Cep telefonum çalındığında hiç umursamamışlar, “O gün ben nöbetçi değildim,” diyerek işin içinden sıyrılmışlardı (kimin nöbetçi olduğu anlaşılamamıştı); şimdi ise bir emrimin olup olmadığını soruyorlar.

Daireye ilk ben geliyorum. Mesai arkadaşlarımın, özellikle müdürlerin kapımı açıp da beni bilgisayarımın karşısında “gene kim bilir neyi araştırırken” görmeleri, yanlarında kimsenin olmamasına dikkat ederek nasıl söyleyeceklerini bilmeden ricada bulunmaları hoşuma gidiyor.

Daha girişte çay kokusu aklımı başımdan alıyor. Hazır olmadığını bile bile laf olsun diye soruyorum:

“Bekir, çay hazır mı?”

Aynı soruya aynı cevap her sabah:

“Birazdan olur, Cemil simitleri getirinceye kadar...”

Ben çoktan merdivenlerdeyim. İyice ağırlaşan çantamı bir kuş gibi havaya atıp tutmak, bir daha atıp bir daha tutmak isteyen bir enerjiyle merdivenleri çıktıktan sonra sevgili odamın kapısında durup oradan da sevgili bilgisayarıma bakıyorum bir süre. Çantamı etajerin üzerine özenle

yerleştiriyor, kendim de özenle koltuğuma kuruluyor ve o büyülü düğmeye dokunuyorum.

İşte gün başlıyor.

Siyah ekrandaki “Windows XP Professional” yazısının altında sonsuzluğa açılacak dijital bir kapının art arda kayan ışıkları gibi akan başlama işareti ve onun üzerinde turuncu, yeşil, mavi, sarı kareler biçimindeki windows logosu bilgisayarımın dayanılmaz hızı karşısında fazla tutunamayıp yerlerini mavi ekran üzerindeki “Hoş geldiniz” yazısına bırakıyor. Ardından o tatlı açılış sesi. Üstelik stereo, hem de “Super Woofer”dan...

Önce televizyonu açıp, kredi kartı boyutuna getirdikten sonra sol üst köşeye almalı ve sabah haberlerine kulak vermeliyim. Bu arada Outlook Express programını açarak mail’lerime bakmalıyım. Öyle de yapıyorum. Nasıl bir kişiliğe sahip olduğumuzu ve sevdiklerimizi ne kadar sevdiğimizi ölçen testler, komik fotoğraflar, günün ve son zamanların fıkraları, cinsellik dozajı abartılmış karikatürler, en az yedi kişiye gönderirsek bütün dileklerimizin en çok dört gün içinde gerçekleştiğini göreceğimizi belirten, göndermezsek başımıza gelmedik felaket kalmayacağı konusunda tehditler savuran mesajlar...

Kapı vuruluyor, Bekir elinde tavşankanı çay ve sıcak simitle içeri giriyor. Bayılıyorum bu çıtır simide.

Müsvedde kâğıtlardan ikisini yan yana koyup üzerinde simidi bölüyorum, kapı aralanıyor. Dip boyası gelmiş sarıya boyalı saçlar, gereğinden fazla boyanmış dudaklar, sahte gözler... Nermin Hanım...

“Günaydııın Sefa Beeey... Ay eşiniz size kahvaltı hazırlamadı mı?”

“Nerdee, ben onlara hazırladım ama kendim yapmadım.”

“Ay sizin gibi erkekler de var demek... Eşiniz ne kadar şanslı!”

Sonra ekliyor:

“Ben de sizi kahvaltıya çağıracaktım, buyurmaz mısınız?”

Börek ve poğaça almış. Böreğin yağı, pastanenin adının yazılı olduğu paket kâğıdının üzerinde dalga dalga yayılmış. Domates ve salatalık doğramış bir tabağa. Küçük küçük kaplarda da siyah zeytin ve beyaz peynir. İki plastik çatal, bir tuzluk... Ve onların arasına katılan benim ikiye bölünmüş simit.

“Soframız biraz fakir ama kusura bakmayın.”

“Rica ederim, benim simidin yanında...”

Odasını bir evin oturma odasına benzetmiş. Perdeleri evinden getirmiş; bembeyaz, uçucu tüller. Pencerenin önü ve sehpaların üzeri birbirine karışmış çiçeklerle dolu. Masasında çocuklarının fotoğrafları gümüş çerçevelerde. (Mutlaka bir yaş günü ya da Anneler Günü armağanıdır.) Su ısıtıcı prizde takılı. Birazdan apartmandaki komşular oturmaya gelecekmiş gibi... Bir evin oturma odasının dinginliği içinde yüzüyor oda.

Fincanlara suyu dolduruyor, çay poşetlerini sallandırıyoruz içlerine.

“Ay yesenize Sefa Bey, hadi buyurun. Börek çok nefis; ellerimle yaptım dermişim, hah hah ha...”

Nasıl olmuşsa olmuş, kadınlarla ev oturmasına gitmişim de bütün kadınlar ortadan kaybolmuş, bir ben bu oturma odasında kalmışım gibi bir yalnızlık çınlıyor kulaklarımda.

İçimde dolanıp duran “Ulan Sefa, hayır demesini bir öğrenemedin gitti!” cümlesinin keyfimi bozmaması için sırıtarak karşılık veriyorum:

“Siz daha güzelini yaparsınız Nermin Hanım.”

Kimden ne zayıflama rejimi duyarsa öğrenen, yeryüzündeki bütün zayıflama yöntemlerini deneyen Nermin Hanım’ın bedenini sımsıkı saran daracık mini eteğinden taşan kat kat olmuş göbeği titriyor.

“Ay teşekkür ederim. Zamanım olsa yapmaz mıyım!? Dün öğleden sonra kızımın okulundaydım. Çocuk geceyarılarına kadar ders çalışıyor, yine de zayıf not veriyor öğretmeni. Müdür yardımcısına anlattım durumu; adamda bir afra tafra, sanki benimle yatmış...”

İşte gün başladı.

Hadi Sefa.

“Sizinle yatmış olsaydı öyle davranmazdı...”

Çın çın bir kahkaha dolanıyor odada. Sonra birden sessizlik. Böreği bırakıp benim gariban simide uzanıyorum. Fincanın içindeki çay poşetini de atamadım bir yere, odayı daraltıyor gibi geliyor bana. Önceden olsa bir kadının yüzüne karşı böyle bir şey söyleyemezdim. Birden kendimi suçlu gibi hissediyorum bu oturma odasında. Sessizliği bozmak için boğazımı temizliyorum. Salatalıktan alsam mı bir çatal?

“Ben de onu diyecektim Sefa Bey, gene benim bilgisayarıma girmişler, artık eminim, kesin güvenlik görevlileri yapıyor bu işi.” (Buraya niçin çağrıldığımı biliyordum da biraz önceki konudan böyle pat diye buraya geleceğimizi kırk yıl düşünsem

bilemezdim.) “Dün bıraktığımda hiçbir sorun yoktu bilgisayarımda. Biraz önce açtım, aaa... yine aynı şey oldu. Art arda geliyorlar; ben kapatıyorum, onlar geliyor, ben kapatıyorum... Virüs girmiş bilgisayarıma. Hep o güvenlikçiler. Sabaha kadar bizim bilgisayarlarda o biçim sitelere giriyorlar. Ay ne iğrenç resimler onlar öyle! Bir gören olsa, benden bilecek. Geçenlerde de bizim Derya ile Arzu’nun bilgisayarına girmişler. (Biliyorum Nermin Hanım, biliyorum; Osman Bey ile Rüştü Bey’in bilgisayarına da giriyorlar geceleri. Yalnız Derya ile Arzu henüz bana gelmediler. Hele de o Arzu!) internete bağlanır bağlanmaz o sitelerin saldırısına uğradım. Birden koltuğumdan fırlamışım. Ay, ne yapacağız şimdi Sefa Bey?”

İşte ben bunun için varım Nermin Hanım, Osman ve Rüştü beyler, Deryacığım ve Arzucuğum. Ve sayın müdürüm Adil Bey. Ve değerli başkanım Hakkı Bey. Ve ara sıra daireye uğramasına karşın kendisine niçin bilgisayar verilmediğinin hesabını soran sayın Cavit Bey; bankamatikten maaşını çekmeyi bile beceremediği halde bilgisayar isteyen Alaattin Bey...

Endişe etme Nerminciğim; ben şimdi senin hangi saatte hangi sitelere girdiğini öğrenir, gerekli temizliği yaparım.

Sonra sayın müdürüm Adil Bey gelir odama. (Önceden olsa telefon ederdi.)

“Faik, pardon Fuat,” der, “benim bilgisayara gene virüs girmiş. Aslında ben biraz uğraştım; donatılardan sistem araçlarına, oradan da disk temizlemeye girecektim ama oraya nasıl giriyorduk bulamadım. Benim bilgisayar çok yavaş, değiştirmek lazım esasında. Virüs programım da çalışmıyor. İbne bir virüs var, nereye saklandıysa bulamıyorum. Makineyi

açar açmaz pornolar yağıyor. Bir ara benim şu makineye bir bakıver, pornoları temizle...”

Olur müdürüm. Bunca yıldır benim adımı öğrenemedin ama “ilgili” sitelerin tamamının adını öğrendin, hepsini ezbere biliyorsun. Bilgisayarını, ekranı odana girenler tarafından görülmeyecek biçimde yerleştirmesini de biliyorsun, öğrendiğin üç beş bilgisayar terimiyle hava atmasını da...

Düne kadar bana oda bile vermiyordunuz; yeni birisi gelince ilk benim odamı alıyordunuz elimden, en kalabalık odalara beni atıyordunuz. Bilgisayar kursuna en son beni gönderdiniz. Bilgisayar verdiğiniz en son kişi de ben oldum.

“Siz olmasanız ne yapardık Sefa Beyciğim... Birisi görecek de yanlış anlayacak diye ödüm kopuyor.”

Bacak bacak üstüne atıyor. Hafif yan oturuş. Çay fincanı ağza götürülmek üzere havada. Hep orada. Diğer elinde sigara. Hangi ara yakmış o sigarayı? Büklüm büklüm tütüyor.

“Siz de bilgisayarın yerini değiştirin.”

Oo, Nermin Hanım, sizde de ne siteler varmış! Kimin aklına gelir bu sözcükleri yazıp da bu siteleri bulmak! Bu mail’ler kimden geliyor? Hepsi takma ad. Seninki de. Hepiniz İngilizsiniz ama Türkçeye benzer bir dil kullanıyorsunuz. Sitelerin bir bölümünü de bu arkadaşlarınız önermiş. Bir hayli birikmiş; silmeyi bilmiyorsun değil mi?

“Nasıl yani?”

Aslında anladı. Bilgisayarın arkasını kapıya dönük konuma getirmek için uzatma kablosu gerekiyor; ancak dairedeki görevi kimseye hiçbir malzeme vermemek olan depo

görevlisinden alamadığı, kendisi de paraya kıyamadığı için bugüne kadar bilgisayarın yerini değiştiremediği belliyken yalnızca konuşmuş olmak ya da beni konuşturmak amacıyla soruyor.

Kapı vuruluyor.

Gelen Arzu olsa şimdi. Uzun bacaklar, daracık pantolon, daracık bluz, bakır kırmızısı yanıp sönen saçlar, ağır koku, ağır makyaj... Henüz bekâr ama böyle giderse, sabahtan akşama kadar internette yaptığı chat sayesinde çok sürmez birini bulur. Şimdi Nermin'le "hayatım"lı, "aşkım"lı konuşmaya başlarlar; göz ucuyla da beni keser, dilim dilim doğrar; her bir parçam bir yerde (bacak, göğüs, kalça) dağılır kalırım.

Kapı açılıyor, Nermin'in müdürü Çetin Bey... Adam emekliliğini burada geçiriyor sanki. Otuz yıldan fazla hizmeti var, yaş haddini bekliyor. Emekli olsa evde karısıyla kavga edecek; en iyisi burada oda oda gezip bayan memurlara geçen yüzyılda bırakıp çıktığı memleketini, göreve ilk başladığında çektiği sıkıntıları, nasıl tırnaklarıyla kazıyarak bu noktaya geldiğini (yalan), bu dairenin eskiden nasıl da disiplinli olduğunu, başkanlığı kendisinin hak ettiğini (hadi oradan) ancak Hakkı Bey'in arkasında siyasilerin bulunduğunu (doğru), bu 65 yaş yasasının saçmalığını (tabii, tabii) anlatmak; kadınların bacaklarına bakarak kendisine gösterilen saygının tadını çıkarmak...

"Günaydın Nermin Hanım."

Beni görmedi. Görmez tabii, ekranın içine düşersen... Ulan Nermin, hadi bu sitelere girdin (grup takılanlar, lolitacılar,

zenciler, lezbiyenler), bir de niçin kaydedersin rast geldiğin her yere? Başlat, denetim masası, program ekle-kaldır...

“Hoş geldiniz müdürüm.”

Gözlüğün arkasından kocaman görünen gözler.

“Oo, Sefacığım kolay gelsin. Ben de bir bilgisayar isteyeceğim artık. Gazetelere filan bakarım değil mi?”

Yapma müdürüm, becerebileceğini bilseydin bu zamana kadar çoktan istemiştin. Bak Osman Bey’e, Rüştü Bey’e, Recai Bey’e akşama kadar okunmadık gazete (!) bırakmıyorlar, internetten şarkı indiriyorlar, CD’lere kaydediyorlar, anlamadıkları yerlere girip ana programları siliyorlar, sistemi çökertiyorlar; Word programını açıp tek satır yazı yazmayı beceremedikleri halde birbirlerine yol gösteriyorlar, okey oynuyorlar. Hiçbir şey beceremeyenleri günde sekiz saat fal bakıyor.

Nermin Hanım, Çetin Bey benden yana geçip de ekranı görmesin (ne olur ne olmaz) diye adeta adamın önünü kapatarak cam kenarındaki koltuğu gösteriyor.

Sonra telefona uzanıyor. Çay söyleyecek.

Bu adam öğleye kadar kalkmaz artık. Bir an önce işi bitirip kaçmalı. Kim bilir Arzu beni arıyordur belki de. Başka birine yakalanmazsam tabii.

Gene kapı.

Bu kez benim müdürüm. Adil Bey.

“Faik Bey, pardon Fuat Bey, ben de seni arıyordum...”

Mayıs 2004